

Liikenne- ja
viestintäministeriö

Suomalainen televisiotarjonta 2013

Liikenne- ja viestintäministeriön

visio

Hyvinvointia ja kilpailukykyä hyvillä yhteyksillä

toiminta-ajatus

Liikenne- ja viestintäministeriö edistää väestön hyvinvointia ja elinkeinoelämän kilpailukykyä. Huolehdimme toimivista, turvallisista ja edullisista yhteyksistä.

arvot

Rohkeus

Oikeudenmukaisuus

Yhteistyö

Julkaisun päivämäärä
13.8.2014

Julkaisun nimi
Suomalainen televisiotarjonta 2013

Tekijät
VTM Laura Juntunen & VTM Aino Koskenniemi, Helsingin yliopiston Viestinnän tutkimuskeskus
CRC

Toimeksiantaja ja asettamispäivämäärä
Liikenne- ja viestintäministeriö

Julkaisusarjan nimi ja numero

Liikenne- ja viestintäministeriön
julkaisu 19/2014

ISSN (verkkojulkaisu) 1795-4045
ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-243-406-7
URN [http://urn.fi/URN:ISBN: 978-952-243-406-7](http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-406-7)

Asiasanat
televisio, ohjelmisto, monipuolisuus

Yhteyshenkilö
Neuvotteleva virkamies Sini Wirén

Muut tiedot

Tiivistelmä

Raportti tarkastelee maanpäällisessä digiverkossa vuonna 2013 vapaasti saatavilla olleiden valtakunnallisten kanavien ohjelmatarjontaa. Mukana tarkastelussa olevat kanavat ovat: Yle TV1, Yle TV2, Yle Fem, Yle Teema, MTV3, Sub, AVA, Nelonen, JIM, Liv, Kutonen, TV5 ja FOX.

Päätulokset:

- Vuonna 2013 maksuttomien suomalaisten televisiokanavien yhteenlaskettu varsinainen ohjelmatarjonta oli otanta-aineiston perusteella keskimäärin 1429 tuntia viikossa eli noin 204 tuntia vuorokaudessa. Tarjonta kasvoi vuoteen 2012 nähden 75 viikkotunnilla.
- Valtakunnallisen tv-tarjonnan suurimmat yksittäiset ohjelmaluokat olivat tositelevisio (24 %) ja ulkomainen fiktio (21 %). Kummankin ohjelmatyypin osuus kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna.
- Vuonna 2013 pohjoisamerikkalaisten ohjelmien osuus (45 %) kasvoi, kun taas kotimaisten ohjelmien osuus (32 %) jatkoi laskuaan, ja myös pohjoismaisten (4 %) ja muualla Euroopassa tuotettujen ohjelmien (16 %) osuudet pienenevät.
- Ohjelmatyypin perusteella arvioituna tarjonta oli monipuolisinta Yle TV2:lla, MTV3:lla ja Yle Femillä. Julkisen palvelun kanavien tarjonta oli kokonaisuutena arvioiden erittäin monipuolista.

Publiceringsdatum
13.8.2014

Publikation
Finländskt tv-utbud 2013

Författare
Laura Juntunen & Aino Koskeniemi, Helsingfors universitet Forskningsinstitutet för kommunikation CRC

Tillsatt av och datum
Kommunikationsministeriet

Publikationsseriens namn och nummer
Kommunikationsministeriets
publikationer 19/2014

ISSN (webbpublikation) 1795-4045
ISBN (webbpublikation) 978-952-243-406-7
URN [http://urn.fi/URN:ISBN: 978-952-243-406-7](http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-406-7)

Ämnesord
television, program, mångfald

Kontaktperson
Konsultativ tjänsteman Sini Wirén

Rapportens språk
Finska

Övriga uppgifter

Sammandrag

I undersökningen beskrivs programutbudet i det fritt tillgängliga digitala marknätet på följande riksomfattande tv-kanaler 2013: Yle TV1, Yle TV2, Yle Fem, Yle Teema, MTV3, Sub, AVA, Nelonen, JIM, Liv, Kutonen, TV5 och FOX.

Nedan följer en sammanfattning av studiens viktigaste resultat:

- På basis av det material som samlades in under fem fristående observationsveckor uppgick programutbudet på de riksomfattande gratiskanaler 2013 till i genomsnitt 1 429 timmar/vecka eller 204 timmar/dygn. Jämfört med 2012 ökade kanalernas totala utbud av tv-sändningar med 75 timmar/vecka.
- De största programkategorierna i det riksomfattande programurvalet var reality-tv (24 %) och utländsk fiktion (21 %). Båda kategoriernas andel växte jämfört med året innan.
- År 2013 ökade andelen nordamerikanska program (45 %), medan andelen inhemska program fortsatte att sjunka (32 %). Även andelen program producerade i de övriga nordiska länderna (4 %) och på annat håll i Europa (16 %) minskade.
- Med tanke på programgenrer var tv-utbudet mest diversifierat på kanalerna Yle TV2, MTV3 och Yle Fem. På det hela taget var public service-kanalernas utbud mycket mångsidigt.

Date
13 August 2014

Title of publication
Finnish Television Programming 2013

Author(s)
Laura Juntunen & Aino Koskenniemi, University of Helsinki Communication Research Centre
CRC

Commissioned by, date
Ministry of Transport and Communications

Publication series and number

Publications of the Ministry of
Transport and Communications
19/2014

ISSN (online) 1795-4045
ISBN (online) 978-952-243-406-7
URN [http://urn.fi/URN:ISBN: 978-952-243-406-7](http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-406-7)

Keywords
Television, programming, diversity

Contact person
Ministerial Adviser Sini Wirén

Language of the report
Finnish

Other information

Abstract

This report provides an overview on the following free-to-air nation-wide television channels, available in the terrestrial digital network in Finland: Yle TV1, Yle TV2, Yle Fem, Yle Teema, MTV3, Sub, AVA, Nelonen, JIM, Liv, Kutonen, TV5 and FOX.

The main results are:

- Based on the sampling material collected over a period of five weeks, the programme supply of nation-wide free-to-air channels in 2013 totalled some 1 429 hours per week, or 204 hours per day. In comparison with 2012, the total programme supply of the channels rose by 75 hours per week.
- The two largest programme categories in nation-wide TV were reality television (24 per cent) and foreign fiction (21 per cent). The shares of both programme types increased compared to the previous year.
- In 2013, the share of North-American programmes (45 per cent) increased, while the share of domestic programming (32 per cent) as well as shares of programmes produced in other Nordic countries (4 per cent) and in Europe (16 per cent) continued to decrease.
- In terms of programme supply, the most diverse channels were Yle TV2, MTV3, and Yle Fem. As a whole, the public service channels, too, offered a very diverse programme supply.

Esipuhe

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on luoda yleiskuva Suomessa vuonna 2013 lähetettävästä televisiotarjonnasta. Raportissa arvioidaan kattavasti julkisen palvelun televisiotarjontaa ja toimiluvanvaraista maksutonta televisiotarjontaa sekä niiden monipuolisuuden toteutumista.

Maanpäällisessä digitaalisessa verkossa harjoitettavaan televisiotoimintaan kohdistuvan toimilupasääntelyn sekä muun sähköisen viestinnän sääntelyn keskeisenä tavoitteena on ohjelmatarjonnan monipuolisuuden turvaaminen. Vaikka median murroksen ja kansainvälistymisen myötä kuluttajille on tarjolla yhä useampia ohjelmistoja monenlaisten jakeleutiden kautta, on koko Suomen tavoittavan antenniverkon tarjonnan laadulla ja monipuolisuudella edelleen tärkeä rooli sananvapauden ja viestinnän moniarvoisuuden toteutumisen kannalta. Televisiolla on huomattava merkitys suomalaisten arjessa: se luo mielenkiintoisia yhteiskunnallisia ilmiöitä, yhdistää ihmisiä ja tarjoaa tietoa ja viihdykettä.

Raportin toteutustapa mahdollistaa vertailun aikaisempiin televisiotarjontatutkimuksiin. Siten se sekä mahdollistaa viime vuosina toimeenpantujen viestintäpoliittisten tavoitteiden käytännön toteutumisen perusteellisen arvioinnin että auttaa uusien toimenpiteiden tarpeen arvioinnissa. Samalla raportti antaa alan toimijoille ja ennen kaikkea kuluttajille mahdollisuuden tarkastella lähemmin niin ohjelmatarjonnan kokonaisuutta kuin eri kanavien yksityiskohtaisempaa tarjontaa.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää lämpimästi tutkimuksen tekijöitä hienosti tehdystä työstä.

Helsingissä 13.8.2014

Sini Wirén
Neuvotteleva virkamies

Sisällysluettelo

Yhteenveto	3
Sammanfattning.....	7
English Summary	11
Johdanto	15
1. Yleiskatsaus tv-vuoteen 2013.....	18
1.1 Toimialakenttä	18
1.2 Laitekanta	22
1.3 Television katselu.....	22
2. Yleiskatsaus ohjelmatarjontaan	25
2.1 Ohjelma-aika.....	25
2.2 Tarjonta ohjelmatyypeittäin.....	27
2.3 Ohjelmatarjonta alkuperämaittain	29
3. Kanavaprofiilit	36
3.1 Yle TV1	36
3.2 Yle TV2	37
3.3 Yle Fem	39
3.4 Yle Teema	41
3.5 MTV3.....	42
3.6 Sub	44
3.7 AVA.....	45
3.8 Nelonen	47
3.9 Liv.....	48
3.10 JIM.....	50
3.11 TV5	53
3.12 Kutonen	51
3.14 FOX	53
4. Julkisen palvelun ohjelmatarjonnan ominaisuuksia	57
5. Ohjelmiston monipuolisuus	59
5.1 Monipuolisuus.....	59
5.2 Ohjelmiston keskittyneisyys	62
6. Tarkastelua ohjelmatyypeittäin.....	64
6.1 Uutiset.....	64
6.2 Ajankohtaisohjelmat	66
6.3 Asiaohjelmat	67
6.4 Kulttuuriohjelmat	69
6.5 Lifestyle-ohjelmat	71
6.6 Urheilu.....	73
6.7 Kotimainen fiktio.....	74
6.8 Ulkomainen fiktio	75
6.9 Elokuvat.....	78
6.10 Lastenohjelmat	81
6.11 Viihde ja kevyt musiikki.....	82
6.12 Tositelevisio-ohjelmat	84
LÄHTEET	88
Liite 1: Koodausohjeet	89
Liite 2: Monipuolisuuden mittaaminen ja menetelmät	91

Yhteenveto

Raportti kuvaa suomalaisten maksuttomien televisiokanavien ohjelmatarjontaa vuonna 2013. Tarkastelu kohdistuu maanpäällisen verkon valtakunnallisiin kanaviin, joihin lukeutui neljä julkisen palvelun kanavaa (Yle TV1, Yle TV2, Yle Fem ja Yle Teema) sekä yhdeksän kaupallista kanavaa (MTV3, Sub, AVA, Nelonen, JIM, Liv, TV5, Kutonen ja FOX).

Lähetysvirtaa eritellään raportissa ohjelmaluokittain ja alkuperämaittain. Analyysi perustuu pääosin viiden otosviikon (8, 16, 31, 42 ja 51) aineistoon, jonka pohjana on käytetty tv-yhtiöiden Finnpanel Oy:lle tv-mittaritutkimusta varten toimittamia lähetyspäiväkirjoja. Lisäksi muutamissa raportin taulukoissa on hyödynnetty koko vuotta koskevia ohjelmatietoja vertailukelpoisten aikasarjojen mahdollistamiseksi.

Ohjelmatarjonta kokonaisuudessaan

Vuonna 2013 maksuttomien suomalaisten televisiokanavien varsinainen ohjelmatarjonta oli otanta-aineiston perusteella yhteensä keskimäärin 1429 tuntia viikossa eli noin 204 tuntia vuorokaudessa.

Kanavien yhteenlaskettu ohjelmatarjonta kasvoi noin 75 viikkotunnilla eli hieman alle 11 tunnilla päivässä edelliseen vuoteen verrattuna. Tämä johtui ennen muuta ohjelmatarjonnan lisääntymisestä kanavapaikalla 12, jolla FOX korvasi SuomiTV:n huhtikuussa 2012. Myös Nelonen Mediaan kuuluvalla Livillä keskimääräinen tarjonta kasvoi selvästi ja MTV Median kanavista AVA:lla ja Subilla hieman. Muilla kaupallisilla kanavilla tarjonta säilyi suurin piirtein vuoden 2012 tasolla.

Julkisen palvelun kanavista TV1:llä ja TV2:lla keskimääräinen ohjelmatarjonta kasvoi jonkin verran palaten vuoden 2011 tasolle, kun taas Yle Femillä ja Yle Teemalla tarjonnan määrä jatkoi laskuaan. Maksuttomista kanavista eniten varsinaista ohjelmaa tarjosivat Kutonen, FOX ja TV5.

Varsinaisen ohjelmatarjonnan lisäksi kanavilla oli myös erityisesti yöaikaan runsaasti erilaisia tv-palveluja ja muuta tarjontaa (esim. uutisikkunat, ostos-tv:t, chatit ja mobiilipeilit), jotka on tässä raportissa rajattu pääosin tarkastelun ulkopuolelle. Muun tarjonnan määrä oli vuonna 2013 keskimäärin 582 viikkotuntia eli noin 83 tuntia vuorokaudessa.

Vuonna 2013 kanavakentässä ei tapahtunut maksuttomien kanavien osalta merkittäviä muutoksia.

Tarjonta ohjelmaluokittain

Kuten edellisenäkin vuonna, yksittäisistä ohjelmaluokista suurin oli tositelevisio, jonka osuus kaikista maksuttomilla kanavilla esitetyistä ohjelmista nousi noin viidenneksestä lähes neljännekseen (24 %). Tosi-tv-ohjelmia tarkasteltiin ensi kertaa omana ohjelmaluokkana vuoden 2012 *Suomalainen televisiotarjonta* -raportissa. Myös ulkomaisen fiktion (21 %) osuus nousi muutaman prosenttiyksikön.

Kolmanneksi suurin ohjelmaluokka oli edellisvuotiseen tapaan viihde ja kevyt musiikki (10 %), jonka osuus koko tarjonnasta kuitenkin väheni johtuen ennen muuta siitä, että musiikkivideo-tarjonta supistui Kutosella. Myös asia- (9 %) ja ajankohtaisohjelmien (3

%) osuudet laskivat hieman, samoin kuin kotimaisen fiktion osuus (1 %). Muiden ohjelmaluokkien eli elokuvien (9 %), lifestyle-ohjelmien (9 %), lastenohjelmien (5 %), uutisten (3 %), kulttuuriohjelmien (2 %) ja urheilun (2 %) osuudet kokonaistarjonnasta säilyivät jotakuinkin ennallaan.

Parhaaseen katseluaikaan eli kello 18 ja 23 välillä kaksi suurinta ohjelmatyyppiä eli tosi-telvisio ja ulkomainen fiktio kattoivat yhdessä noin puolet maksuttomien kanavien ohjelmatarjonnasta. Elokuvien osuus kanavien yhteenlasketusta tarjonnasta lähes kaksinkertaistui illan suosituimpina tv-tunteina.

Tarjonta alkuperämaittain

Raportissa tarkastellaan myös televisio-ohjelmiston alkuperää. Vuonna 2013 pohjoisamerikkalaisten ohjelmien osuus (45 %) kanavien yhteenlasketusta tarjonnasta nousi kuusi prosenttiyksikköä edeltävään vuoteen verrattuna. Kotimaisten (32 %) ohjelmien osuus puolestaan jatkoi laskuaan, ja myös niin pohjoismaisten (4 %) kuin muualla Euroopassa tuotettujen ohjelmien (16 %) osuudet vähenivät. Pohjois-Amerikan ja Euroopan ulkopuolella tuotettujen ohjelmien yhteenlaskettu osuus oli aiempien vuosien tapaan vähäinen (3 %).

Kuten aiempinakin vuosina, tarjonnan kotimaisuusaste oli korkea Ylen kanavilla, joilla esitetystä ohjelmistosta yhteensä yli puolet oli suomalaista. Kaupallisista kanavista taas ainoastaan MTV3 ja Kutonen esittivät enemmän kotimaista ohjelmistoa kuin pohjoisamerikkalaista tuotantoa. Kaikkein "amerikkalaisimpina" joukosta erottuivat TV5 ja FOX, joiden ohjelmistosta noin kolme neljäsosaa oli peräisin Yhdysvalloista tai Kanadasta.

Kielellisistä ja kulttuurisista syistä pohjoismaisten ohjelmien osuus oli Yle Femillä merkittävästi korkeampi kuin millään muulla kanavalla. Yle Teema puolestaan keskittyi tarjonnassaan muita kanavia enemmän eurooppalaiseen tuotantoon.

Tarjonta kanavittain

Selvityksessä tarkastelluista kanavista osa on niin sanottuja perinteisiä laajan tarjonnan kanavia, osa puolestaan tarjonnaltaan hyvinkin eriytyneitä teemakanavia. Raportin varsinaisena tarkoituksena ei ole vertailla kanavia toisiinsa vaan kuvata kunkin kanavan ominaispiirteitä erittelemällä niiden tarjontaa ohjelmatyypeittäin ja alkuperämaittain.

Otosviikkojen ohjelmatarjonnan perusteella *Yle TV1*:llä noin kolmannes ohjelmatarjonnasta oli asiaohjelmia (34 %), reilu viidennes ajankohtaisohjelmia (22 %) ja vajaa kymmenesosa uutisia (8 %). Myös ulkomaisen fiktion (18 %) ja elokuvien (8 %) osuus TV1:n tarjonnasta oli verrattain korkea, kun taas muiden ohjelmatyyppien osuudet jäivät pieniksi. Lastenohjelmia TV1 ei esittänyt lainkaan.

Yle TV2:n ohjelmistoon kuului tarjontaa kaikista ohjelmaluokista. Aiempien vuosien tapaan kanava panosti erityisesti lastenohjelmiin (21 %), ja myös urheilun osuus (14 %) oli sillä jälleen selvästi korkeampi kuin muilla maksuttomilla kanavilla. Ulkomaisen fiktion (16 %) ohella TV2 esitti selvästi enemmän kotimaista fiktiota (7 %) kuin mikään muu kanava. Vuonna 2013 muun muassa tosi-telvisiion osuus (8 %) sen tarjonnassa nousi. TV2:n tarjontaan kuului myös enemmän lifestyle-ohjelmia (6 %) ja viihdettä (5 %) kuin muilla Ylen kanavilla, kun taas muun muassa asiaohjelmien (8 %) osuus oli sillä alhaisempi ja ajankohtaisohjelmien ja elokuvien varsin vähäinen. Kanavalla oli myös uutistarjontaa (8 %).

Laajan tarjonnan periaate näkyi myös ruotsinkielisen julkisen palvelun kanavan eli *Yle Femm* ohjelmaprofiilissa. Asia- (22 %), ajankohtais- (19 %), uutis- (7 %) ja kulttuuriohjelmat (4 %) kattoivat yhteensä yli puolet kanavan ohjelmatarjonnasta. Kanava huolehti myös ruotsinkielisestä lastenohjelmatarjonnasta (15 %). Ulkomaisen fiktion (8 %) osuus oli Yle Femillä selvästi pienempi kuin muilla Ylen kanavilla. Kanavalla nähtiin jonkin verran myös lifestyle- (8 %) ja tositelevisio-ohjelmia (6 %), kun taas kaikkien muiden ohjelmatyyppien osuudet jäivät alle viiden prosentin.

Vuonna 2013 Yle keskitti kulttuuriohjelmatarjontansa yhä selvemmin *Yle Teemalle*, jolla ohjelmatyyppien osuus oli jo lähes kolmannes (31 %). Asiaohjelmien (28 %) osuus kanavan tarjonnasta puolestaan laski kymmenen prosenttiyksikköä. Lisäksi Teeman tarjontaan kuului keskeisesti elokuvia (17 %) ja ulkomaista fiktiota (17 %) muiden ohjelmatyyppien osuuksien jäädessä pieniksi.

MTV3 oli kaupallisista kanavista monipuolisin. Suurimman osuuden kanavan tarjonnasta kattoi ulkomainen fiktio (28 %), ja seuraavaksi eniten sillä nähtiin tositelevisio-ohjelmia (15 %). Lisäksi *MTV3*:n ohjelmistoon kuului suhteellisen paljon elokuvia (9 %) ja uutisia (9 %). Sekä ajankohtais- (8 %) että asiaohjelmien (5 %) osuudet laskivat kanavalla selvästi, kun taas lifestyle-ohjelmien osuus (7 %) kasvoi. *MTV3*:n tarjontaan kuului ohjelmia kaikista tarkastelluista luokista, mutta muiden ohjelmatyyppien osuudet jäivät alle viiden prosentin.

Subin ohjelmatarjonta painottui vuonna 2013 entistä vahvemmin ulkomaiseen fiktion (53 %), jonka osuus oli kanavalla selvästi korkeampi kuin muilla. Jäljelle jäävä vajaa puolikas *Subin* ohjelmistosta koostui pääosin tositelevision sarjoista (22 %), elokuvista (9 %) ja viihteestä (6 %), minkä lisäksi kanava esitti jonkin verran muun muassa lifestyle-ohjelmia ja lastenohjelmia.

AVA uudisti vuoden 2013 aikana tarjontansa voimakkaasti. Tositelevision (39 %) ja ulkomaisen fiktion (25 %) osuudet nousivat kumpikin noin kymmenen prosenttiyksikköä edellisvuodesta. Lifestyle-ohjelmien (21 %), viihteen (4 %) ja asiaohjelmien (2 %) osuudet puolestaan laskivat huomattavasti.

Nelosen tarjonnasta lähes kolmannes oli tosi-tv-ohjelmia (32 %) ja noin viidennes ulkomaista fiktiota (20 %). Lifestyle-ohjelmien (14 %) osuus nousi vuonna 2013 lähes tasoihin elokuvatarjonnan (15 %) kanssa. Lisäksi kanavalla nähtiin muun muassa lastenohjelmia (6 %) ja viihdettä (5 %). *Nelosen* tarjontaan kuului ohjelmia lähes kaikista ohjelmaluokista. Edellisen vuoden tapaan se ei kuitenkaan esittänyt otosviikkoina lainkaan ajankohtaisohjelmia huolimatta siitä, että ne on nimenomaisesti mainittu kanavan toimilupaehtoisissa.

Livin ohjelmistosta huomattavan suuri osa koostui tositelevisio-ohjelmista (70 %), joiden osuus oli kanavalla vertailun korkein. Tosi-tv:n osuus *Livin* tarjonnassa nousi vuonna 2013 selvästi, kun taas lifestyle-ohjelmien osuus (17 %) puolestaan laski. Lisäksi kanava esitti muun muassa ulkomaista fiktiota (7 %) sekä vähäisiä määriä asiaohjelmia, kotimaista fiktiota ja elokuvia.

Myös *Jimin* ohjelmisto koostui pääosin tositelevisio-ohjelmista (64 %), joiden osuus nousi kanavalla vuoteen 2012 verrattuna voimakkaasti. Lifestyle-ohjelmien osuus oli Jimillä noin kuudenneksen (17 %), kun taas asiaohjelmien osuus (7 %) puolittui edelliseen vuoteen verrattuna. Kanavan ohjelmistoon kuului myös viihdettä (6 %) sekä hieman ulkomaista fiktiota ja urheilua. Muun muassa elokuvia Jimillä ei nähty otosviikkoina ollenkaan.

Kutosen ohjelmatarjonnasta valtaosa oli musiikkivideo-ohjelmia, jotka sijoittuivat luokkaan viihde- ja kevyt musiikki (65 %). Ohjelmatyyppien osuus laski kuitenkin selvästi edel-

lisvuoteen nähden. Lisäksi Kutosella esitettiin eritoten ulkomaista fiktiota (18 %) ja tositelevisio-ohjelmia (10 %). Uutena ohjelmatyypinä kanavalla nähtiin myös jonkin verran urheilua, minkä lisäksi otosviikkojen tarjonnassa oli elokuvia ja hieman kulttuuria.

TV5:n ohjelmisto koostui etupäässä ulkomaisesta fiktiosta (42 %) ja elokuvista (28 %). Lisäksi kanavalla nähtiin tositelevisio- (13 %) ja lifestyle-ohjelmia (7 %) sekä viihdettä (5 %) ja asiaohjelmia (5 %).

FOX:n tarjontaan kuului ohjelmaa suhteellisen monipuolisesti eri ohjelmatyypeistä. Vuonna 2013 kanavan suurin ohjelmaluokka oli tositelevisio (21 %). Seuraavaksi eniten FOX esitti asiaohjelmia (18 %), ulkomaista fiktiota (17 %), lifestyle-ohjelmia (15 %), elokuvia (12 %) ja lastenohjelmia (12 %), ja sen tarjontaan kuului myös pieni määrä viihdettä (4 %). Suomenkielisten uutisten osuus jäi kanavalla pieneksi (0,2 %), ja toimilupaehtoissa edellytetyt ajankohtaisohjelmaa kanavalla ei esitetty lainkaan.

Ohjelmiston monipuolisuus

Ohjelmiston monipuolisuutta ja keskittyneisyyttä on mitattu raportissa suhteellista entropiaa (H) ja mediamarkkinoiden keskittymistä (HHI) kuvaavien indikaattorien avulla.

Ohjelmatyypien mukaan tarkasteltuna tarjonta oli monipuolisinta Yle TV2:lla, MTV3:lla ja Yle Femillä, joiden ohjelmiston voidaan katsoa olleen suhteellisen entropian mittarilla arvioituna erittäin monipuolista. Nelosella, FOX:lla ja TV1:llä monipuolisuus oli indeksin raja-arvojen mukaan suurta ja Teemalla, AVA:lla, TV5:llä ja Subilla keskimääräistä. Jimillä, Kutosella ja Livillä monipuolisuutta voitaisiin luonnehtia vähäiseksi. Kokonaisuutena arvioiden julkisen palvelun tarjonta oli erittäin monipuolista.

Tuloksia tulkittaessa on kuitenkin syytä ottaa huomioon, että muiden monipuolisuusmittarien tavoin suhteellisen entropian indeksi soveltuu parhaiten niin sanottujen yleiskanavien vertailuun, kun taas kapeammin profiloituneiden temaattisten kanavien ei ole tarkoituskaan olla monipuolisia mittarin osoittamassa merkityksessä.

Sammanfattning

I den här rapporten granskas det finländska televisionsutbudet år 2013. I rapportens fokus är de nationella kanaler som år 2013 var fritt tillgängliga i marknätet. Dessa utgörs av fyra public service-kanaler (Yle TV1, Yle TV2, Yle Fem och Yle Teema) och nio kommersiella aktörer (MTV3, Sub, AVA, Nelonen, JIM, Liv, TV5, Kutonen och FOX).

I rapporten har programutbudet grupperats enligt programtyp, det vill säga genre och ursprungsland. De analyser som presenteras i rapporten bygger i huvudsak på ett material från fem observationsveckor (8, 16, 31, 42 och 51). Som grund för materialuttagningen har forskarna utnyttjat sändningsförteckningar som tv-bolagen förser Finnpanel Ab med inför den årliga tv-mätarundersökningen. I likhet med tidigare Finländskt tv-utbud-rapporter har forskarna för en del av rapportens tabeller utnyttjat programinformation från hela året. Detta har gjorts för att möjliggöra sammanställningen av kronologiska serier som sinsemellan är jämförbara.

Det totala utbudet

Det insamlade materialet förevisar att det totala utbudet för de fritt tillgängliga finländska tv-kanalerna år 2013 var 1 429 timmar per vecka i genomsnitt, vilket utgör ungefär 204 timmar per dygn.

Kanalernas sammanlagda programutbud växte med cirka 75 timmar i veckan eller knappt 11 timmar i dygnet i jämförelse med året innan. Förklaringen ligger först och främst i att programutbudet steg i och med att FOX ersatte SuomiTV i april 2012 på kanalplats nummer 12. Utöver det ökade det genomsnittliga utbudet märkbart på Liv-kanalen och något på MTV Medias kanaler AVA och Sub. På de övriga kommersiella kanalerna förblev programutbudet i stort sett lika stort som år 2012.

På de offentliga kanalerna TV1 och TV2 kunde man se en liten ökning av det genomsnittliga programutbudet som sålunda återvände till samma nivå som år 2011. Däremellan fortsatte utbudet på Yle Fem och Yle Teema att minska. Av de fritt tillgängliga kanalerna hade Kutonen, FOX och TV5 störst programutbud.

Utöver det egentliga programutbudet erbjöd kanalerna särskilt nattetid även annat slags innehåll (t.ex. text-tv-nyheter, chattar och mobilspel). Det här innehållet ingår inte i granskningen. Det bör ändå nämnas att det övriga utbudet år 2013 i genomsnitt utgjorde 582 veckotimmar, det vill säga ungefär 83 timmar per dygn.

Under 2013 genomgick kanalfältet inga betydande förändringar.

Utbudet enligt programtyp

Den största enskilda genrekategorin var även under 2013 reality-tv. Jämfört med året innan växte dess andel på de fritt tillgängliga kanalerna från en femtedel till nästan en fjärdedel (24 %) av det totala utbudet. Reality-tv granskades för första gången som en egen kategori i rapporten för 2012. Även andelen utländsk fiktion (21 %) växte med några procentenheter.

Den tredje största genrekategorin var underhållning och lätt musik (10 %). Kategorins andel sjönk emellertid framför allt på grund av att musikvideoutbudet minskades på Kutonen. Även andelen faktaprogram (9 %), aktualitetsprogram (4 %) och inhemsk fiktion (1 %) sjönk något. De övriga klassernas andelar, det vill säga andelen filmer (9 %),

livsstilsprogram (9 %), barnprogram (5 %), nyheter (3 %), kulturprogram (2 %) och sport (2 %), förblev i stort sätt oförändrade.

Under bästa sändningstid (18.00–23.00) täckte de två största genrekategorierna, nämligen reality-tv och utländsk fiktion, ungefär hälften av de fritt tillgängliga kanalernas utbud. Dessutom fördubblades andelen filmer av kanalernas sammanlagda programutbud under bästa sändningstid.

Utbudet enligt ursprungsland

I rapporten har forskarna också fäst uppmärksamhet vid tv-programmens ursprungsland. En helhetsgranskning av utbudet visar att andelen nordamerikanska program (45 %) växte med sex procentenheter i jämförelse med året innan. Andelen inhemska program (32 %) fortsatte däremot att sjunka. Även andelen nordiska program (4 %) och program producerade i övriga Europa (16 %) minskade. Andelen program som producerats utanför Nordamerika och Europa var som föregående år marginell (3 %).

Såsom under de senaste åren var mängden inhemska program hög på Yles kanaler där över hälften av alla program var producerade i Finland. Av de kommersiella aktörerna erbjöd bara MTV3 och Kutonen mer inhemska än nordamerikanska program. TV5 och FOX urskiljdes som de mest "amerikanska" kanalerna. Ungefär tre fjärdedelar av deras program hade producerats i USA eller Kanada.

Av språkliga och kulturella skäl var andelen nordiska program betydligt högre på Yle Fem än på de övriga kanalerna. Yle Teema visade däremot mer europeiska program än de övriga kanalerna.

Utbudet kanalvis

De kanaler som granskats är dels så kallade traditionella kanaler med brett utbud, dels temakanaler med innehåll riktat till tydliga målgrupper. Det egentliga syftet med rapporten är att karaktärisera de enskilda kanalerna genom att kategorisera utbudet på respektive kanaler enligt programtyp och ursprungsland.

En granskning av materialet från observationsveckorna visar att ungefär en tredjedel av programmen som sändes på *Yle TV1* var faktaprogram (34 %), en dryg femtedel aktualitetsprogram (22 %) och en knapp tiondel nyheter (8 %). Andelen utländsk fiktion (18 %) och filmer (8 %) var också relativt hög på *Yle TV1*, medan de övriga klassernas andel förblev marginella. *TV1* visade inga barnprogram.

Yle TV2 visade program av alla programtyper. Liksom tidigare år satsade kanalen på barnprogram (21 %), och även andelen sport (14 %) var betydligt högre på *TV2* än på de övriga fritt tillgängliga kanalerna. Förutom utländsk fiktion (16 %) visade kanalen märkbart mer inhemska fiktion än de övriga kanalerna. År 2013 växte bland annat andelen reality-tv-program (8 %) på kanalen. Därtill visade *TV2* flera livsstilsprogram (6 %) och mer underhållning (5 %) än Yles andra kanaler. Andelen faktaprogram var däremot lägre på *TV2*, och andelen aktualitetsprogram och filmer mycket knapp.

Principen för brett utbud kom fram också i den svenskspråkiga public service-kanalen *Yle Fem*s programprofil. Fakta (22 %), aktualitetsprogram (19 %), nyheter (7 %) och kulturprogram (4 %) täckte sammanlagt över hälften av kanalens utbud. Kanalen var också ansvarig för det svenskspråkiga barnprogramsutbudet (15 %). Andelen utländsk fiktion (8 %) var märkbart lägre på *Yle Fem* än på Rundradios övriga kanaler. *Yle Fem* visade

också en del livsstilsprogram (8 %) och reality-tv-program (6 %). Andelen andra programtyper förblev under fem procent.

Under året 2013 koncentrerade Yle sitt kulturutbud ännu tydligare på Yle Teema där andelen kulturprogram steg till nästan en tredjedel (31 %) av kanalens utbud. Andelen faktaprogram (28 %) sjönk däremot med tio procentenheter. Utöver de här programtyperna stod både filmer (17 %) och utländsk fiktion (17 %) för en stor del av Teemas programutbud medan andelen andra programtyper förblev marginella.

Beträffande programutbudet var MTV3 den mest mångsidiga kommersiella kanalen. Den största programtypen på kanalen var utländsk fiktion (28 %) följt av reality-tv (15 %). Därtill visades också förhållandevis mycket filmer (9 %) och nyheter (9 %). Både andelen aktualitets- (8 %) och faktaprogram (5 %) sjönk betydligt medan andelen livsstilsprogram (7 %) växte. Alla programtyper ingick i kanalens utbud, men de resterande programtypernas andel förblev under fem procent.

Betoningen på utländsk fiktion (53 %) var alltmer tydlig på Sub år 2013, och programtypens andel var märkbart större på Sub än på de andra kanalerna. Det övriga utbudet bestod mest av reality-tv-program (22 %), filmer (9 %) och underhållning (6 %) och därtill visades bland annat livsstilsprogram och barnprogram i någon mån.

AVA förnyade sitt programutbud mycket under året 2013. Andelen både reality-tv-program (39 %) och utländsk fiktion (25 %) växte cirka tio procentenheter från förra året. Andelen livsstilsprogram (21 %), underhållning (4 %) samt faktaprogram (2 %) sjönk däremot betydligt.

Nästan en tredjedel av Nelonens utbud bestod av reality-tv-program (32 %) och ungefär en femtedel av utländsk fiktion (20 %). Andelen livsstilsprogram (14 %) växte år 2013 och blev nästan lika stor som andelen filmer (15 %). Därtill visade kanalen barnprogram (6 %) och underhållning (5 %). Kanalens utbud omfattade nästan alla programtyper. Såsom förra året visade Nelonen inga aktualitetsprogram, trots att programtypen är omnämnd i kanalens koncessionsbestämmelser.

Reality-tv-program (70 %) stod för en märkbar del av utbudet på Liv, som också hade den största andelen reality-tv i sitt utbud av de granskade kanalerna. Kategorins andel växte betydligt år 2013, medan andelen livsstilsprogram (17 %) minskade. Utöver det visade kanalen utländsk fiktion (7 %) samt små mängder av inhemsk fiktion och filmer.

Jims utbud bestod mest av reality-tv-program (64 %). Programtypens andel växte mycket i jämförelse med 2012. Livsstilsprogram (17 %) täckte ungefär en sjättedel av utbudet medan andelen faktaprogram (7 %) halverades i jämförelse med året innan. Utbudet omfattade även underhållning (6 %) och en del utländsk fiktion och sport. Däremot visade Jim till exempel inga filmer.

Kutonen visade överlägset mest musikvideoprogram, som hör till kategorin underhållning och lätt musik (65 %). Kategorins relativa andel minskade dock betydligt i jämförelse med året innan. Utöver det visade kanalen huvudsakligen utländsk fiktion (18 %) och reality-tv-program (10 %). Som en ny programkategori visade kanalen sport i någon mån. Under observationsveckorna visades även filmer och en del kulturprogram.

TV5:s utbud bestod främst av utländsk fiktion (42 %) och filmer (28 %). Därtill visade kanalen reality-tv- (13 %) och livsstilsprogram (7 %) samt underhållning och faktaprogram (5 %).

FOX hade ett relativt mångsidigt programutbud. År 2013 var den största enskilda programtypen reality-tv (21 %). Den näst största gruppen var faktaprogram (18 %) följt av

utländsk fiktion (17 %), livsstilsprogram (15 %), filmer (12 %), barnprogram (12 %) och en liten mängd underhållning (4 %). Andelen finskspråkiga nyheter var marginell (0,2 %), och kanalen sände inga aktualitetsprogram fast programtypen är förutsatt i kanalens koncessionbestämmelser.

Mångsidigt utbud

Mångsidighet och programkoncentration granskades med hjälp av indikatorer som beskriver relativ entropi (H) och mediemarknadens koncentration (HHI).

Yle TV2, MTV3 och Yle Fem hade det mest mångsidiga utbudet. Utbudet var mycket mångsidigt på alla tre kanalerna. Programutbudet på Nelonen, FOX och Yle TV1 var rätt mångsidigt, medan utbudet på Yle Teema, AVA, TV5 och Sub var måttligt mångsidigt. Mångsidigheten på Jim, Kutonen och Liv kan beskrivas som begränsad. Helhetsutbudet på public service-kanalerna var mycket mångsidigt.

Indexet för relativ entropi är, som andra mångsidighetsindikatorer, mest lämplig för jämförelse av de så kallade allmänna kanalerna. De profilerade temakalanerna är inte avsedda att vara mångsidiga vilket också reflekteras i resultaten.

English Summary

This report examines the output of Finnish free-to-air television channels in 2013. The overview analyses the output of nation-wide terrestrial channels that in 2013 included four public service channels (Yle TV1, Yle TV2, Yle Fem and Yle Teema) and nine commercial channels (MTV3, Sub, AVA, Nelonen, JIM, Liv, TV5, Kutonen, and FOX).

In the report, the Finnish television output is classified in terms of programme genre and origin of programming. The analysis rests mainly on data from five sample weeks in 2013 (weeks 8, 16, 31, 42 and 51). The material has been acquired from the Finnish TV meter company Finnpanel and is based on the channels' programming logs. In addition, some segments of the study utilize figures from the whole year in order to provide longitudinal comparisons to earlier Finnish Television Supply reports.

Overall supply

In 2013, the total actual programme supply of Finnish free-to-air television channels amounted to an average of 1 429 hours per week, equalling some 204 hours per day.

Compared to 2012, the combined actual programme output increased by 75 hours per week or slightly less than 11 hours per day. This growth is greatly due to the increase in the programme supply of channel 12 on which FOX replaced SuomiTV in 2012. In addition, Nelonen Media's channel Liv increased its average supply significantly, and MTV Media's channels AVA and Sub slightly. The output of other commercial channels remained approximately on the level of 2012.

The average supply of public service channels TV1 and TV2 increased slightly and returned to the level of 2011, whereas the output of channels Yle Fem and Yle Teema continued to decline.

Of all the free-to-air channels, Kutonen, FOX, and TV5 offered the largest quantities of actual programming.

In addition to actual programming, the channels offered other services (e.g. chats, tele-text news, mobile games), especially at night. In 2013, the total programme supply and other services together amounted to some 582 hours per week or 83 hours per day. However, these so called other services remained largely outside of the scope of this overview.

There were no significant changes in the in the channel composition of the Finnish television market in 2013.

Supply by genre

The single largest programme genre was again reality-TV, the share of which increased from one fifth to nearly one fourth of the total supply (24 %). Reality-TV was analysed as a separate genre for the first time in the 2012 report. The share of the second largest genre, foreign fiction (21 %), also increased a few percentage points.

Entertainment and popular music (10 %) remained as the third largest genre although its share of the total programme supply decreased, mostly due to the decline in music video programmes on Kutonen. Also the shares of factual (9 %) and current affairs pro-

grammes (3 %) somewhat decreased, as well as that of domestic fiction (1 %). The shares of other programme genres, namely feature films (9 %), lifestyle-programmes (9 %), children's programmes (5 %), news (3 %), cultural programmes (2 %) and sports (2 %) remained relatively stable.

During prime time hours, from 18 to 23, the two largest programme genres, i.e. reality-TV and foreign fiction, comprised approximately half of the total programme supply of the free-to-air channels. The share of feature films of the channels' combined programme output nearly doubled during prime time.

Supply by origin of programming

The report also examines the origin of television programming. In 2013 the share of North-American programmes (45 %) increased by six percentage points compared to the previous year. The share of domestic programmes (32 %) continued to decrease as well as the shares of both Nordic programmes (4 %) and other European programmes (16 %). The combined share of programmes produced outside Europe and North-America remained low (3 %).

As in previous years, the share of domestic programmes was high on the public service channels of Yle. Over half of the channels' combined output was of domestic origin. From the commercial channels only MTV3 and Kutonen showcased more domestic than North-American programming. The most "American" of the channels were TV5 and FOX: three quarters of the channels' programmes were produced in the U.S or Canada.

For language and cultural reasons, the share of Nordic programmes was significantly higher on Yle Fem than on any other channel. As for Yle Teema, it offered more European programming than the other channels.

Channel profiles

The Finnish television system depicted in this study consists both of generalist channels and of channels that are specialized thematically, or by viewer segments. The aim here is not to conduct a comparison between the channels but to highlight the characteristics of each channel's programming profile.

Based on the data from the sample weeks, approximately one third of the supply on *Yle TV1* consisted of factual programmes (34 %), a bit over one fifth of current affairs programmes (22 %) and a little less than one tenth of news (8 %). In addition the shares of both foreign fiction (18 %) and feature films (8 %) were relatively high, whereas shares of other programme types remained low. TV1 did not air any children's programmes.

Yle TV2 featured programmes from all genres. As in previous years, the channel invested particularly in children's programmes (21 %), and also the share of sports programmes (14 %) on Yle TV2 was substantially higher than on other free-to-air channels. On the side of foreign fiction (16 %), Yle TV2 offered more domestic fiction (7 %) than any other channel. In addition, in 2013, for example the share of reality-TV on the channel increased. Yle TV2 also aired more lifestyle-programmes (6 %) and entertainment (5 %), but less factual programmes (8 %) than the other Yle channels. The shares of current affairs programmes and feature films were very low. The channel also offered news (8 %).

The generalist approach to programming was also visible in the profile of the Swedish-language public service channel *Yle Fem*. Half of the channel's output consisted of factual programmes (22 %), current affairs programmes (19 %), news (7 %), and cultural programmes (4 %). The channel was also responsible for Swedish-language children's programmes (15 %). The share of foreign fiction was noticeably lower on *Yle Fem* than on the other *Yle* channels. Additionally, the channel aired some lifestyle programmes (8 %) and reality-TV (6 %). The shares of all other genres were less than five percent of the channel's total output.

In 2013 the public service media *Yle* increasingly concentrated its culture programmes on *Yle Teema*, and the share of cultural programmes (31 %) of the channel's total supply amounted to a near third. As for the share of factual programmes, it decreased by nearly ten percentage points. In addition, feature films (17 %) and foreign fiction (17 %) had an important role in the channel's profile, while the shares of all other genres remained low.

In terms of the commercial channels researched in this study, *MTV3* had the most diverse programming profile. The largest genre in the channel's output was foreign fiction (28 %) followed by reality-TV (15 %). Additionally, the channel offered a fair amount of feature films (9 %) and news (9 %). The shares of both current affairs programmes (8 %) and factual programmes (5 %) decreased noticeably, whereas the share of lifestyle-programmes (7 %) increased. *MTV3* aired programmes from all genres, but the shares of the remaining programme types were all less than five percent.

The channel *Sub*'s output focused increasingly on foreign fiction (53 %), the share of which was significantly higher on *Sub* than on the other channels. The remaining slightly less than a half consisted mostly of reality-TV (22 %), feature films (9 %), and entertainment (6 %). In addition, the channel aired some lifestyle programmes and children's programmes.

AVA restructured its programme output considerably in 2013. The shares of both reality-TV (39 %) and foreign fiction (25 %) increased by approximately ten percentage points from 2012, while the shares of lifestyle programmes (21 %), entertainment (4 %), and factual programmes (2 %) decreased noticeably.

Nearly a third of *Nelonen*'s output consisted of reality-TV (32 %) and approximately one fifth of foreign fiction (20 %). The share of lifestyle programmes (14 %) increased in 2013, and almost caught up with the share of feature films (15 %). Additionally, the channel aired some children's programmes (6 %) and entertainment (5 %). *Nelonen* offered programmes from nearly all genres. However, as in the previous year, the channel did not air any current affairs programmes even though the programme type is particularly mentioned in the channel's operating licence.

A notable share of *Liv*'s output was formed by reality-TV programmes (70 %) that had a higher share on *Liv* than on any other channel studied. The share of reality-TV increased considerably in 2013, while the share of lifestyle programmes (17 %) in the channel's total programme supply decreased. In addition, *Liv* aired some foreign fiction (7 %) and small amounts of factual programmes, domestic fiction and feature films.

Jim's programming palette also consisted mostly of reality-TV (64 %) the share of which increased significantly compared to 2012. Lifestyle programmes (17 %) amounted to around one sixth of the channel's total output, whereas the share of factual programmes (7 %) halved in comparison with the previous year. *Jim*'s programming also included entertainment (6 %) and small amounts of foreign fiction and sports. Amongst other things, *Jim* didn't air any feature films.

The majority of Kutonen's programme supply was formed by music video programmes classified as entertainment and popular music (65 %). Nevertheless, the share of this programme type declined noticeably compared to the previous year. In addition, Kutonen offered in particular foreign fiction (18 %) and reality-TV (10 %). As a new programme genre, the channel also aired some sports as well as feature films and a few culture programmes.

TV5 primarily offered foreign fiction (42 %) and feature films (28 %). In addition, the channel's programme supply comprised reality-TV (13 %), lifestyle programmes (7 %), entertainment (5 %) and factual programmes (5 %).

FOX's programme supply featured a relatively wide array of programmes from different genres. In 2013 the channel's largest programme genre was reality-TV (21 %) followed by factual programmes (18 %), foreign fiction (17 %), lifestyle programmes (15 %), feature films (12 %), children's programmes (12 %) and a small share of entertainment (4 %). The share of Finnish-language news was very limited (0,2 %), and the channel aired no current affairs programmes although they are required in the channel's operating licence.

Programme Diversity

Programme diversity was in this study measured by two metrics. The Relative Entropy Index (H) was used to analyse diversity in individual channels and the Herfindahl-Hirschman Index (HHI) to depict the concentration of overall supply.

The diversity analysis depicts that in 2013 the most diverse channels were Yle TV2, MTV3 and Yle Fem, and the programme supply of these channels can be interpreted as indicating very high programme diversity. Nelonen, FOX, and Yle TV1 too, fared relatively well, with scores indicating high diversity, and Teema, AVA, TV5 and Sub scored indices signifying 'average diversity'. The diversity of channels Jim, Kutonen, and Liv could be described as narrow. Public service channels, together, provided their viewers a very diverse programme output.

However, when interpreting the results, it should be taken into account that the Relative Entropy Index is, as are other diversity metrics, most suited for comparing the so called generalist channels, whereas the more narrowly profiled channels are hardly meant to be diverse in the sense indicated by the index.

Johdanto

Raportissa tarkastellaan suomalaista maksutonta televisiotarjontaa vuonna 2013. Selvitys on Liikenne- ja viestintäministeriön vuosittain tilaama, ja se toteutettiin nyt 14. ker-
ran.

Raportointi kattaa maanpäällisessä verkossa vuoden 2013 aikana vapaasti saatavilla olleiden valtakunnallisten (tai lähes valtakunnallisten) tv-kanavien ohjelmatarjonnan viiden viikon otosjakson ajalta. Mukana tarkastelussa ovat kaikki julkisen palvelun kanavat eli *Yle TV1*, *Yle TV2*, *Yle Fem* ja *Yle Teema* sekä kaupallisista kanavista MTV Median kanavat *MTV3*, *Sub* ja *AVA*, Nelonen Median kanavat *Nelonen*, *JIM* ja *Liv*, SBS Discovery Median kanavat *TV5* ja *Kutonen* sekä News Corporation -mediakonserniin kuuluva *FOX*. Maksutelevisiokanavat on suljettu tarkastelun ulkopuolelle.

Selvityksen tarkoituksena on tukea viestintäpoliittista päätöksentekoa antamalla yleiskuva maksuttomasta televisiotarjonnasta ja sen monipuolisuudesta. Säännöllisesti toistettavan tutkimuksen keskeisenä tavoitteena on myös seurata, miten ohjelmatarjonta on kehittynyt vuosien varrella. Samalla raportti antaa mahdollisuuden tarkastella lähemmin kunkin kanavan tarjontaa. Vaikka raportin varsinaisena tavoitteena ei ole toimia valvontainstrumenttina, se antaa silti eväitä arvioida muun muassa kaupallisten kanavien ohjelmatarjonnan toimiluvanmukaisuutta sekä Ylen lakisääteisten velvoitteiden täyttymistä.

Raportin ensimmäisessä luvussa kuvataan tv-kentän keskeisiä muutoksia ja katselun kehitystä vuonna 2013. Toisessa luvussa luodaan yleiskatsaus maksuttomien kanavien ohjelmatarjontaan, ja luvussa kolme tähän syvennyttään tarkemmin kanavittain. Luvussa neljä käsitellään julkisen palvelun tv-tarjontaa kokonaisuutena, ja luvussa viisi arvioidaan kaikkien kanavien yhteenlaskettua ohjelmatarjontaa monipuolisuuden näkökulmasta. Luvussa kuusi eritellään tarkemmin ohjelmatarjontaa ohjelmatyypeittäin.

Hankkeen toteutuksesta on vastannut Helsingin yliopiston Viestinnän tutkimuskeskus CRC. Hanketta johti akatemitutkija YTT Juha Herkman. Projektissa työskentelivät vastaavana tutkijana VTM Laura Juntunen ja tutkimusavustajana VTM Aino Koskeniemi.

Aineistot ja menetelmä

Raportissa esitetyt analyysit perustuvat pääosin viiden viikon otosaineistoon, joka kerättiin vuonna 2013 viikoilla 8, 16, 31, 42 ja 51. Otosviikot on pyritty valitsemaan siten, ettei niille osuisi merkittävästi normaalia tv-tarjontaa vinouttavia tapahtumia.

Otosaineiston pohjana on käytetty tv-yhtiöiden omia lähetyspäiväkirjoja, jotka ne toimittavat Finnpanel Oy:lle vuosittaista tv-mittaritutkimusta varten. Kanavien itsensä keräämät tiedot ovat kuitenkin puutteellisia tai epä johdonmukaisia eivätkä ne välttämättä ole eri kanavien kesken vertailukelpoisia luokittelutapaeroista johtuen.¹ Tämän vuoksi tietoja on jouduttu tarkistamaan ja täydentämään käyttäen muita lähteitä. Muun muassa ohjelmien alkuperämaat on selvitetty erikseen tätä raporttia varten.

Otosaineiston etuna on, että aineiston tiedetään olevan yhdenmukaisten luokittelukriteerien ansiosta luotettava. Viiden viikon otos on riittävän suuri antaakseen yleiskäsityksen

¹ Finnpanelin toimittamista otosviikkoja koskevista tiedoista noin 13 prosentista ohjelmaluokitus puuttui kokonaan. Puutteita koodauksessa ilmeni Kutosella, TV5:llä, FOX:lla ja AVA:lla. Lisäksi samantyyppiset ohjelmat oli usein luokiteltu eri kanavilla eri tavoin, ja toisinaan tietty ohjelma oli saattanut saada samallakin kanavalla eri esityskerroilla eri luokituksen.

suomalaisten tv-kanavien ohjelmistosta mutta samalla työmäärän kannalta hallittavan kokoinen. Tuloksia tulkittaessa on kuitenkin muistettava, että kyse on otoksesta, eivätkä luvut siis suoraan kuvaa koko vuoden tv-tarjontaa.

Ohjelmistotutkimuksille tyypilliseen tapaan raportti keskittyy siihen, millaiset ohjelmat saivat eniten tilaa lähetysvirrassa. Tarkastelu kohdentuu maksuttomien televisiokanavien varsinaiseen ohjelmatarjontaan, kun taas muun muassa kuulutuksiin ja mainoksiin käytetty aika on jätetty tarkastelun ulkopuolelle. Havainnointi perustuu lähetysten keston eikä siis esimerkiksi ohjelmanimikkeiden määrään. Tulokset esitetään keskimääräisinä viikkotuntimäärinä tai prosenttiosuuksina ohjelmatarjonnasta.

Ohjelmaluokittelu

Ohjelmatyyppejä on jäsennetty raportissa 13-kohtaisen luokittelurungon mukaisesti:

UUTI	uutiset
AJAN	ajankohtaisohjelmat
ASIA	asiaohjelmat
KULT	kulttuuriohjelmat
LIFE	lifestyle-ohjelmat
KFIK	kotimainen fiktio
UFIK	ulkomainen fiktio
ELOK	elokuvat
VIIH	viihde ja kevyt musiikki
REAL	tositelevisio-ohjelmat
URHE	urheiluohjelmat
LAST	lastenohjelmat
MUUT	muut ohjelmat

Ohjelmaluokituksen pohjana on käytetty vuodesta 2009 saakka Finnpanelin luokitusrunkoa. Tätä ei ole kuitenkaan sovellettu sellaisenaan, vaan luokitusta on muokattu tietyin osin. Tarkemmat luokituskriteerit on esitelty liitteessä 1.

Vuoden 2012 raportissa luokitustapaa täsmennettiin siten, että se olisi aiempaa erottelukykyisempi ja johdonmukaisempi. Merkittävin muutos oli, että kaksi aiempien raporttien selvästi suurinta luokkaa, *asia/kulttuuri/lifestyle* sekä *viihde/kevyt musiikki/reality*, purettiin ensimmäistä kertaa osiin. Uuden jäsennyksen tavoitteena oli kuvata entistä paremmin ja tarkemmin nykyistä televisiotarjontaa. Muun muassa tositelevisio-ohjelmia tarkasteltiin silloin ensi kertaa omana ohjelmatyypinään. Opetus- ja tiedeohjelmat puolestaan päätettiin liittää asiaohjelmiin, koska rajanveto näiden kahden luokan välillä on käytännössä vaikeaa ja keinotekoista.²

Huolimatta siitä, että tutkimuksessa käytetyt ohjelmaluokat on pyritty määrittelemään mahdollisimman selvärajaisiksi, käytännössä ohjelmien sijoittaminen luokkiin ei ole aina yksiselitteistä. Osaltaan luokittelua vaikeuttaa se, että perinteisesti ohjelmia on luokiteltu niin genren (esim. uutiset, ajankohtaisohjelmat), erityisen aihepiirin (esim. kulttuuri, urheilu, lifestyle) kuin kohderyhmän (erityisesti lastenohjelmat) perusteella. Tästä johtuen luokat limittyvät väistämättä osin toisiinsa. Aineistoa jäsennettäessä on jouduttu ratkaisemaan tapauskohtaisesti, mikä jäsennyksikriteeri milloinkin katsotaan ensisijaiseksi. Kunkin ohjelmaluokan rajaukseen liittyviä haasteita ja suhdetta muihin luokkiin on käsitelty tarkemmin luvussa 6.

² Finnpanelille toimitettujen tietojen mukaan ainoastaan Ylen kanavat (Yle TV1, Yle Fem ja Yle Teema) olivat sijoittaneet tarjontaansa opetus- ja tiedeohjelmien luokkaan, ja ohjelmatyypin yhteenlaskettu tarjonta oli niilläkin suhteellisen vähäinen (yhteensä noin 11 viikkotuntia).

Ohjelmaluokkien lisäksi raportissa on tarkasteltu ohjelmien alkuperämaita, jotka on jaoteltu viiteen ryhmään: Suomi, muut Pohjoismaat, muu Eurooppa, Pohjois-Amerikka ja muu maailma. Usean maan yhteistuotannot on koodattu ohjelmatiedoissa ensimmäisenä mainitun maan mukaan.

1. Yleiskatsaus tv-vuoteen 2013

Tässä luvussa käydään lyhyesti läpi suomalaisessa televisiokentässä vuonna 2013 tapahtuneita muutoksia niin toimialan rakenteen, laitekannan kehityksen, viestintäpolitiikan kuin television katselun näkökulmasta.

1.1 Toimialakenttä

Antennitelevisioverkon kanavat on koottu Suomessa kanavanipuiksi (ns. multipleksi eli MUX), joista osa on valtakunnallisia ja osa paikallisia. Kuvio 1.1.1 käy ilmi, että vuonna 2013 käytössä oli kaikkiaan seitsemän valtakunnallista tai lähes valtakunnallista kanavanippua, joissa näkyi kaikkiaan 13 vapaasti vastaanotettavaa maanpäällisiä televisio-kanavaa. Raportti keskittyy näiden ohjelmatarjonnan tarkasteluun. Lisäksi tarjolla oli kolme vapaasti vastaanotettavaa teräväpiirtokanavaa, 27 maksullista standardi-tv-kanavaa ja kuusi maksullista teräväpiirtokanavaa.

Kuvio 1.1.1 Valtakunnalliset antenniverkon kanavat 2013 kanavanipuittain

Lähde: Liikenne- ja viestintäministeriö

Vuoden 2013 aikana suomalaisessa kanavakentässä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia raportissa tarkasteltavien maksuttomien maanpäällisten kanavien osalta: uusia koko maan kattavia ilmaiskanavia ei tullut vuoden aikana valikoimaan lisää, eikä mikään edellisvuoden raportissa tarkastelluista kanavista myöskään lopettanut toimintaansa. Ainoa mainitsemisen arvoinen muutos oli se, että Sanoma Entertainmentin kanavat Liv ja JIM vaihtoivat keskenään kanavanippuja tammikuussa 2013 siten, että Liv siirtyi koko maan kattavaan kanavanippuun B ja JIM vastaavasti 80 prosentin väestöpeittoon edellyttävään kanavanippuun E. Aiempina vuosina kanavatarjonnassa tapahtuneet muutokset on huomioitu raportissa erikseen sikäli kun niillä on vaikutusta ajallisiin vertailuihin.

Teknologiasiirtymä

Television UHF-alueen antenniverkossa siirrytään lähivuosina uuteen lähetystekniikkaan (DVB-T2). Muutoksen myötä taajuudet saadaan nykyistä tehokkaampaan käyttöön ja televisiokanavien määrä kasvaa. Ensimmäisenä uuteen tekniikkaan siirtyvät antenniverkon maksukanavat ja viimeisinä Yleisradion kanavat sekä niin sanotut yleisen edun kanavat, jollaisia ovat tällä hetkellä MTV, Nelonen ja FOX. Liikenne ja viestintäministeriön asettama työryhmä ehdotti marraskuun 2013 lopussa jättämässään väliraportissa, että maksu-tv-kanavien lähetyksiä jatkettaisiin nykyisellä DVB-T-tekniikalla vielä vuoden 2017 ajan, kun eduskunnan syksyllä 2012 hyväksymän sähköisen median viestintäpoliittisen ohjelman mukaan niiden oli määrä päättyä jo vuoden 2016 lopussa. Näillä näkymin yleisen edun kanavien ohjelmat lähetetään sekä standardi- että teräväpiirtotekniikalla vuoteen 2026 asti. Siirtymä koskee vain UHF-antenniverkkoa, kun taas DNA:n VHF-antenniverkko käyttää jo nykyisin DVB-T2-tekniikkaa. Myöskään kaapeli- ja satelliittitelevision sekä internetin kautta vastaanotettaviin lähetyksiin ei tule muutoksia.

Suomessa maanpäällisessä antenniverkossa tapahtuviin lähetyksiin vaaditaan Yleisradio-toimintaa lukuun ottamatta verkkotoimilupa sekä ohjelmistolupa. Toimilupaehdoissa voidaan asettaa muun muassa toimikauden pituutta, maantieteellistä aluetta tai palvelun laatua koskevia vaatimuksia. Lähes kaikkien nykyisten verkko- ja ohjelmistolupien voimassaolo päättyy vuoden 2016 lopussa. Päätökset uusista toimiluvista on tarkoitus tehdä jo vuoden 2014 aikana.

Verkkotoimiluvat

Vuonna 2013 antenniverkon kanavanippujen verkkotoimiluvat olivat kahden operaattorin, Digita Oy:n ja DNA:n, hallussa.³ Viestintäviraston markkina-analyysissä Digitan on todettu olevan huomattavan markkinavoiman⁴ asemassa digitaalisissa valtakunnallisissa lähetysohjelmien palveluissa. Yhtiö on tällä hetkellä ainoa, jolla on käytössään korkeista radiomastoista muodostuva lähetysohjelma, joka mahdollistaa valtakunnallisen lähetysohjelmien kustannustehokkaasti.

Viestintävirasto julkaisi joulukuussa 2013 HMV-sääntelyn tiekartaksi nimetyn alustavan suunnitelman, jossa tavoitteeksi on asetettu poistaa tarpeetonta sääntelyä ja siirtää painopistettä jälkikäteisestä tapauskohtaisesta valvonnasta aitoon ennakkosääntelyyn. Yksi kolmesta suunnitelmassa käsitellyistä aihealueista koskee maanpäällisten tv- ja radiolähetysohjelmien markkinoita. Tiekartan mukaan seuraavan markkina-analyysin yhteydessä on arvioitava, tulisiko antennipaikkaan pääsyä arvioida omana tukkumarkkinanaan, erillään lähetysohjelmien tukkumarkkinoista. Lisäksi viestintävirasto selvittää erilaisten hinnoittelun arviointimenetelmien soveltuvuutta Suomen televisiolähetysohjelmoille sekä sitä, olisiko enimmäishintojen asettamiselle tarvetta.⁵ Tiekartasta antamissaan lau-

³ Digitan ylläpitämät kanavaniput A, B, C ja E käyttävät DVB-T-tekniikkaa ja UHF-alueen taajuuksia. Digita A ja B kattavat lähes koko valtakunnan eli 99,9 % väestöstä. Digita C:n väestöpeitto on ohjelmakanavasta riippuen 78–90 % ja Digita E:n 95 %. Kanavanippu D oli varattu vielä vuonna 2013 mobiili-tv-jakelulle, mutta siinä ei ollut säännöllisiä lähetyksiä. DNA:n kanavaniput VHF A, VHF B ja VHF C käyttävät DVB-T2-tekniikkaa, ja ne jaetaan VHF-taajuuksilla. Näiden peittoalueesta ei ole saatavilla täsmällistä tietoa. Ks. Viestintävirasto (2013): <https://www.viestintavirasto.fi/tvradio/jakelujavastaanotto.html>. Luettu 7.3.2014.

⁴ Huomattavan markkinavoiman käsite otettiin käyttöön vuonna 2003 Euroopan Unionin sähköisen viestinnän sääntelyn uudistamisen myötä. Yrityksellä katsotaan olevan huomattava markkinavoima, jos se on sellaisessa asemassa, että se voi toimia riippumattomana kilpailijoista, asiakkaista ja viime kädessä kuluttajista. Ks. Tiivistelmät EU:n lainsäädännöstä: http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/legislative_framework/124216a_fi.htm. Luettu 7.3.2014.

⁵ Viestintävirasto (18.12.2013): HMV-sääntelyn tiekartta: https://www.viestintavirasto.fi/attachments/esitykset/HMV-saantelyn_tiekartta.pdf. Luettu 7.3.2014. Ks. myös Viestintävirasto (19.3.2014):

sunnoissa sekä Yleisradio⁶ että MTV⁷ suhtautuivat siinä esitettyihin tavoitteisiin varsin myönteisesti.

Ohjelmistotoimiluvat

Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee parhaillaan sähköisen viestinnän lainsäädännön kokonaisuudistusta. Valmisteilla olevassa tietoyhteiskuntakaavassa ohjelmistotoimilupamenettelyä on tarkoitus muuttaa siten, että kaupallisten tv-kanavien sisällönsääntelystä luovuttaisiin lukuun ottamatta niin sanottuja yleisen edun tv-kanavia, joiden sisällönsääntely jopa kiristyy hieman nykyisestäään.⁸ Hallituksen joulukuussa 2013 jättämässä esitysluonnoksessa lakia ehdotettiin muutettavan siten, että televisio-ohjelmatoimijoilla olisi mahdollisuus siirtää nykyistä joustavammin ainakin maksullisten televisiokanavien lähetykset kanavanipusta toiseen. Jos ohjelmatoimiluvat eivät olisi riippuvaisia tietystä kanavanipusta, ohjelmatoimijat voisivat kilpailuttaa lähetykspalveluja ja verkkotoimijat vastaavasti kilpailla asiakkaista.

Kaupallisten kanavien toimiluvista käytiin vuoden 2013 mittaan vilkasta viestintäpoliittista keskustelua. Raportissa tarkasteltavista kanavista Kutonen haki keväällä 2013 valtioneuvostolta muutosta toimilupaehtoihinsa. Kanavan ohjelmistotoimiluvulle asetettujen ehtojen mukaan sen ohjelmiston tulisi koostua ”koti- ja ulkomaisista musiikkivideoista, toimitetusta kotimaisesta sisällöstä ja muista musiikkiin ja musiikkiviihteeseen liittyvistä ohjelmista”. Vuonna 2012 toteutetun nimen- ja profiilinmuutoksen jälkeen etenkin ulkomaisilla fiktio- ja tosi-tv-sarjoilla sekä elokuvilla on kuitenkin ollut kanavan ohjelmatarjonnassa vahva sija. Saatuaan ensin Viestintävirastolta huomautuksen toimiluvanvastaisista sisällöistä yhtiö toivoi lupaansa laajennettavan siten, että se kattaisi myös muunlaiset viihdesisällöt. Valtioneuvosto kuitenkin hylkäsi Kutosen hakemuksen, minkä jälkeen Viestintävirasto uusi vaatimuksensa ohjelmasisältöjen korjaamisesta toimiluvan mukaisiksi 50 000 euron uhkasakon nojalla. Viestintävirastolle antamassaan selvityksessä Kutonen lupasi muuttaa ohjelmatarjontansa viimeistään 3.10.2013 mennessä. Tarkastelomme Kutosen toimilupaehtojen toteutumista tarkemmin kanavaa käsittelevässä osaluussa.

Toimilupapolitiikasta ja toimilupaehtojen valvonnasta keskusteltiin julkisuudessa aktiivisesti myös sen jälkeen, kun kaksi nykyistä yleispalvelukanavaa, MTV ja Nelonen, olivat ilmoittaneet säästötoimista, jotka kohdistuisivat etenkin uutis- ja ajankohtaisohjelmantuotantoon. Ensin MTV ilmoitti syyskuun 2013 alussa lopettavansa tutkivaan journalismiin keskittyneen ajankohtaisohjelmansa *45 minuuttia* ja ulkoistavansa *Huomenta Suomi* -ohjelman tuottamisen alihankkijalle vuoden 2013 lopussa. Samassa yhteydessä yhtiö kertoi aloittavansa yt-neuvottelut, jotka johtivat noin 30 henkilötyövuoden vähentämiseen.⁹ Mediakonserni Sanoma puolestaan ilmoitti lokakuun lopussa lopettavansa Nelosen uutiset ja korvaavansa ne uudella, verkkovetoisella uutiskonseptillä. Samalla Sanoma kertoi yhdistävänsä kaikki Suomessa olevat mediatoimintonsa vuodenvaihteessa yhdeksi

https://www.viestintavirasto.fi/attachments/Kustannussuuntautunut_hinnoittelu_-NAG_-_loppuraportti_19_3_2014final.pdf. Luettu 5.5.2014.

⁶ Yleisradio Oy:n lausunto Viestintäviraston HMV-sääntelyn tiekartasta (8.11.2013): https://www.viestintavirasto.fi/attachments/Ylen_lausunto_ViVin_HMV-saantelyn_tiekartasta_20131108_Julkinen.pdf. Luettu 7.3.2014.

⁷ MTV:n lausunto Viestintäviraston HMV-sääntelyn tiekartasta (8.11.2013): https://www.viestintavirasto.fi/attachments/mtv_tiekartta.pdf. Luettu 7.3.2014.

⁸ Liikenne ja viestintäministeriö (2013): Maanpäällisen televisiotoiminnan seuraava teknologiasiirtymä. Työryhmän väliraportti. LVM:n julkaisuja 33/2013: https://www.lvm.fi/docs/fi/2497123_DLFE-22305.pdf. Luettu 7.3.2014.

⁹ Ks. uutinen MTV Median omilla verkkosivuilla: <http://www.mtv.fi/uutiset/talous/artikkeli/mtv-median-yt-neuvottelut-paattyivat/2370528>. Luettu 7.3.2014.

yhtiöksi. Yhtiön historian laajimman muutoksen tavoitteeksi ilmoitettiin sadan miljoonan euron säästöt. Yt-neuvottelujen seurauksena työntekijöiden määrä väheni yli viidelläkymmenellä.¹⁰ Vuoden 2014 alusta Nelosen uutisten tilalla on nähty viisiminuuttiset HS Uutiset.

Väenvähennyksen ja ohjelmien lopettamisen seurauksena julkisuudessa esitettiin huolestuneita näkemyksiä siitä, että uutis- ja ajankohtaisjournalismiin kohdistuvat leikkaukset maan kahdella suurimmalla kaupallisella kanavalla yksipuolistavat tv-sisältöjä. Niin sanottujen yleisen edun kanavien toimilupaehdoissa edellytetään uutis- ja ajankohtaisohjelmia. Lupaehdoissa ei kuitenkaan ole määritelty tarkemmin, minkä verran näitä ohjelmatyyppejä tulisi esittää.

Vuosien 2012 ja 2013 *Suomalainen televisiotarjonta* -raporttien mukaan Nelonen ei lähettänyt otosviikkojen perusteella lainkaan ajankohtaisohjelmia, ja Nelosen uutisten lakkauttamisen myötä myös kanavan uutistarjonta on sittemmin kutistunut olennaisesti. MTV:n ajankohtaisohjelmatarjonta koostui vuonna 2013 sittemmin jo lakkautetusta *45 minuuttia* -ohjelmasta sekä *Huomenta Suomi* -lähetyksistä, joiden on kerrottu muuttuvan makasiinityyppisiksi. Muutosten kokonaisvaikutusta ohjelmatarjonnan monipuolisuuteen voidaan arvioida vasta myöhemmin. Myös kolmas yleiskanava FOX on kuitannut lupaehtojensa edellyttämät uutiset neljän minuutin kotimaisella iltauutislähetyksellä, eikä kanavalla ollut vuonna 2013 lainkaan ajankohtaisohjelmatarjontaa.¹¹

Julkisen palvelun televisio

Myös Yle sai keväällä 2013 Viestintävirastolta kaksi huomautusta sille laissa asetettujen velvoitteiden laiminlyönnistä. Ensimmäinen näistä koski äänitekstityspalveluun liittyviä puutteita, jotka yhtiö veloitettiin korjaamaan vuoden 2013 loppuun mennessä.¹² Lisäksi Viestintävirasto antoi toukokuussa päätöksen siitä, että Yle on rikkonut sille asetettua sponsorikieltoa, minkä seurauksena yhtiö joutui luopumaan yhteistyöstään Veikkauksen kanssa, ja Ylellä yli 42 vuoden ajan esitetty lottoarvonta siirtyi MTV3:lle.¹³ Lisäksi Viestintävirasto kehotti syyskuussa antamassaan lausunnossa Yleä tarkistamaan omavalvontaansa ja itsesääntelyohjeitaan.¹⁴

Julkisen palvelun näkökulmasta vuoden 2013 merkittävin muutos oli se, että vuoden alussa vanhasta tasasuuruudesta televisiolupamaksusta luovuttiin ja Ylen kustannukset alettiin kattaa uudella yleisradioverolla.

Toukokuun 2013 lopussa antamassaan mietinnössä Eduskunnan liikennevaliokunta toteasi, että Ylen rahoituksen indeksisidonnaisuutta sekä verotuksen tasapuolisuutta ja oikeu-

¹⁰ Ks. uutinen Helsingin Sanomien sivuilla: <http://www.hs.fi/talous/a1389061551027>. Luettu 7.3.2014.

¹¹ STT-Lehtikuvan tuottamien kotimaisten uutisten lisäksi FOX:n ohjelmistoon kuului aamuisin englanninkielisiä uutislähetyksiä, jotka on poimittu suoraan kansainvälisen *Sky News* -uutiskanavan tarjonnasta, sekä *Seiska News* -viihdeuutisia, jotka on luokiteltu tässä raportissa viihdetarjonnaksi.

¹² Ks. Viestintäviraston päätös 29.4.2013: https://www.viestintavirasto.fi/attachments/muutpaatokset/Paatos_aani-ja_tekstityspalvelut_Yleisradio_Oy.pdf. Luettu 7.3.2014.

¹³ Ks. Viestintäviraston päätös 14.5.2013: https://www.viestintavirasto.fi/viestintavirasto/ajankohtaista/2013/viestintavirastokieltaalottoarvonnanlahetta_misenylenkanavilla.html. Luettu 7.3.2014.

¹⁴ Ks. Viestintäviraston päätös 30.9.2013: https://www.viestintavirasto.fi/attachments/Viestintaviraston_lausunto_YLEn_kertomuksesta_vuoden_2012_ain_kana_tarjotusta_palvelusta.pdf. Luettu 7.3.2014.

denmukaisuutta tulisi tarkastella säännöllisin väliajoin.¹⁵ Vielä vuonna 2014 indeksikorotus toteutui, mutta heikkoon taloustilanteeseen vedoten eduskuntaryhmien puheenjohtajat päättivät jäädyttää Yle-veron indeksikorotuksen vuodeksi 2015.¹⁶

1.2 Laitekanta

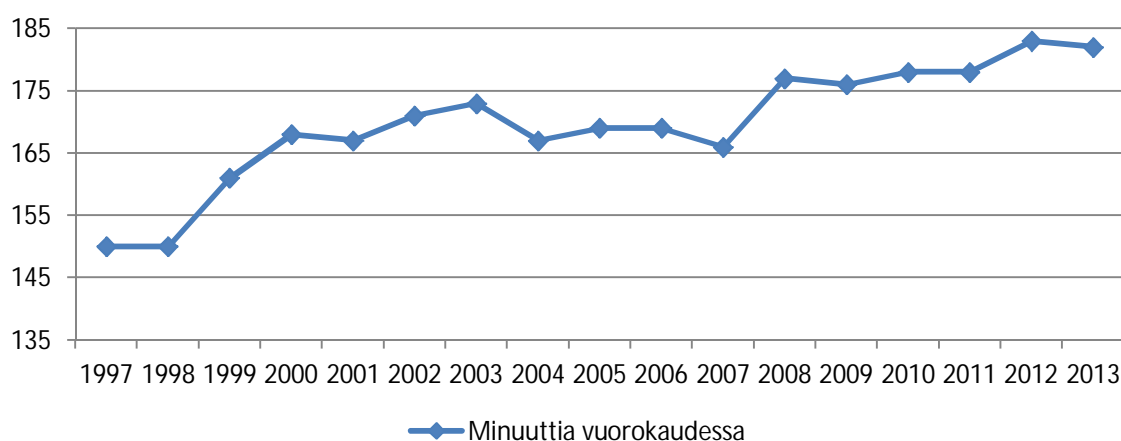
Vuoden 2013 TV-mittaritutkimuksen¹⁷ mukaan suomalaisissa kotitalouksissa oli vuonna 2013 ennätysmäärä tv-vastaanottimia, joita oli yhteensä noin 4,4 miljoonaa. Vain pienellä osalla (6 %) kotitalouksista ei ollut lainkaan televisiota. Yhteensä yli puolessa kaikista kotitalouksista televisiolähetysten vastaanottotapa oli kaapeli, satelliitti tai IPTV (54 %), ja loppuilla oli pelkkä harava-antenni (40 %).

Hieman yli neljänneksessä (27 %) talouksista oli teräväpiirtolähetysten katselun mahdollistava HD-viritimellä varustettu televisio tai digiboksi. Noin kolmanneksella (34 %) talouksista oli tallentava digiboksi tai televisio, ja noin joka kymmenennellä (9 %) IPTV. Valtaosa (93 %) televisio-ohjelmista katsotaan edelleen perinteiseen tapaan eli niiden lähetystietokoneella tai myöhemmin digiboksille tallennettuna. DVR- ja IPTV-talouksissakin vain 13 prosenttia katselusta tapahtui ajassa siirrettynä. Vaikka televisiota katsellaankin yhä selvästi useimmin tavallisella tv-vastaanottimella, kuitenkin jo lähes puolet (49 %) talouksista ilmoitti katsovansa televisiota myös tietokoneella, älypuhelimella tai tabletilla.

1.3 Television katselu

Finnpanelin vuosittaisen TV-mittaritutkimuksen mukaan televisiota katsottiin vuonna 2013 keskimäärin 3 tuntia ja 2 minuuttia vuorokaudessa, mikä on minuutin vähemmän kuin vuonna 2012.

Kuvio 1.3.1 Televisionkatselun kehitys 1997–2013

Lähde: Finnpanel

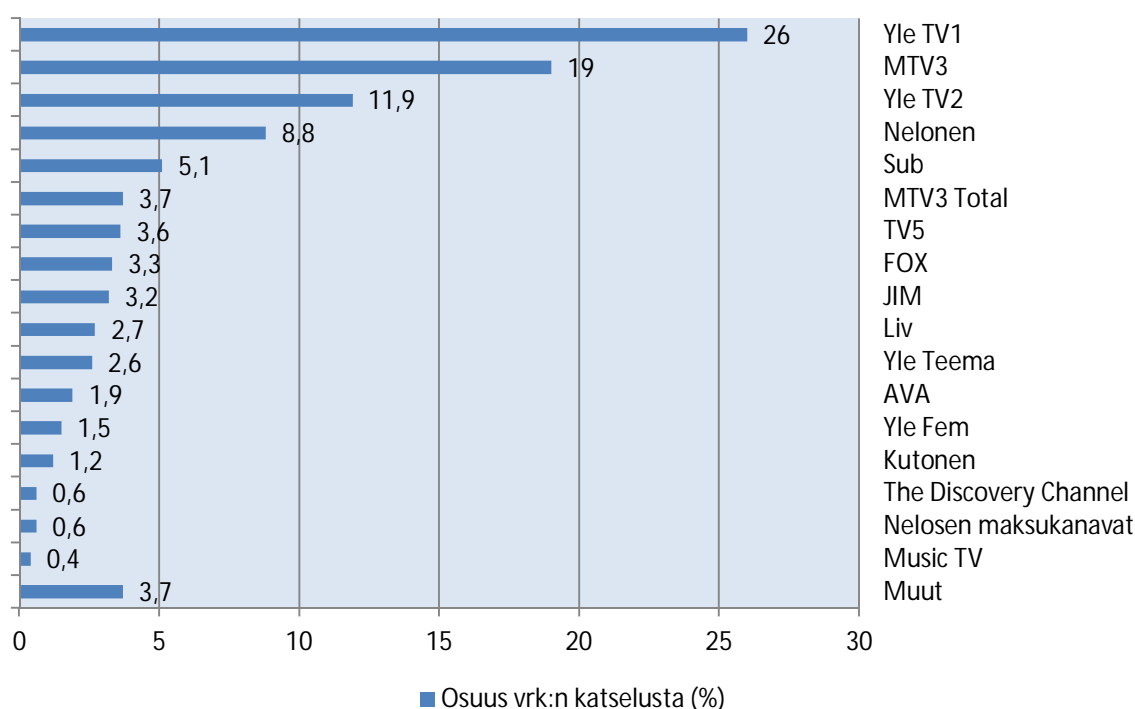
¹⁵ Ks. Eduskunnan liikennevaliokunnan mietintö 30.5.2013: [http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?\\${APPL}=utpvm&\\${BASE}=utpvm&\\${THWIDS}=0.46/1395919606_191108&\\${TRIPPIFE}=PDF.pdf](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?${APPL}=utpvm&${BASE}=utpvm&${THWIDS}=0.46/1395919606_191108&${TRIPPIFE}=PDF.pdf). Luettu 7.3.2014

¹⁶ Ks. Yle-uutiset 21.3.2014: http://yle.fi/uutiset/yle-veron_indeksikorotus_jaihin_kaikkien_tingittava_vaikeassa_taloustilanteessa/7148553. Luettu 5.5.2014.

¹⁷ Finnpanel Oy (2014): <http://www.finnpanel.fi/tulokset/tv.php>. Luettu 7.3..2014. Ja Finnpanel Oy (2014): http://www.finnpanel.fi/lataukset/tv_vuosi_2014.pdf. Luettu 7.3.2014.

Kuvio 1.3.2 osoittaa, että perinteiset tv-yhtiöt ovat säilyttäneet vahvan asemansa suomalaisilla tv-markkinoilla. Kanavaperheiden katseluosuuksissa ei tapahtunut vuonna 2013 merkittäviä muutoksia edeltävään vuoteen nähden. Ylen kanavien osuus vuorokautisesta kokonaiskatselusta oli yhteensä 42 prosenttia, MTV Oy:n kanavien 29,7 prosenttia ja Nelonen Median kanavien 15,4 prosenttia. Pienten mainosrahoitteisten kanavien suosio kasvoi hieman edellisvuodesta.

Kuvio 1.3.2. Suomalaisien televisiokanavien katseluosuudet 2013

Lähde: Finnpanel

Yle TV1 vahvisti asemaansa maan katsotuimpana kanavana selvästi suurimmalla osuudella (26 %) television ääressä vietetystä ajasta. Seuraavaksi eniten katsojia keräsivät edellisvuosien tapaan MTV3 (19 %) ja Yle TV2 (11,9 %), jotka molemmat kuitenkin menettivät hieman katseluosuuttaan. Parhaaseen katselu-aikaan maan katsotuin kanava oli MTV3.

Vuoden katsotuimmat ohjelmat ovat olleet vuodesta toiseen samoja. Vuoden kolme katsotuinta ohjelmaa esitettiin Yle TV1:llä itsenäisyyspäivänä: eniten katsojia oli klo 20.30 uutisilla (1 980 000 katsojaa), toiseksi eniten itsenäisyyspäivän juhlavastaanotolla (1 947 000 katsojaa) ja kolmanneksi eniten klo 18.30 uutisilla (1 871 000 katsojaa). Neljänneksi eniten yleisöä keräsi yleisurheilun maailmanmestaruuskilpailuiden keihäänheitto (1 508 000 katsojaa). Sarjaohjelmista yli miljoonan katsojan rajan ylittivät MTV3:n ohjelmistoon kuuluvat Putous (jaksolla keskimäärin 1 262 000 katsojaa) ja Tanssii Tähtien kanssa (keskimäärin 1 035 000 katsojaa).¹⁸

Noin kolmasosa tv-talouksista tilasi vuonna 2013 maksullisia kanavia. Näissä talouksissa maksukanavien osuus kaikesta katselusta oli vajaan viidenneksen (18 %), mutta lasten katselusta jo yli kolmanneksen (36 %). Myös nettitelevisiion suosio on kasvussa. Yle:n

¹⁸ Tarkastelussa ei ole huomioitu uusintoja, urheilutapahtumia, alle kolmen kerran ohjelmasarjoja tai alle kolme minuuttia kestäneitä ohjelmia.

Areenan, MTV:n Katsomon ja Nelonen Median Ruutu.fi-palvelun käynnistysmäärät kasvovat noin 15 prosenttia vuonna 2013 keräten keskimäärin 27 miljoonaa katselukertaa kuukaudessa.¹⁹

¹⁹ Sandell, Lena (2014): Television katselu Suomessa 2013.
http://www.finnpanel.fi/lataukset/tv_vuosi_2014.pdf. Luettu 7.3.2014.

2. Yleiskatsaus ohjelmatarjontaan

Tämän luvun tavoitteena on antaa yleiskuva maksuttomien suomalaisten televisiokanavien tarjonnasta vuonna 2013. Luvun alussa tarkastellaan tv-kanavien tarjonnan laajuutta yleisemmällä tasolla ohjelma-aikojen valossa, minkä jälkeen ohjelmatarjontaa eritellään tarkemmin ohjelmatyypeittäin ja alkuperämaittain.

2.1 Ohjelma-aika

Tutkimuksessa tarkasteltavien maksuttomien tv-kanavien yhteenlaskettu viikoittainen ohjelmatarjonta oli viiden viikon otanta-aineiston perusteella vuonna 2013 keskimäärin 1429 tuntia eli noin 204 ohjelmatuntia vuorokaudessa. Tähän lukuun sisältyvät vain varsinaiset ohjelmat, kun taas kaikki muunlainen tarjonta, kuten uutisikkunat, chatit ja mobiilipelit, on jätetty pois laskuista. Jos varsinainen ohjelma- ja muu tarjonta lasketaan yhteen, kokonaistarjonnaksi saadaan otosviikkoaineiston perusteella noin 2011 viikkotuntia eli keskimäärin 287 tuntia päivässä.²⁰

Taulukon 2.1.1 perusteella kanavien yhteenlaskettu varsinainen ohjelmatarjonta kasvoi vuonna 2013 noin 75 tuntia viikossa eli hieman alle 11 tuntia päivässä edelliseen vuoteen verrattuna. Kasvu johtui ennen muuta ohjelmatarjonnan lisääntymisestä kanavapaikalla 12 sen jälkeen, kun FOX korvasi SuomiTV:n loppuvuodesta 2012. Myös monella muulla kanavalla tarjonta lisääntyi.

Maksuttomista kanavista eniten varsinaista ohjelmaa tarjosivat Kutonen (147 h/vko), FOX (144 h/vko) ja TV5 (131 h/vko). FOX kasvatti tarjontaansa selvästi, kun taas Kutosella ja TV5:llä tarjonnan määrä säilyi jotakuinkin edellisvuotisella tasolla.

Kanavista selvästi eniten ohjelmatarjontaansa kasvatti Nelonen Mediaan kuuluva Liv (119 h/vko), jonka keskimääräinen tarjonta kasvoi peräti 12 viikkotunnilla nousten näin samalle tasolle perheen pääkanavan eli Nelosen tarjonnan (119 h/vko) kanssa. Saman perheen kolmannen kanavan eli Jimin tarjonta säilyi suunnilleen vuoden 2012 tasolla (108 h/vko).

MTV Median kanavista eniten ohjelmaa oli MTV3:lla (117 h/vko), jonka tarjonnan määrässä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Kaksi muuta kanavaperheen osaa eli AVA (107 h/vko) ja Sub (98 h/vko) kasvattivat molemmat tarjontaansa.

Julkisen palvelun kanavista TV1:llä (118 h/vko) ja TV2:lla (119 h/vko) keskimääräinen ohjelmatarjonta kasvoi hieman palaten vuoden 2011 tasolle. Yle Femillä (49 h/vko) ja Yle Teemalla (53 h/vko) taas tarjonnan määrä jatkoi laskuaan.

Kanavien viikkotuntimääriä toisiinsa verratessa on syytä pitää mielessä, että tarkastelussa ei ole eritelty, onko tarjonnassa kyse niin sanotuista ensilähetyksistä vai uusoinnoista.

²⁰ Kanavien Finnpanelille toimittamien, koko vuotta 2013 koskevien lukujen mukaan kanavien yhteistarjonnan keskimääräinen viikkotuntimäärä oli noin 2099 tuntia viikossa eli 300 tuntia päivässä, mikä on jotakuinkin samaa luokkaa kuin otanta-aineiston perusteella. Tässä raportissa ohjelma-aikojen lähempi tarkastelu perustuu johdonmukaisesti viiden viikon otanta-aineistoon, sillä kanavien toimittamia lukuja ei voida pitää riittävän tarkoina ja yhdenmukaisina siten, että ne mahdollistaisivat luotettavan vertailun. Tuloksia tulkittaessa on kuitenkin syytä muistaa, että kyse on otoksesta, ei kokonaisuudesta, ja tarkastellut otosviikot myös vaihtelevat vuosittain.

Taulukko 2.1.1

Viikoittainen ohjelma-aika kanavittain (h/vko)

	2011	2012	2013
Yle TV1	118	113	118
Yle TV2	119	115	119
Yle Fem	58	51	49
Yle Teema	76	59	53
MTV3	121	116	117
Sub	97	93	98
AVA	-	101	107
Nelonen	114	122	119
Liv	104	107	119
JIM	103	107	108
Kutonen	147	147	147
TV5	128	129	131
SuomiTV	34	44	-
FOX	-	109	144
Yht.	1219	1354	1429

- SuomiTV lopetti toimintansa 15.4.2012, minkä jälkeen sen tilalla kanavapaikalla kaksitoista aloitti FOX. Vuoden 2012 osalta SuomiTV:tä koskevat luvut perustuvat yhteisen otosviikkoon ja FOX:n neljään otosviikkoon.
- Kesällä 2011 (30.5.–14.8.) SuomiTV lähetti poikkeuksellisesti vain 3 tuntia ohjelmaa päivässä, mikä laskee osaltaan kanavan keskimääräistä viikoittaista ohjelma-aikaa.
- Nykyinen Kutonen, entiseltä nimeltään The Voice, toimi 1.4.2011 asti samalla kanavapaikalla nykyisen TV5:n kanssa. Siten Kutosen vuoden 2011 luvuista puuttuu yksi otosviikko, jonka tarjonta on laskettu TV5:n ohjelmistoksi.
- Yle Fem:n luvuista on jätetty pois kanavalla esitetyt SVT:n ohjelmat.

Muu tarjonta

Varsinaisen ohjelmatarjonnan lisäksi useimmilla kanavilla on paljon myös erilaisia tv-palveluja, jotka jäävät tässä raportissa varsinaisen tarkastelun ulkopuolelle. Tähän tarjontaan lukeutuu esimerkiksi erilaisia peli- ja chat-ohjelmia sekä uutis- ja ostospalveluja. Myös muun muassa ohjelmaesittelyt ja muut lyhyet tietoiskunomaiset ohjelmat on sijoitettu raportissa luokkaan muu ohjelmatarjonta.

Taulukko 2.1.2 osoittaa, että selvästi eniten varsinaisen ohjelmatarjonnan ulkopuolelle jäävää lähetystä oli aiempien vuosien tapaan Yle Teemalla. Kanava näytti *Teematieto*-ohjelmaa keskimäärin 112 tuntia viikossa eli yli 16 tuntia vuorokaudessa. Muilla Ylen kanavilla muu tarjonta koostui niin kutsutuista uutisikkunoista. Yle Femillä *Textnytt*:in lähetysaika kasvoi vuonna 2013 lähes pari tuntia päivässä samalla, kun kanavan varsinainen ohjelmatarjonta supistui. TV1:llä ja TV2:lla kehitys oli päinvastaista, eli muun tarjonnan määrä laski hieman edellisvuodesta korvautuen varsinaisella ohjelmatarjonnalla.

Kaikilla kaupallisilla kanavilla oli jonkin verran ostos-tv-lähetyksiä ja AVA:a ja FOX:ia lukuun ottamatta myös peliohjelmia. Lisäksi MTV Median kanavat (MTV3, Sub, AVA) näyttivät erityisesti öisin ja varhain aamulla chat-ohjelmia. FOX puolestaan esitti aikaisin aamulla englanninkielisiä uutisia, jotka on poimittu suoraan kansainvälisen uutiskanavan lähetysvirrasta, eikä näitä ole laskettu tässä raportissa varsinaiseksi ohjelmatarjonnaksi.

Taulukko 2.1.2

Muu tarjonta h/vko

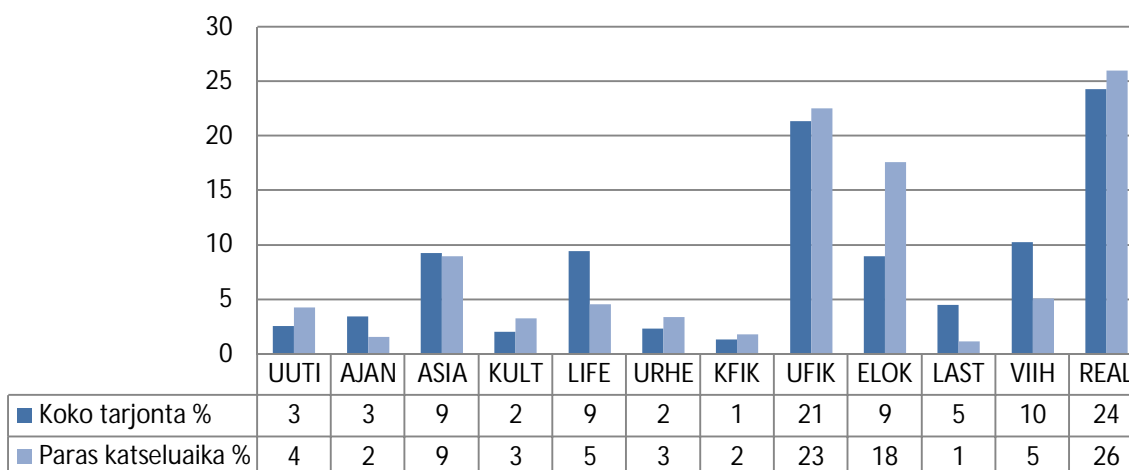
	Uutiset	Pelit	Chatit	Ostos	Muu	Yhteensä
Yle TV1	43	-	-	-	-	44
Yle TV2	43	-	-	-	-	43
Yle Fem	41	-	-	-	-	41
Yle Teema	-	-	-	-	112	112
MTV3	-	7	26	11	*	45
Sub	-	5	39	21	*	65
AVA	-	-	48	8	*	56
Nelonen	-	30	-	12	*	42
Liv	-	34	-	11	*	44
JIM	-	42	-	12	*	54
Kutonen	-	3	-	8	-	11
TV5	-	3	-	8	-	11
FOX	9	-	-	4	-	13
Yht.	136	124	113	95	114	582

* Ohjelmatyyppin keskimääräinen lähetysaika oli alle puoli tuntia viikossa.

2.2 Tarjonta ohjelmatyypeittäin

Kuviossa 2.2 on tarkasteltu maksuttomien kanavien yhteenlaskettua tv-tarjontaa ohjelmaluokittain.

Kuvio 2.2

Valtakunnallisten kanavien ohjelmatarjonta ohjelmatyypeittäin 2013 (%)

Yksittäisistä ohjelmaluokista suurimpia olivat edellisvuotiseen tapaan tositelevisio (24 %) ja ulkomainen fiktio (21 %), joista kummankin osuus oli noussut useamman prosenttiyksikön verran. Sen sijaan asia- (9 %) ja ajankohtaisohjelmien (3 %) sekä kotimaisen fiktion (1 %) tarjonta laski vuoteen 2012 verrattuna. Myös viihteen ja kevyen musiikin (10 %) osuus koko tarjonnasta väheni, mikä selittyy ennen muuta musiikkivideotarjonnan supistumisella Kutosella sekä viihdeohjelmien vähenemisellä AVA:lla ja TV5:llä. Muiden

ohjelmaluokkien eli elokuvien (9 %), lifestyle-ohjelmien (9 %), lastenohjelmien (5 %), uutisten (3 %), kulttuuriohjelmien (2 %) ja urheilun (2 %) osuus kokonaistarjonnasta säilyi ennallaan.

Paras katseluaika eli prime time

Illan paras katseluaika on pyritty rajaamaan tässä raportissa aikaan, jolloin ruudun ääressä on keskimäärin vähintään miljoona katsojaa. Niin sanotuksi prime time -tarjonnaksi on katsottu ohjelmat, jotka alkoivat kello 18.00–22.59.

Parhaaseen katseluaikaan kahden suurimman ohjelmatyyppin eli tositelevisio-ohjelmien (26 %) ja ulkomaisen fiktion (23 %) hallitsevuus tv-ohjelmatarjonnassa korostui entisestään. Yhdessä nämä kaksi ohjelmatyyppiä kattoivat noin puolet maksuttomien kanavien ohjelmatarjonnasta illan suosituimpina tv-tunteina. Elokuvien osuus (18 %) tarjonnasta oli prime time -aikaan kaksinkertainen ympärivuorokautiseen tarjontaan verrattuna.

Asiaohjelmien osuus (9 %) parhaan katseluajan tv-tarjonnasta oli sama kuin ympärivuorokautisessa tarkastelussa. Uutisten (4 %), kulttuuriohjelmien (3 %), urheilun (3 %) ja kotimaisen fiktion (2 %) osuudet olivat illan parhaina tv-tunteina hieman vuorokautista keskiarvoa korkeammat. Sen sijaan lifestyle-ohjelmien (5 %), viihteen ja kevyen musiikin (5 %)²¹ sekä ajankohtaisohjelmien (2 %) osuudet laskivat. Lastenohjelmat (1 %) väistyivät kanavien tarjonnasta lähes kokonaan klo 18 jälkeen.

Ohjelmatyypit Yleisradiossa ja kaupallisilla kanavilla

Taulukossa 2.2.2 on tarkasteltu julkisen palvelun kanavien ja kaupallisten kanavien ohjelmatarjontaa suhteessa toisiinsa. Vertailu osoittaa, että näissä on selviä eroja, jotka heijastelevat eri toimijoille lainsäädännössä ja toimilupaehdoissa asetettuja velvoitteita.

Tehtävänasettelunsa mukaisesti Yle panostaa selvästi enemmän muun muassa asia-, ajankohtais-, uutis- ja kulttuuriohjelmiin kuin sen kaupalliset kilpailijat. Myös lastenohjelmien osuus Ylen tarjonnasta on selvästi korkeampi kuin kaupallisilla toimijoilla. Lisäksi Yle satsaa enemmän urheiluun ja kotimaiseen fiktion kuin kaupalliset kanavat keskimäärin.

Kaupalliset kanavat puolestaan luottavat tarjonnassaan vahvasti tositelevisio-ohjelmiin, ja myös lifestyle-ohjelmien ja viihteen osuus on niillä selvästi suurempi kuin Ylellä. Myös ulkomaisen fiktion ja elokuvien osuudet ovat kaupallisilla kanavilla korkeammat, joskaan erot eivät näiden ohjelmatyyppien osalta ole kovin suuria.

Jos tarkastelu rajataan parhaaseen katseluaikaan, ei työnjako Ylen ja kaupallisten kanavien välillä olennaisesti muutu: siinä missä kaupallisilla kanavilla erityisesti tositelevisio-tarjonta korostuu iltaisin, Yle keskittyy asiaohjelmiin. Erityisesti elokuvien osuus kasvaa ilta-aikaan niin kaupallisilla toimijoilla kuin julkisilla kanavillakin, ja ulkomaisen fiktion osuus on myös parhaaseen katseluaikaan korkea.

²¹ Viihteen ja kevyen musiikin osalta lasku selittyy sillä, että musiikkivideot kuuluvat tähän ohjelmatyyppiin, ja Kutonen näytti niitä parhaaseen katseluaikaan selvästi vähemmän kuin muihin vuorokauden aikoihin.

Taulukko 2.2.2

Julkisen palvelun ja kaupallisten tarjoajien ohjelmatarjonta kokonaisuutena ohjelmatyypeittäin 2013 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	YLE	Kaupalliset	YLE	Kaupalliset
UUTI	7	1	8	3
AJAN	12	1	5	*
ASIA	22	5	23	3
KULT	6	1	10	1
LIFE	4	11	4	5
URHE	6	1	6	2
KFIK	3	1	4	1
UFIK	16	23	18	24
ELOK	7	10	12	20
LAST	10	3	4	*
VIIH	3	13	4	6
REAL	4	31	3	35
Yht.	100	100	100	100
<i>Yht. h/vko</i>	<i>340</i>	<i>1089</i>	<i>137</i>	<i>319</i>

* Ohjelmatyyppien keskimääräinen lähetysaika oli alle puoli tuntia viikossa.

Julkisen palvelun televisiotarjontaa ja kaupallisten kanavien tarjontaa verrattaessa on syytä pitää mielessä, että keskiarvojen perusteella tehtävät yleistykset latistavat väistämättä televisiotarjonnasta muodostuvaa kuvaa. Kanavat pyrkivät nykyään profiloitumaan selvästi tietyn tyyppisille osayleisöille, ja siten "kaupalliset kanavat" saattavat poiketa tarjonnaltaan merkittävästikin toisistaan. Myös Yle on pyrkinyt jakamaan tehtäviä yhä selkeämmin kanaviensa kesken. Kanavien ohjelmaprofiileja eritellään tarkemmin luvussa kolme, minkä lisäksi julkista palvelua tarkastellaan kokonaisuutena erikseen luvussa neljä.

2.3 Ohjelmatarjonta alkuperämaittain

Taulukossa 2.3.1 on tarkasteltu ohjelmatarjonnan alkuperää. Vuonna 2013 pohjoisamerikkalaisten ohjelmien osuus (45 %) kanavien yhteenlasketusta tarjonnasta nousi kuusi prosenttiyksikköä edeltävään vuoteen verrattuna. Pohjoisamerikkalaisten ohjelmien osuus kasvoi kaikilla kaupallisilla kanavilla paitsi FOX:lla.²² Vastaavasti niin kotimaisten (32 %), pohjoismaisten (4 %) kuin muualla Euroopassa tuotettujen ohjelmien (16 %) osuudet laskivat hieman. Pohjois-Amerikan ja Euroopan ulkopuolella tuotettujen ohjelmien yhteenlaskettu osuus oli aiempien vuosien tapaan vähäinen (3 %).²³

Yle erottuu kaupallisista tv-toimijoista korkealla kotimaisuusasteellaan: sen kanavien yhteenlasketusta ohjelmistosta yli puolet (51 %) oli suomalaista alkuperää. Yle esitti huomattavan paljon myös eurooppalaista ohjelmaa: pohjoismaisten ohjelmien osuus tar-

²² Eniten pohjoisamerikkalaisten ohjelmien osuus kasvoi TV5:llä (14 prosenttiyksikköä), Kutosella (9 prosenttiyksikköä), AVA:lla (8 prosenttiyksikköä), Subilla (7 prosenttiyksikköä) ja Livillä (7 prosenttiyksikköä). FOX:lla pohjoisamerikkalaisten ohjelmien osuus sitä vastoin laski (9 prosenttiyksikköä).

²³ Usean maan yhteistuotannot on luokiteltu ohjelmatiedoissa ensimmäisenä mainitun maan mukaan.

jonnasta oli reilu kymmenesosa (11 %) ja muualla Euroopassa tuotettujen ohjelmien osuus lähes neljännes (24 %). Pohjoisamerikkalaisten tuotantojen osuus Ylen ohjelmistosta oli kymmenyksen (10 %) ja muualla maailmassa tuotettujen keskimäärin kolme prosenttia. Julkisen palvelun kanavista Teema lähetti suhteessa vähiten kotimaista ohjelmaa ja vastaavasti eniten eurooppalaista ja pohjoisamerikkalaista tuotantoa. Ruotsinkielisellä Yle Femillä puolestaan oli eniten muissa Pohjoismaissa tehtyä ohjelmaa, kun taas otosviikkoina sen ohjelmistossa ei ollut yhtään yhdysvaltalaisista tuotantoa ja vain muutama kanadalainen lastenohjelma.

Kaupallisista kanavista ainoastaan MTV3 ja Kutonen esittivät enemmän kotimaista kuin pohjoisamerikkalaista tuotantoa. Kaikkein "amerikkalaisimpina" joukosta erottuivat TV5 ja FOX, joiden ohjelmistosta kolme neljäsosaa oli peräisin Yhdysvalloista tai Kanadasta. Yhteenlaskettuna pohjoisamerikkalaisten ohjelmien osuus oli kaupallisilla kanavilla yli puolet.

Alkuperämaarakenteen tarkastelua vinouttaa hieman se, että aiemmissa raporteissa omaksuttua käytäntöä noudattaen myös Kutosella esitetyt musiikkivideo-ohjelmat on määritelty tässä kotimaisiksi ohjelmiksi, vaikkakin suuri osa ohjelmissa esitetyistä videoista saattaa olla ulkomaista alkuperää. Ratkaisuun on päädytty, koska ohjelmat on koostettu ja tuotettu Suomessa. Jos musiikkivideot jätettäisiin laskuista, Kutosen amerikkalaisuusaste (78 %) olisi ollut vuonna 2013 vertailun toiseksi korkein. Musiikkivideoiden suuresta määrästä johtuen luokitustapa vaikuttaa myös koko tarjonnan alkuperää kuvastaviin lukuihin. Ilman musiikkivideoita pohjoisamerikkalaisen tuotannon osuus kaikkien kanavien yhteenlasketusta tarjonnasta olisi kolme prosenttiyksikköä korkeampi (48 %) ja kotimaisen tarjonnan osuus vastaavasti alhaisempi (28 %).

Suhteessa eniten muissa Pohjoismaissa tai Euroopassa tuotettua ohjelmaa lähettivät kaupallisista kanavista Liv, AVA ja Sub. Muualla maailmassa tuotettujen ohjelmien osuus puolestaan oli suurin Jimillä, jonka ohjelmistoon kuului useita australialaisia tositelevisiosarjoja.

Taulukko 2.3.1

Kanavien ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2013 (%)

	Suomi	Muut Pohjoismaat	Muu Eurooppa	Pohjois-Amerikka	Muu maailma	Yht.
Yle TV1	60	5	28	5	2	100
Yle TV2	50	8	19	17	4	100
Yle Fem	54	40	5	*	*	100
Yle Teema	31	6	43	15	6	100
MTV3	44	1	15	38	2	100
Sub	10	*	24	64	1	100
AVA	14	4	23	55	4	100
Nelonen	32	1	5	60	2	100
Liv	19	5	24	49	3	100
JIM	21	4	14	53	9	100
Kutonen	67	*	1	30	1	100
TV5	6	2	11	80	1	100
FOX	15	-	11	73	2	100
Yht.	32	4	16	45	3	100
Yht. h/vko	462	58	229	641	40	1429

* Ohjelmatyyppien keskimääräinen lähetysaika oli alle puoli tuntia viikossa.

Taulukko 2.3.2 kuvaa tv-tarjonnan alkuperää ohjelmatyypeittäin. Kotimaisesta ohjelmistosta merkittävä osa oli viihdettä sekä tositelevisio- ja lifestyle-ohjelmia, mutta myös ajankohtais- ja asiaohjelmien sekä uutisten yhteenlaskettu osuus oli verrattain suuri. Kotimaisen tuotannon osuutta on eritelty tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Muista Pohjoismaista ostetuista ohjelmista valtaosa oli asia- ja tositelevisio-ohjelmia, kun taas Pohjolan ulkopuolisesta Euroopasta hankittiin eritoten fiktiota. Myös lifestyle-ohjelmien osuus on korkea kummassakin alkuperäkategoriassa. Pohjoisamerikkalainen tarjonta keskittyi etupäässä fiktion ja tositelevisioon, mutta myös elokuvien osuus oli suhteellisen suuri. Muualla maailmassa tuotetuista ohjelmista puolet oli tositelevisio-ohjelmia.

Taulukko 2.3.2

Ohjelmien alkuperä ohjelmaluokittain 2013 (%)

	Suomi	Muut Pohjoismaat	Muu Eurooppa	Pohjois-Amerikka	Muu maailma
UUTI	8	-	-	-	-
AJAN	11	-	-	-	-
ASIA	9	27	13	7	8
KULT	3	4	3	1	-
LIFE	12	20	18	4	7
URHE	4	1	4	0	3
KFIK	4	-	-	-	-
UFIK	-	9	28	36	12
ELOK	3	6	4	15	13
LAST	4	5	6	5	6
VIIH	26	1	3	3	-
REAL	17	27	20	29	50
Yht.	100	100	100	100	100
Yht. h/vko	462	58	229	641	40

Kuvio 2.3 havainnollistaa puolestaan sitä, mikä tietyn alkuperäalueen osuus oli kussakin ohjelmaluokassa.

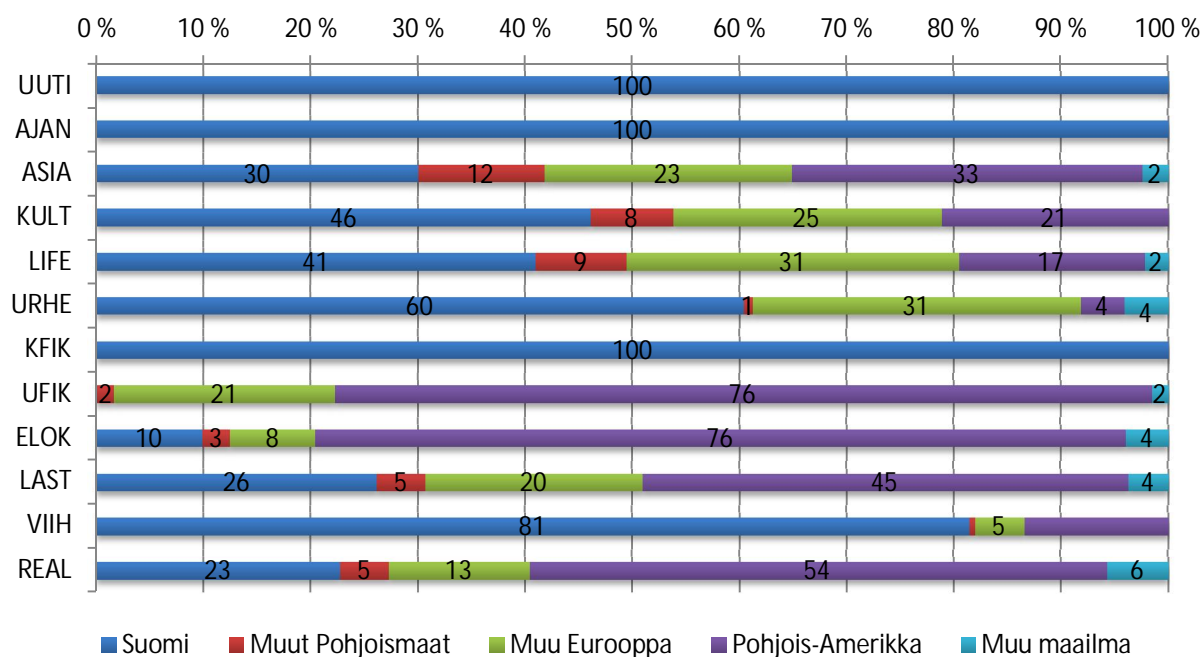
Pohjoisamerikkalaisen tuotannon osuus oli korkea useissa ohjelmaluokissa: yli kolme neljäsosaa otosviikoilla esitetyistä elokuvista (76 %) ja ulkomaisesta fiktiosta (76 %) oli tehty Yhdysvalloissa tai Kanadassa, ja myös tositelevisio- (54 %) ja lastenohjelmissä (45 %) amerikkalaisuusaste oli huomattavan korkea. Kaikissa näissä ohjelmakategorioissa pohjoisamerikkalaisten ohjelmien osuus oli noussut edellisvuodesta, kun taas asiaohjelmissä se oli laskenut hieman (33 %:iin).

Uutiset, ajankohtaisohjelmat ja kotimainen fiktio olivat luonnollisesti kokonaan kotimaisia tuotantoja, ja myös viihde ja kevyt musiikki -luokan kotimaisuusaste oli huomattavan korkea (81 %) johtuen ennen muuta siitä, että suomalaistuotannoiksi luettujen musiikki-videoiden osuus on tässä luokassa suuri. Suomalaisen tuotannon osuus oli merkittävä myös urheilu- (60 %) ja kulttuuriohjelmissä (46 %). Asiaohjelmista kotimaisia oli vajaa kolmannes (30 %) ja lastenohjelmista (26 %) ja tositelevisio-ohjelmista (23 %) noin neljännes. Joka kymmenes otosviikkoina esitetty elokuva oli suomalainen.

Muualla Euroopassa (pois lukien Suomi ja Pohjoismaat) tuotettujen ohjelmien osuus oli korkein lifestyle- (31 %), kulttuuri- (25 %) ja asiaohjelmissä (23 %) sekä ulkomaisessa

fiktiossa (21 %). Pohjoismaissa tuotettujen ohjelmien osuus oli suhteessa suurin asia- (12 %), lifestyle- (9 %) ja kulttuuriohjelmissa (8 %). Muualla maailmassa tuotettujen ohjelmien osuus oli vähäinen kaikissa ohjelmaluokissa.

Kuvio 2.3
Alkuperämaan osuus ohjelmaluokasta 2013 (%)

Kotimaiset ohjelmat

Taulukossa 2.4.1 on eritelty kotimaisen ohjelmatarjonnan osuutta kanavien tarjonnasta sekä ympärivuorokautisesti että parhaaseen katseluaikaan.

Julkisen palvelun kanavista eniten suomalaisia ohjelmia oli niin viikkotunteina kuin prosenttiosuuksina tarkasteltuna TV1:llä (60 %). Myös Yle Femillä (54 %) ja TV2:lla (50 %) suomalaisten ohjelmien osuus oli yli puolet ympärivuorokautisesta tarjonnasta, kun taas Teemalla (31 %) kotimaisen tarjonnan määrä oli Ylen kanavista alhaisin. Edelliseen vuoteen verrattuna kotimaisuusaste laski hieman kaikilla muilla Ylen kanavilla paitsi Teemalla, jolla se nousi muutaman prosenttiyksikön.

Otosviikkoaineiston perusteella kotimaisuusaste laski vuonna 2013 lähes kaikilla kaupallisilla kanavilla lukuun ottamatta FOX:a. Vertailun perusteella eniten kotimaista tarjontaa oli ympärivuorokautisen tarjonnan perusteella Kutosella (67 %). Kuten aiemmin todettiin, kyse on kuitenkin osin luokitustavan luomasta harhasta, sillä jos musiikkivideot jätettäisiin laskuista, Kutosen kotimaisuusaste olisi yksi vertailun alhaisimmista (15 %).

Tosiasiallisesti eniten kotimaista ohjelmaa näytti kaupallisista kanavista MTV3, jolla suomalainen tuotanto muodosti suurimman yksittäisen alkuperäluokan (44 %). Seuraavaksi eniten kotimaisia ohjelmia oli edellisvuoden tapaan Nelosella (31 %), Jimillä (21 %) ja Livillä (19 %). Edellisvuoteen verrattuna suomalaisen tuotannon osuus nousi FOX:illa (15 %:iin) ja AVA:lla (14 %:iin) ja laski Kutosen ohella selvimmin Subilla (10 %:iin). Vähiten kotimaista tarjontaa oli TV5:llä (6 %).

Parhaaseen katseluaikaan ohjelmiston kotimaisuusaste oli useimmilla kaupallisilla kanavilla selvästi korkeampi kuin vuorokaudessa keskimäärin. Tuolloin kanavat panostivat kotimaisiin tosi-tv-sarjoihin ja viihteeseen sekä uutisiin ja asiaohjelmiin. Kotimaisen tarjonnan osuus kuitenkin väheni illan suosituimpina tv-tunteina FOX:lla ja Kutosella, joista jälkimmäisellä kotimaisen tuotannon osuus romahti musiikkivideoiden väistyessä ulkomaisen fiktion ja tositelevision tieltä. Myös useimmilla Ylen kanavilla kotimaisten ohjelmien osuus tarjonnasta laski hieman prime time -tunteina, jolloin niiden ohjelmistossa oli enemmän ulkomaisia elokuvia ja fiktiota.

Taulukko 2.4.1

Kotimaisen ohjelmatarjonnan määrä (h/vko) ja osuus (%) kanavittain koko tarjonnassa ja parhaaseen katseluaikaan 2013

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	Määrä (h/vko)	Osuus (%)	Määrä (h/vko)	Osuus (%)
Yle TV1	71	60	20	57
Yle TV2	60	50	18	53
Yle Fem	27	54	13	46
Yle Teema	16	31	11	30
MTV3	52	44	20	54
Sub	10	10	8	22
AVA	15	14	8	21
Nelonen	37	32	15	48
Liv	23	19	10	30
JIM	22	21	12	34
Kutonen	99	67	5	12
TV5	7	6	2	6
FOX	27	15	4	7
Yht.	467	32	145	32

Taulukko 2.4.2 kuvaa kotimaisen ohjelmatarjonnan osuuden kehitystä viiden vuoden aikajänteellä. Vuonna 2013 maksuttoman televisiotarjonnan kotimaisuusaste oli kokonaisuudessaan alhaisempi kuin kertaakaan vertailujaksolla.

Viisivuotistarkastelun perusteella kotimaisen tuotannon osuus on noussut viime vuosina Ylen kanavista TV1:llä sekä Teemalla ja pysytellyt suhteellisen vakaana TV2:lla ja Yle Femillä.

Vuoteen 2009 verrattuna kotimaisten ohjelmien osuus on ollut MTV3:lla ja Subilla laskussa, joskaan trendi ei ole ollut yksiselitteisen jatkuva. Kanavaperheen uusinta tulokasta eli AVA:a on tarkasteltu raportissa vasta vuodesta 2012, minkä vuoksi pidempi aikavertailu kanavan kotimaisuusasteen kehityksestä ei ole mahdollista. Sama pätee FOX-kanavaan, joka aloitti toimintansa SuomiTV:n tilalla vuonna 2012.

Nelonen Median kanavilla kotimaisen tuotannon osuus on noussut viidessä vuodessa selvästi, vaikkakin viimeisen vuoden aikana tasainen nousutrendi jatkui ainoastaan Nelosella, kun taas Livillä ja Jimillä kotimaisuus kääntyi laskuun.

SBS Discovery Median kanavilla eli TV5:llä ja Kutosella kotimaisten ohjelmien osuuden jyrkkää ja jatkuva laskua selittää ennen muuta kanavauudistusten sarja, jonka myötä kanavien kotimaisuusastetta nostava musiikkivideotarjonta on jatkuvasti laskenut. Vuon-

na 2013 Kutonen tosin lisäsi jälleen musiikkiin keskittyvää ohjelmatarjontansa Viestintävirastolta saamiensa huomautusten jälkeen.

Taulukko 2.4.2

Kotimaisten ohjelmien osuus % kanavien ohjelmatarjonnasta 2009–2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Yle TV1	55	54	55	62	60
Yle TV2	51	53	52	52	50
Yle Fem	46	54	53	55	54
Yle Teema	25	27	36	29	31
MTV3	48	49	47	48	44
Sub	25	16	13	16	10
AVA	-	-	-	12	14
Nelonen	17	19	21	30	32
Liv	-	8	11	22	19
JIM	3	9	19	22	21
Kutonen	-	-	99	77	67
TV5	-	69	28	8	6
FOX	-	-	-	15	15
Yht.	35	39	40	35	32

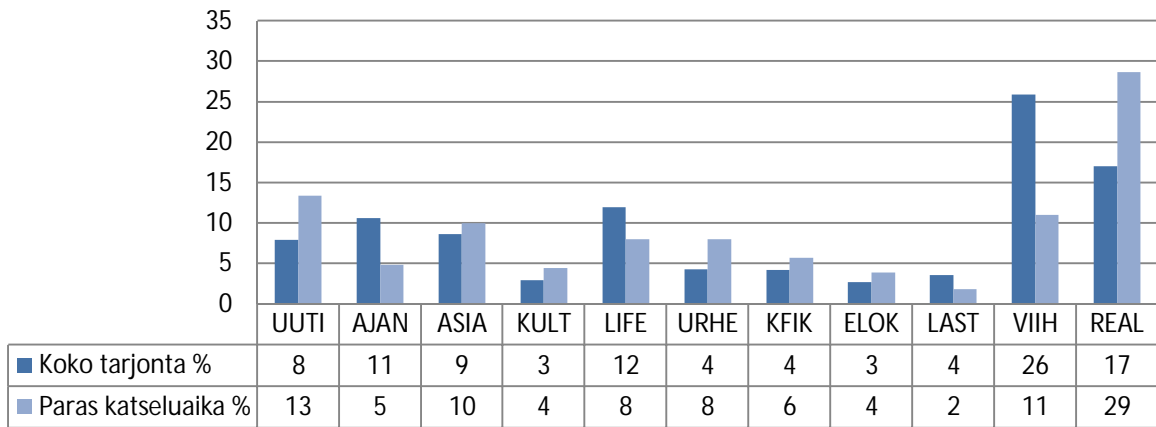
Kuvio 2.4 erittelee kotimaista ohjelmatarjontaa ohjelmatyypeittäin. Aiempien vuosien tapaan suurimpana yksittäisenä ohjelmatyyppinä joukosta erottuu viihde ja kevyt musiikki (26 %), mikä johtuu ennen muuta siitä, että luokkaan kuuluu suuri määrä musiikkivideo-ohjelmia, jotka on luokiteltu raportissa kotimaiseksi tuotannoksi. Prime time -tunteina ohjelmatyyppin osuus kotimaisesta tarjonnasta oli kuitenkin vain reilu kymmenesosa.

Kotimainen ohjelmatarjonta keskittyi vuonna 2013 yhä selvemmin tosi-tv-ohjelmiin, joiden osuus ympärivuorokautisesta tarjonnasta (17 %) nousi kolme prosenttiyksikköä. Kun huomio kohdennetaan parhaaseen katselu-aikaan, tosi-tv-ohjelmien hallitsevuus kotimaisessa tarjonnassa korostuu vielä selvemmin: näiden osuus illan suosituimpien tuntien kotimaisesta tv-tarjonnasta oli noussut jo lähelle kolmasosaa (29 %), mikä on peräti kahdeksan prosenttiyksikköä enemmän kuin edellisvuonna.

Muiden ohjelmatyyppien osalta muutokset edelliseen vuoteen nähden olivat pieniä. Lifestyle-ohjelmien (12 %) ja lastenohjelmien (4 %) osuudet kotimaisesta tuotannosta nousivat hieman. Kotimaisen fiktion (4 %) osuus puolestaan laski erityisesti parhaan katseluajan tarjonnassa. Uutis- (8 %), ajankohtais- (11 %), asia- (9 %) ja kulttuuriohjelmien (3 %) osuuksissa ei tapahtunut muutosta, ja myös elokuvien osuus (3 %) säilyi ennallaan.

Uutiset kiilasivat kuitenkin prime time -aikaan kolmanneksi suurimmaksi ohjelmaluokaksi, ja myös asia- ja kulttuuriohjelmien osuus nousi hieman. Myös kotimaista fiktiota ja urheilua lähetettiin suhteellisesti eniten illan katselutunteina, kun taas ajankohtaisohjelmien, lifestyle-ohjelmien ja lastenohjelmien osuudet olivat tuolloin pienemmät kuin vuorokaudessa keskimäärin.

Kuvio 2.4
Kotimainen ohjelmatarjonta ohjelmatyypeittäin 2013 (%)

3. Kanavaprofiilit

Luvussa kolme tarkastellaan vuoden 2013 maksutonta tv-ohjelmatarjontaa kanavakohtaisesti. Alaluvuissa kuvataan kunkin kanavan ominaispiirteitä ja eritellään näiden tarjontaa ohjelmatyypeittäin ja alkuperämaittain. Raportin varsinaisena tarkoituksena ei kuitenkaan ole vertailla kanavia toisiinsa. Kanavaprofiileja tarkasteltaessa on syytä pitää mielessä, että osa kanavista on hyvinkin erikoistuneita eivätkä ne siten pyrikään mahdollisimman monipuoliseen ohjelmatarjontaan.

3.1 Yle TV1

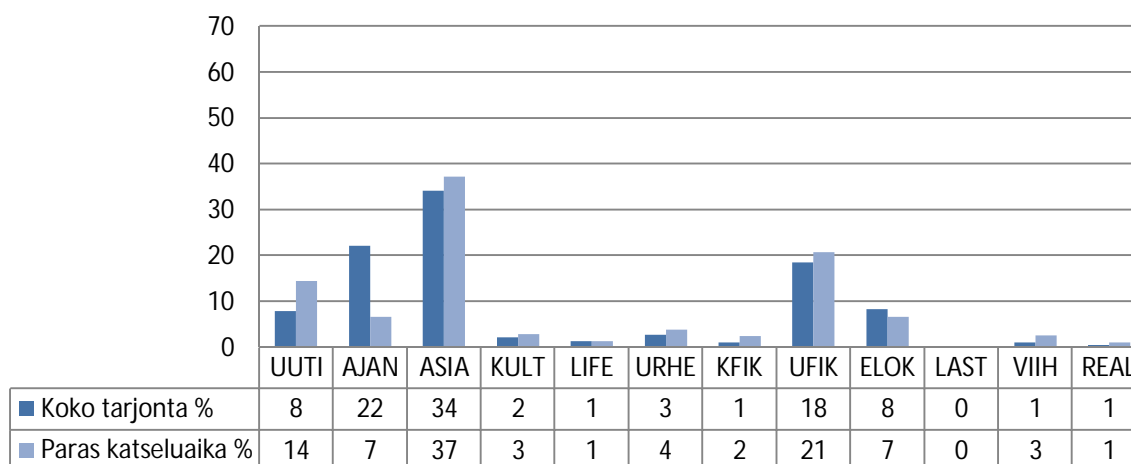
Ylen kuvauksen mukaan TV1 pyrkii olemaan ”rohkeasti kyseenalaistava kanava suurelle yleisölle”.²⁴ Katsojalukujen valossa kanava olikin vuonna 2013 maan katsotuin peräti yli neljänneksen osuudella kaikesta television ääressä vietetystä ajasta.²⁵ Profiililtaan TV1 on vahvasti asiapainotteinen. Kanavakuvauksessa TV1 lupaa ”pitää suomalaiset ajan tasalla laajalla uutis-, ajankohtais- ja asiatarjonnallaan”.

Vuonna 2013 TV1:n varsinaisen ohjelmatarjonnan määrä kasvoi otosviikkoina keskimäärin noin viidellä viikotunnilla palaten vuoden 2011 tasolle eli 118 tuntiin viikossa (hieman alle 17 h/vrk). Ohjelmatyypeittäin tarkasteltuna kanavan tarjonnassa ei tapahtunut edelliseen vuoteen verrattuna merkittäviä muutoksia.

Kuvio 3.1 osoittaa, että noin kolmannes TV1:n ohjelmatarjonnasta oli asiaohjelmia (34 %), reilu viidennes ajankohtaisohjelmia (22 %) ja vajaa kymmenesosa uutisia (8 %). Myös ulkomaisen fiktion (18 %) ja elokuvien (8 %) osuus TV1:n tarjonnasta oli verrattain korkea, kun taas muiden ohjelmatyyppien eli urheilun (3 %), kulttuurin (2 %), kotimaisen fiktion (1 %), lifestyle- (1 %), viihde- (1 %) ja tosi-tv-ohjelmien (1 %) osuudet jäivät pieniksi. Lastenohjelmia TV1 ei esittänyt lainkaan.

Kuvio 3.1

TV1:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2013

Niin sanottuun parhaaseen katseluaikaan uutisten osuus (14 %) TV1:n ohjelmatarjonnasta oli korkeampi kuin vuorokautisessa tarkastelussa ja ajankohtaisohjelmien osuus (7

²⁴ Ks. Yleisradio Oy. <http://yle.fi/yleisradio/kanavat-ja-palvelut>. Luettu 30.4.2013.

²⁵ Finnpanel Oy (2014): <http://www.finnpanel.fi/tulokset/tv.php>. Luettu 7.3..2014. Ja Finnpanel Oy (2014): http://www.finnpanel.fi/lataukset/tv_vuosi_2014.pdf. Luettu 7.3.2014.

(%) puolestaan alhaisempi. Elokuviin osuus kanavan parhaan katseluajan tarjonnasta (7 %) moninkertaistui edelliseen vuoteen nähden. Tämä selittyy kuitenkin ennen muuta sillä, että vuonna 2013 otosviikkoihin osui enemmän *Kotikatsomo*-elokuvia, kun edellisvuonna ohjelmapaikalla esitettiin otosviikkoina sarjaluonteista fiktiota.

Taulukon 3.1.1 mukaan TV1:n ohjelmiston kotimaisuusaste (60 %) oli aiempien vuosien tapaan korkea. Muissa Pohjoismaissa (5 %) ja muualla Euroopassa (28 %) tuotettujen ohjelmien osuus oli kanavalla yhteensä noin kolmanneksen. Pohjoisamerikkalaisten (5 %) ohjelmien osuus puolestaan oli TV1:llä moniin muihin kanaviin verrattuna huomattavan pieni, vaikkakin parhaaseen katselu aikaan niiden osuus kanavan tarjonnasta lähes kaksinkertaistui.

Taulukko 3.1.1

Yle TV1:n ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2013 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	2013	2012	2013	2012
Suomi	60	62	57	63
Muut Pohjoismaat	5	5	3	1
Muu Eurooppa	28	28	30	28
Pohjois-Amerikka	5	4	9	7
Muu maailma	2	2	2	1

TV1:llä ohjelmiston kotimaisuusaste oli korkea lähes kaikissa ohjelmatyypeissä. Otosviikkoina nähdystä asiaohjelmista noin puolet oli kotimaisia, kymmenesosa pohjoismaisia ja reilu neljännes muualta Euroopasta. Asiaohjelmien ohella kanavan kotimainen ohjelmisto koostui pääosin ajankohtaisohjelmista ja uutisista. TV1:n esittämä ulkomainen fiktiio oli noin 95-prosenttisesti eurooppalaista alkuperää (pohjoismaiset tuotannot mukaan lukien), kun taas elokuvista yli neljä viidesosaa oli kotimaisia. Kanavan vähäinen viihde- ja tositelevisiotarjonta oli kokonaan kotimaista ja kulttuuriohjelmatkin pääosin. Ykkösen lifestyle-ohjelmista yli puolet oli eurooppalaisia.

3.2 Yle TV2

Ylen verkkosivuilla TV2:ta luonnehditaan ennen muuta lasten, nuorten ja perheiden kanavaksi.²⁶ Sen kuvataan olevan myös Ylen kanavista kaikkein monipuolisin ja tarjoavan ohjelmaa "monille eri kohdeyleisöille", "lähes kaikista mahdollisista television lajityypeistä". Samalla kanava pyrkii kuitenkin olemaan ilmeeltään "nuorekas ja moderni". Tarjonnan avainsanoina on mainittu "elämyksellisyys, viihtyminen ja rentoutuminen". TV2 lupaa myös erottua muista kanavista "laajan tapahtumaurheilun ja runsaan lastenohjelmiston kattauksella". Myös viihteellä ja komediallisella draamalla sanotaan olevan keskeinen sija kanavan ohjelmistossa. Uusissa ohjelma-avauksissaan kanava kertoo panostavansa erityisesti nuoriin ja nuoriin aikuisiin.²⁷ Oman kuvauksensa mukaan TV2 pyrkii siis samanaikaisti sekä keskittymään tiettyihin kohdeyleisöihin että tarjoamaan monipuolisesti jokaiselle jotakin.

Vuonna 2012 Yle TV2 tarjosi ohjelmaa otosviikkoina keskimäärin 119 viikkotuntia eli noin 17 tuntia vuorokaudessa. Keskimääräinen lähetysaika kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna neljällä viikkotunnilla.

²⁶ Ks. Yleisradio Oy: <http://yle.fi/yleisradio/kanavat-ja-palvelut>. Luettu 7.3.2014.

²⁷ Ks. Yleisradio Oy: <http://tv2.yle.fi/faktaakakkosesta>. Luettu 7.3.2014.

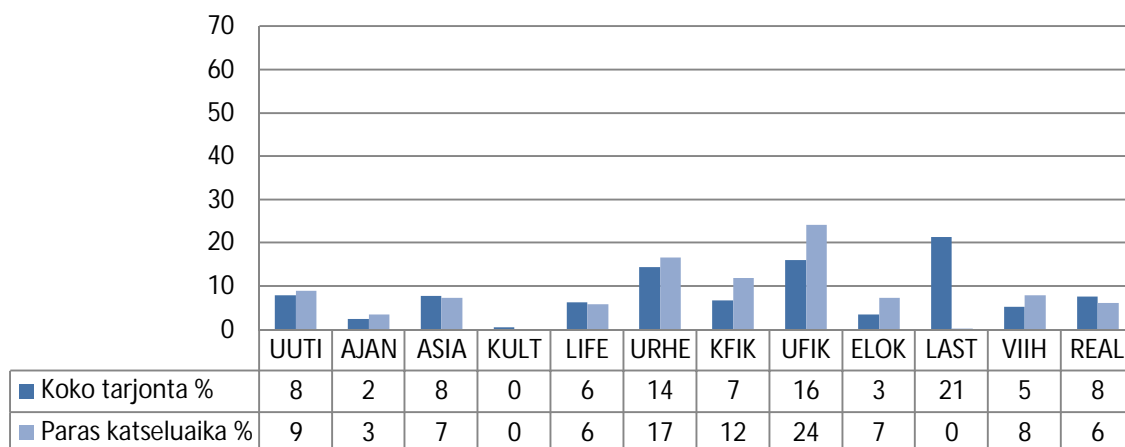
Pyrkimys monipuolisuuteen näkyi selvästi TV2:n tarjonnassa, johon kanavakuvauksen mukaisesti kuului ohjelmaa kaikista lajityypeistä, kuten kuvio 3.2 osoittaa. Painopistealuidensa mukaisesti kanava panosti erityisesti lastenohjelmiin (21 %). Selkeimmin TV2:n tarjonnassa muuttui vuoden mittaan urheilun (14 %) osuus, joka kasvoi peräti kuusi prosenttiyksikköä edellisvuoteen verrattuna. Tämä johtuu kuitenkin otosviikoille osuneista hiihdon MM-kilpailuista (vko 8) sekä uinnin MM-kilpailuista (vko 31). Urheilun osuus on jo aiempina vuosina ollut TV2:lla muihin maksuttomiin kanaviin verrattuna huomattavan korkea.

Ulkomaisen fiktion (16 %) ja elokuvien (3 %) osuudet laskivat TV2:lla vuoteen 2012 verrattuna muutaman prosenttiyksikön verran, kun taas tositelevision (8 %) osuus nousi. Kotimaisen fiktion (7 %), lifestyle-ohjelmien (6 %) ja viihteen (5 %) osuudet pysyivät ennallaan. Niin kutsuttujen vakavien ohjelmatyypien yhteenlaskettu osuus laski TV2:n tarjonnassa hieman. Uutisten (8 %) ja asiaohjelmien (8 %) osuudet kanavan tarjonnasta laskivat muutaman prosenttiyksikön, ja kulttuuriohjelmat siirtyivät käytännössä kokonaan Teemalle. Ajankohtaisohjelmien (2 %) tarjonnassa ei tapahtunut muutosta.

Ilta-aikaan lastenohjelmat tekivät TV2:n tarjonnassa tilaa muille ohjelmatyypeille. Parhaaseen katseluaikaan TV2 luotti erityisesti ulkomaiseen fiktion sekä urheiluun. Suhteessa eniten osuuttaan kasvatti kuitenkin kotimainen fiktio, jonka tarjontaa kanava keskitti selvästi aikaan, jolloin television ääressä on eniten katsojia.

Kuvio 3.2

Yle TV2:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2013 (%)

Taulukon 3.2.1 mukaan TV2:n ohjelmatarjonnasta tasan puolet oli suomalaista. Pohjois-amerikkalaisten ohjelmien (17 %) osuus kasvoi kanavalla hieman vuonna 2013, kun taas pohjoismaisten (8 %) ja eurooppalaisten (19 %) osuudet laskivat.

TV2:n kotimaisesta ohjelmistosta noin viidennes oli lastenohjelmia lopun koostuessa suhteellisen tasaisesti uutisista, urheilusta, kotimaisesta fiktiosta, viihtestä ja tosi-tv-sarjoista. Kanavan esittämistä asiaohjelmista reilu kaksi viidesosaa oli kotimaisia, lähes yhtä suuri osa pohjoismaisia ja loput pääosin muualta Euroopasta. Lifestyle-ohjelmista taas lähes puolet oli pohjoismaista tuotantoa, loput pääosin kotimaisia. Kanavalla nähdystä elokuvista yli kolme neljännestä ja ulkomaisesta fiktiostakin reilusti yli puolet oli pohjoisamerikkalaista tuotantoa. Kanavan esittämät viihde- ja tosi-tv-ohjelmat olivat pääosin kotimaisia.

Taulukko 3.2.1

Yle TV2:n ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2013 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	2013	2012	2013	2012
Suomi	50	52	53	57
Muut Pohjoismaat	8	9	2	5
Muu Eurooppa	19	22	20	24
Pohjois-Amerikka	17	13	20	13
Muu maailma	4	4	6	1

3.3 Yle Fem

Ruotsinkielinen Yle Fem on suomenruotsalaisten ja samalla Ylen pohjoismaisen ohjelma- tuotannon pääkanava. Se ei kuitenkaan halua profiloitua yksinomaan ruotsinkielisten kanavaksi, vaan kanavan oman luonnehdinnan mukaan Yle Fem on "enemmistöystävällinen vähemmistökanava" ja samalla "sillanrakentaja", joka tarjoaa myös suomenkielisille katsojille "toisenlaisen näkökulman ajankohtaisiin ja tärkeisiin ilmiöihin". Sen sanotaan olevan myös "silta Pohjoismaihin".²⁸ Otteeltaan kanavaa kuvataan "utelilaaksi ja hyvän- tuuliseksi".²⁹

Lähes kaikki Yle Femin ohjelmat tekstitetään suomeksi, ja myös muun muassa kanavan urheilulähetykset selostetaan usein niin suomeksi kuin ruotsiksikin. Tekstittämättä jäävät ainoastaan lastenohjelmat ja suorat uutislähetykset sekä SVT Worldin ohjelmat, joita näytetään Yle Femin kanavapaikalla silloin, kun kanavalla ei ole omaa lähetystä. Ruotsin julkisen palvelun yhtiön omistaman SVT Worldin ohjelmat on ulkoruotsalaisille suunnattu kooste SVT1:n ja SVT2:n tarjonnasta. Suomessa SVT Worldin näkyvyysalue laajeni koko maahan syyskuun 2013 alussa, kun se tätä ennen kattoi noin 80 prosenttia suomalaisista kotitalouksista.³⁰ SVT Worldin ohjelmia ei ole kuitenkaan Liikenne- ja viestintäministeriön ohjeistuksesta luettu tässä raportissa osaksi Yle Femin ohjelmatarjontaa. Vuonna 2013 kanavapaikalla nähty SVT Worldin ohjelmatarjonta oli otosviikkojen perusteella arvioituna keskimäärin 72 tuntia viikossa eli reilu 10 tuntia vuorokaudessa.

Vuonna 2013 Yle Femin ohjelmatarjonnan määrä laski kahdella viikkotunnilla ollen otos- viikkoaineiston perusteella keskimäärin 49 viikkotuntia, mikä vastaa seitsemää tuntia vuorokaudessa. Laajan tarjonnan periaate näkyi kanavan profiilissa, johon kuului ohjel- mia kaikista raportissa luokitelluista ohjelmatyypeistä.

Kuvion 3.3. mukaan asia- (22 %), ajankohtais- (19 %), uutis- (7 %) ja kulttuuriohjelmat (4 %) muodostivat yhteensä yli puolet kanavan ohjelmatarjonnasta. Kanavan keskeisiin tehtäviin kuuluu myös huolehtia ruotsinkielisestä lastenohjelmatarjonnasta (15 %). Li- säksi kanavan ohjelmistoon kuului ulkomaista fiktiota (8 %) ja lifestyle-ohjelmia (8 %), tositelevisiota (6 %), elokuvia (4 %) ja viihdettä (4 %), sekä pieni annos urheilua (2 %) ja kotimaista fiktiota (1 %).

Parhaaseen katseluaikaan kanava keskittyi vahvasti asiaohjelmiin, joiden osuus oli tuol- loin peräti neljänneksen, sekä "lastenohjelmiin", jotka koostuivat etupäässä teineille tar-

²⁸ Ks. Yleisradio Oy: <http://svenska.yle.fi/sida/yle-fem-lyhyesti-suomeksi>. Luettu 7.4.2014.

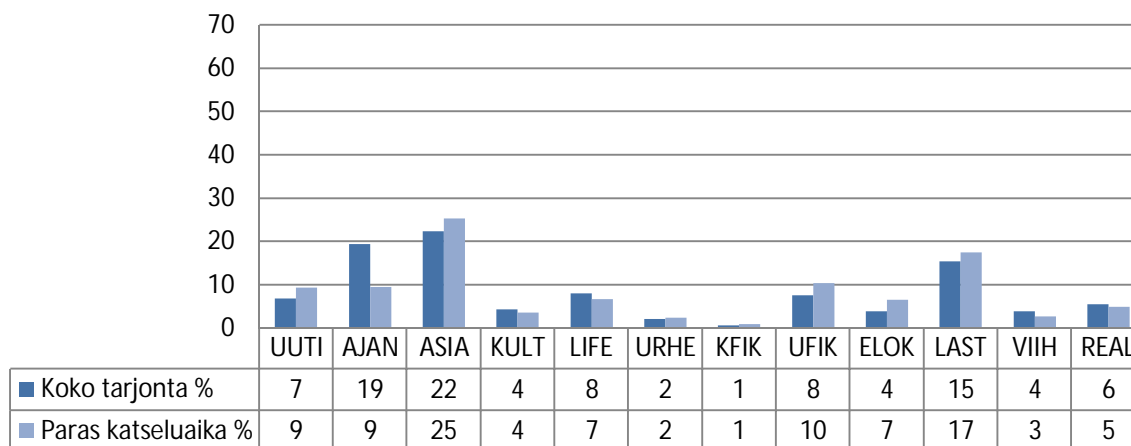
²⁹ Ks. Yleisradio, Kanavat ja palvelut: <http://yle.fi/yleisradio/kanavat-ja-palvelut>. Luettu 7.4.2014.

³⁰ Ks. Yleisradio Oy (2011): <http://yle.fi/teknikka/?ID=269&group=269>. Luettu 30.4.2013.

koitetuista sarjoista. Ilta-aikaan ulkomaisen fiktion osuus kanavalla ohitti ajankohtaisohjelmien tarjonnan.

Kuvio 3.3

Yle Femin ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2013 (%)

Ohjelmiston alkuperää kuvaavan taulukon 3.3.1 perusteella pohjoismaisen ohjelmiston osuus (40 %) oli Yle Femillä selvästi korkeampi kuin muilla kanavilla. Yli puolet kanavan otosviikkoina esittämistä ohjelmista oli kotimaisia ja pieni osa eurooppalaisia, kun taas Pohjois-Amerikassa tai muualla maailmassa tehtyjen ohjelmien osuudet jäivät kumpikin alle puolen prosenttiyksikön.

Taulukko 3.3.1

Yle Femin ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2013 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	2013	2012	2013	2012
Suomi	54	55	46	49
Muut Pohjoismaat	40	40	47	44
Muu Eurooppa	5	4	6	6
Pohjois-Amerikka	0	1	0	1
Muu maailma	0	-	0	-

Yle Femin otosviikkoina esittämistä asiaohjelmista noin puolet oli peräisin muista Pohjoismaista, reilu kolmannes Suomesta ja loput Euroopasta. Ajankohtaisohjelmien osuus kanavan kotimaisesta tarjonnasta oli yli kolmanneksen, ja myös uutisilla oli kanavan suomalaisessa ohjelmistossa keskeinen sija. Kanavan lastenohjelmatarjonnasta puolet oli kotimaista, loput pääosin pohjoismaista. Kaikki Yle Femillä nähdyt ulkomaiset fiktio-ohjelmat ja elokuvat olivat peräisin Pohjoismaista, ja tämän alkuperätyyppin osuus oli varsin korkea myös lifestyle-ohjelmissa. Myös kanavan tosi-tv-ohjelmat olivat pääosin pohjoismaisia, viihdeohjelmat puolestaan enimmäkseen suomalaisia. Lähes kolme neljästä Yle Femin esittämästä kulttuuriohjelmasta oli kotimaisia.

3.4 Yle Teema

Teema on Yleisradion kanavista selvästi erikoistunein. Siinä missä muut Yleisradion kanavat ovat ohjelmakirjoltaan laajoja, Teema keskittyy muutamaan ohjelmatyyppiin. Kanavan oman määritelmän mukaan Yle Teema on ”ohjelmasisältöjä ennakkoluulottomasti yhdistelevä kulttuurikanava”, joka ”omistautuu dokumenteille, elokuville ja musiikille”. Kulttuurikäsitteeltään kanavan kerrotaan olevan laaja-alainen. Lisäksi Teemaa luonnehditaan eri-ikäisten ”tiedefanien” ja ”historian ystävien” omaksi kanavaksi.³¹

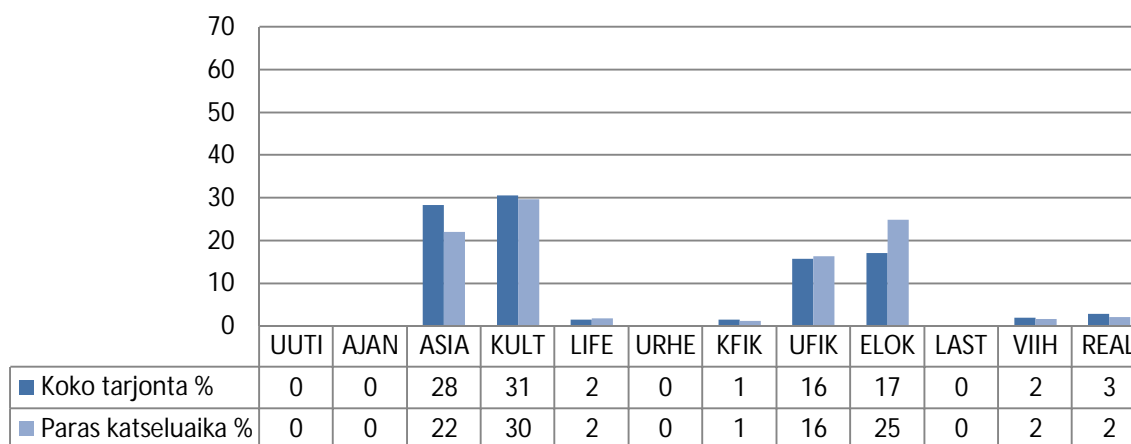
Viime vuosina Teeman ohjelmatarjonnan määrä on laskenut jatkuvasti, ja sama kehitys jatkui vuonna 2013: otosviikkojen perusteella kanavalla oli varsinaista ohjelmaa 53 tuntia viikossa eli noin 7,5 tuntia päivässä. Edelliseen vuoteen verrattuna tarjonta väheni kuusi viikkotuntia.

Kuvio 3.4 vahvistaa, että myös Teeman ohjelmisto vastasi hyvin kanavakuvausta. Vuonna 2013 kulttuuriohjelmiksi luokiteltavien ohjelmien osuus oli kasvanut noin kahdeksan prosenttiyksikköä, mikä selittyy ennen muuta sillä, että Yle live -konserttitalioinnit siirtyivät TV2:lta Teemalle. Kulttuuriohjelmat (31 %) kattoivat nyt jo lähes kolmanneksen kanavan tarjonnasta. Vastaavasti asiaohjelmien (28 %) osuus oli vähentynyt kymmenen prosenttiyksikköä. Lisäksi kanavan tarjontaan kuului keskeisesti elokuvia (17 %) ja ulkomaista fiktiota (17 %). Vuonna 2013 Teeman tarjonnasta löytyi myös kaksi tositelevisio-ohjelmaa: pohjoismaiset sarjat *Aikuisuuden kynnyksellä* ja *Tunne minut* seuraavat molemmat tavallisten nuorten elämää. Lisäksi kanavalla näytettiin vähäisiä määriä lifestyle-ohjelmia (2 %), viihdettä (1 %) ja kotimaista fiktiota (1 %). Uutisia, ajankohtaisohjelmia, urheilua tai lastenohjelmia Teeman ohjelmistoon ei kuulunut lainkaan.³²

Parhaaseen katseluaikaan elokuvien osuus Teeman ohjelmistossa nousi hieman, kun taas muiden ohjelmatyyppeiden osuudet vastaavasti laskivat.

Kuvio 3.4

Yle Teeman ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2012 (%)

Kuten aiempinakin vuosina, kotimaisten ohjelmien osuus (31 %) oli Teemalla selvästi alhaisempi kuin muilla Ylen kanavilla. Yhteensä noin puolet kanavalla näytetyistä ohjelmista oli tehty muualla Euroopassa (43 %) tai Pohjoismaissa (6 %). Pohjoisamerikkalais-

³¹ Ks. Yleisradio Oy: <http://yle.fi/yleisradio/kanavat-ja-palvelut>. Luettu 2.5.2013.

³² Kanavan oman luokituksen mukaan sen ohjelmistosta 13 prosenttia oli tiede- ja opetusohjelmia, jotka on tässä laskettu pääosin asiaohjelmiksi ja muutamassa tapauksessa lifestyle- tai kulttuuriohjelmiksi.

ten ohjelmien (15 %) osuus oli noin kuudennes. Muualla maailmassa tehtyjen ohjelmien osuus (6 %) oli noussut hieman edellisvuodesta.

Taulukko 3.4.1

YLE Teeman ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2013 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	2013	2012	2013	2012
Suomi	31	29	30	26
Muut Pohjoismaat	6	5	6	5
Muu Eurooppa	43	45	43	45
Pohjois-Amerikka	15	19	14	22
Muu maailma	6	3	6	4

Eurooppalaisen tuotannon osuus oli korkea kaikissa Teeman esittämissä ohjelmakategorioissa. Kanavalla nähdystä asiaohjelmista vajaa puolet oli eurooppalaisia, vajaa kolmannes kotimaisia, kymmenesosa pohjoismaisia ja loput pohjoisamerikkalaisia. Kanavan kulttuuriohjelmistosta noin kaksi viidesosaa oli alkuperältään eurooppalaista ja yli kolmasosa suomalaista. Teemalla nähty ulkomainen fiktio taas oli 80-prosenttisesti eurooppalaista, pohjoisamerikkalaisten fiktio-ohjelmien osuuden jäädessä noin kymmenesosaan eli samalle tasolle muista maanosista hankittujen ohjelmien kanssa. Suhteessa korkein pohjoisamerikkalaisen tuotannon osuus oli elokuvissa, joista reilu kolmannes oli tehty Yhdysvalloissa, reilu neljännes Suomessa ja lähes yhtä suuri osa muualla Euroopassa.

3.5 MTV3

MTV3:n toimiluvassa edellytetään, että sen "ohjelmistossa tulee ottaa huomioon eri väestöryhmien tarpeet" ja että "ohjelmiston tulee sisältää uutis-, ajankohtais- ja ajanviette-ohjelmia."³³ Kanavan verkkosivujen mukaan sen "ohjelmiston ydin on kotimaisessa viihteessä ja draamassa sekä uutisissa. Aiemmin myös ajankohtaisohjelmat mainittiin MTV3:n kuvauksessa, mutta vuonna 2013 toteutetun kanavaudistuksen yhteydessä niistä luovuttiin. Kanava ilmoittaa pääkohderyhmäkseen 25–54-vuotiaat ja erityisesti lapsiperheet, vaikka samalla se haluaakin palvella kaikkia katsojia. MTV3:n verkkosivuilla mainitaan myös, että se on maan tavoittavin tv-kanava."³⁴

Vuonna 2012 MTV3 tarjosi otosviikkoina keskimäärin 117 tuntia ohjelmaa viikossa eli hieman alle 17 tuntia vuorokaudessa.

Kuten kuvio 3.5 osoittaa, kanavan tarjontaan kuului ohjelmia kaikista tässä raportissa eritellyistä ohjelmatyypeistä. Selvästi suurimman osuuden MTV3:n tarjonnasta kattoi ulkomainen fiktio (28 %), jonka osuus nousi entisestään. Seuraavaksi eniten kanavalla nähtiin tositelevisiota (15 %), jonka osuus kasvoi edellisvuoteen verrattuna lähes kolmanneksella. Myös elokuvilla (9 %) oli MTV3:n tarjonnassa keskeinen sija, ja lifestyle-ohjelmien osuus (7 %) kasvoi kanavan tarjonnassa.

Eniten edellisvuoteen verrattuna laski ajankohtaisohjelmatarjonta (8 %), jonka osuus lähes puolittui, johtuen ennen muuta siitä, ettei *Huomenta Suomi* -ohjelmaa esitetty lainkaan kahdella otosviikolla (31 ja 51). Myös asiaohjelmien osuus (5 %) väheni selvästi, kun taas uutisten osuus (9 %) nousi hieman. Loppu ohjelma-aika jakautui jotakuinkin

³³ MTV3:n toimilupa televisiotoiminnan harjoittamiseen (ohjelmistolupa) 2010–2016. Luettu 10.3.2014.

³⁴ Ks. MTV Oy: http://www.mtv.fi/yritys/yritys/mtvn_mediat/index.shtml/130126. Luettu 10.3.2014.

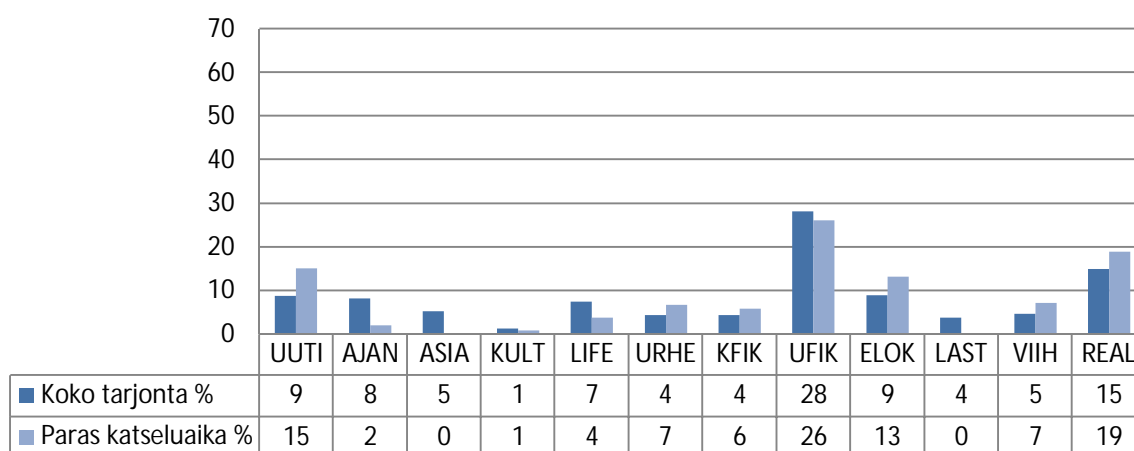
tasaisesti viihteen (5 %), urheilun (4 %), kotimaisen fiktion (4 %) ja lastenohjelmien (4 %) kesken. Kanavan tarjontaan kuului myös pieni määrä kulttuuriohjelmiksi (1 %) luokiteltavaa tarjontaa.

MTV3 ilmoitti syyskuussa 2013 lopettavansa kokonaan tutkivaan journalismiin keskittyneen ajankohtaisohjelman *45 minuuttia* ja ulkoistavansa *Huomenta Suomi* -ohjelman tuottamisen alihankkijalle vuoden 2013 lopussa. Samassa yhteydessä yhtiö kertoi aloittavansa yt-neuvottelut, jotka johtivat noin 30 henkilötyövuoden vähennyksiin. Näiden muutosten vaikutuksia voidaan kuitenkin arvioida vasta myöhemmin.

Parhaaseen katseluaikaan MTV3 keskittyi ulkomaisen fiktion ja tositelevisio-ohjelmien ohella ennen muuta uutisiin ja elokuviin.

Kuvio 3.5

MTV3:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2013 (%)

Taulukon 3.5.1 mukaan suomalaisen tuotannon osuus (44 %) MTV3:n tarjonnassa oli moniin kaupallisiin kanaviin verrattuna korkea, joskin kotimainen tarjonta laski hieman vuonna 2013. Vastaavasti pohjoisamerikkalaisten (38 %) ja eurooppalaisten (15 %) ohjelmien osuudet kasvoivat muutaman prosenttiyksikön. Muissa pohjoismaissa (1 %) sekä muualla maailmassa (2 %) tehtyjen ohjelmien osuudet olivat vähäiset.

Taulukko 3.5.1

MTV3:n ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2013 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	2013	2012	2013	2012
Suomi	44	48	54	50
Muut Pohjoismaat	1	1	2	2
Muu Eurooppa	15	13	9	11
Pohjois-Amerikka	38	36	34	36
Muu maailma	2	2	1	0

MTV3:n otosviikkoina esittämästä ulkomaisesta fiktiosta ja elokuvista kummastakin noin kolme neljännestä oli pohjoisamerikkalaista alkuperää. Kanavalla nähdyt tositelevisio- ja viihdeohjelmat sitä vastoin olivat enimmäkseen kotimaisia samoin kuin asiaohjelmat. Lifestyle-ohjelmista kaksi kolmännestä oli tehty Pohjolan ulkopuolisessa Euroopassa. Kanavan kotimaisesta ohjelmatuotannosta viidesosa oli ajankohtaisohjelmia ja yhtä suuri osa uutisia. MTV3:n otosviikkoina esittämät lastenohjelmat olivat pääosin amerikkalaisia,

eurooppalaisia tai muualla maailmalla tehtyjä, kun taas kotimaisten lastenohjelmien osuus oli pieni.

3.6 Sub

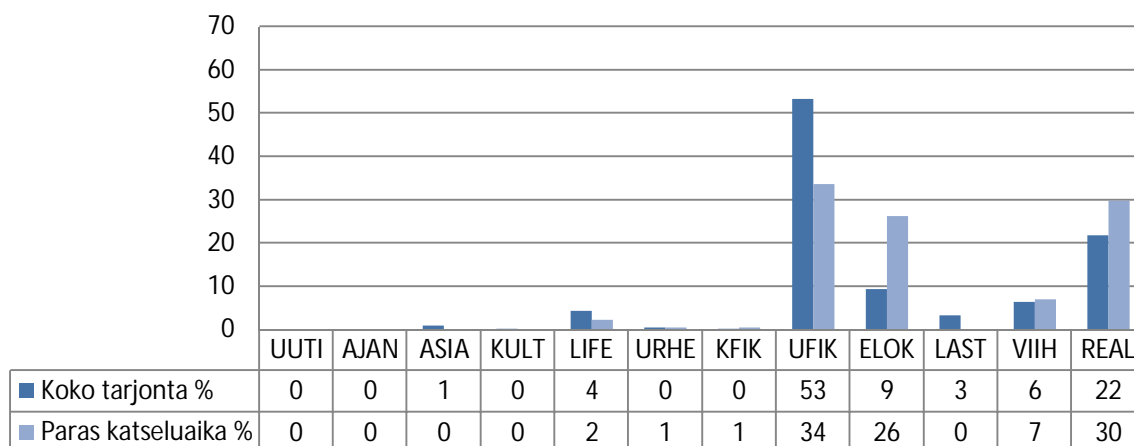
MTV Median kanavaperheeseen kuuluvan Subin toimiluvassa³⁵ todetaan, että sen ohjelmiston tulee koostua pääasiassa ajanviete- ja viihdeohjelmista. Verkkosivuillaan Sub kertoo tarjoavansa ”monipuolisesti sekä kotimaista että ulkomaista viihdettä ja elokuvia”. Kanavan pääasiallista kohderyhmää ovat sen oman määritelmän mukaan 15–44-vuotiaat. Kanavan katsojakunta koostuu tasapuolisesti kummankin sukupuolen edustajista.³⁶

Vuonna 2013 Subin viikoittainen ohjelma-aika kasvoi noin tunnilla päivässä ollen otosjakolla keskimäärin 98 tuntia viikossa eli noin 14 tuntia vuorokaudessa.

Ulkomaisen fiktion osuus (53 %) kanavan tarjonnasta oli kasvanut entisestään noin kuudella prosenttiyksiköllä kattaen nyt jo yli puolet kanavan tarjonnasta. Toisena suurena ohjelmatyyppinä kuviossa 3.6 erottuu tositelevisio (22 %). Jäljelle jäävään neljännekseen sisältyi elokuvia (9 %), viihdettä (6 %) ja lifestyle-ohjelmia (4 %), minkä lisäksi kanava esitti lastenohjelmia (3 %) ja jonkin verran asiaohjelmia (1 %). Kulttuurin, urheilun ja kotimaisen fiktion keskimääräiset osuudet jäivät kukin alle puolen prosentin, ja uutisia ja ajankohtaisohjelmia kanavalla ei esitetty ollenkaan.

Parhaaseen katseluaikaan ulkomainen fiktio antoi kanavan tarjonnassa tilaa erityisesti elokuille ja tositelevisiolle. Myös kanavan vähäinen urheilun ja kotimaisen fiktion tarjonta keskittyi ilta-aikaan.

Kuvio 3.6
Subin ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2013 (%)

Taulukosta 3.6.1 käy ilmi, että pohjoisamerikkalaiset ohjelmat (64 %) hallitsivat vuonna 2013 enenevässä määrin Subin antia. Näiden osuus kanavan koko tarjonnasta oli nousut seitsemän prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta. Vastaavasti kotimaisen ohjelmatarjonnan (10 %) osuus oli laskenut noin kymmenesosaan. Jäljelle jäävä neljännes kanavan

³⁵ Subin toimilupa televisiotoiminnan harjoittamiseen (ohjelmistolupa) 2010–2016. Luettu 10.3.2014.

³⁶ Ks. MTV Oy: http://www.mtv.fi/yritys/yritys/mtvn_mediat/index.shtml/130133. Luettu 10.3.2014.

ohjelmistosta oli peräisin pääosin muualta Euroopasta (24 %). Muualta maailmasta (1 %) tuotujen ohjelmien osuus oli pieni.

Subin suurimmasta ohjelmaluokasta eli ulkomaisesta fiktiosta valtaosa oli peräisin Pohjois-Amerikasta, samoin kuin kanavalla otosviikkoina nähdystä elokuvista ja viihteestä. Myös tosi-tv-tuotannoissa amerikkalaisten ohjelmien osuus oli lähes puolet, kotimaisten kaksi viidesosaa. Subin lifestyle-ohjelmat sitä vastoin olivat pääosin eurooppalaisia. Kanavan lastenohjelmatarjonta oli noin 80-prosenttisesti pohjoisamerikkalaista.

Taulukko 3.6.1

Subin ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2013 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	2013	2012	2013	2012
Suomi	10	16	22	27
Muut Pohjoismaat	0	1	1	2
Muu Eurooppa	24	26	5	10
Pohjois-Amerikka	64	57	70	61
Muu maailma	1	1	2	0

3.7 AVA

Naisille suunnatun AVA-kanavan toimilupaehdoissa todetaan, että sen "ohjelmiston tulee koostua pääasiassa eurooppalaisista elokuvista sekä ajanviette- ja asiaohjelmista"³⁷. AVA alkoi näkyä ilmaiseksi kaapelitalouksissa alkuvuodesta 2011 ja antennitalouksissa helmikuusta 2012 lähtien kanavapaikalla 13. Kanavan oman kuvauksen mukaan AVA on suunnattu ennen muuta 25–44-vuotiaille naisille, ja se "tunnetaan lifestyle- ja reality-ohjelmistostaan".³⁸ Ennen MTV Median vuonna 2013 toteuttamaa ilmeuudistusta kanavakuvauksessa ei mainittu lainkaan tosi-tv-sarjoja, vaan niiden sijaan kanavan ohjelmiston kerrottiin rakentuvan lifestyle-ohjelmien ohella "ajankohtaisista dokumenttisarjoista sekä vahvasta eurooppalaisesta draama- ja elokuvatarjonnasta". Uusi linjaus näkyy myös vuotta 2013 kuvaavissa luvuissa.

Vuonna 2013 AVA:n ohjelma-aika oli otosviikkoina keskimäärin 107 viikkotuntia, mikä on yli 15 tuntia vuorokaudessa. Kasvua edelliseen vuoteen nähden oli kuusi prosenttia.

Vuoden 2013 aikana AVA uudisti tarjontaansa voimakkaasti ja sen ohjelmaprofiili muuttui selvästi enemmän kuin minkään muun tarkastellun kanavan. Kuvion 3.7 perusteella tosi-televisiolla (39 %) oli hallitseva asema AVA:n ohjelmatarjonnassa. Ohjelmatyyppien osuus oli noussut peräti 11 prosenttiyksikköä edellisvuodesta. Yhtä paljon osuuttaan kasvatti myös ulkomainen fiktio (25 %), joka kattoi nyt neljänneksen kanavan tarjonnasta. Lifestyle-ohjelmien (21 %) osuus puolestaan laski viisi prosenttiyksikköä ja viihteen (4 %) jopa yhdeksän prosenttiyksikköä. Viihteen osuuden laskua selittää vahvasti se, että vuoden 2012 kaikilla otosviikoilla esitettyä Rachel Ray -showta näytettiin vuonna 2013 vain ensimmäisellä otosviikolla.

Myös asiaohjelmien osuus (2 %) laski selvästi, noin seitsemän prosenttiyksikköä. Tämä selittyy pitkälti sillä, että vuonna 2012 päivisin esitettyä *Lääkärit*-terveysohjelmaa ei esitetty vuoden 2013 otosviikoilla. Edellä mainittujen lisäksi kanavan tarjontaan kuului pie-

³⁷ AVA:n toimilupa televisiotoiminnan harjoittamiseen (ohjelmistolupa) 2012–2016. Luettu 10.3.2014.

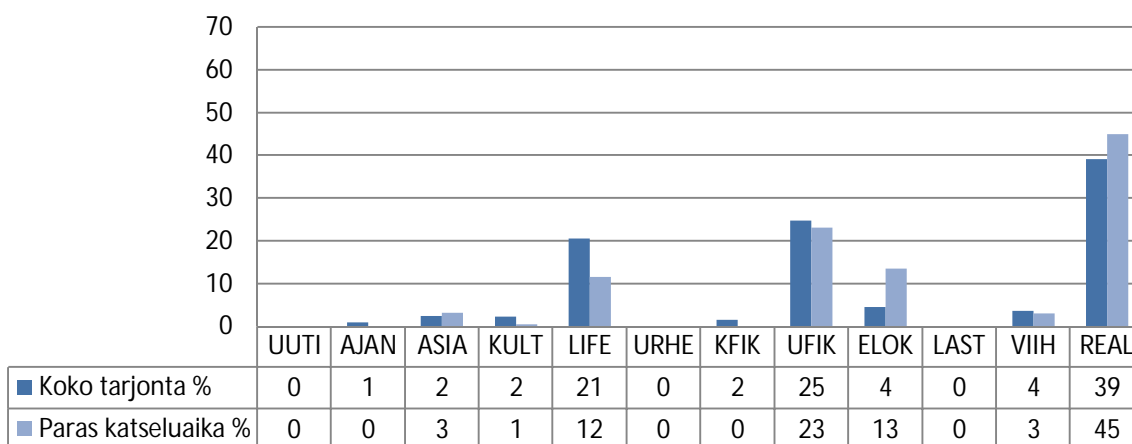
³⁸ Ks. MTV Oy: http://www.mtv.fi/yrittys/yhtio/mtvn_mediat/index.shtml/130134. Luettu 10.3.2014.

niä määriä elokuvia (4 %), kotimaista fiktiota (2 %) sekä kulttuuri- (2 %) ja ajankoh-
taisohjelmia (1 %). Uutisia, urheilua tai lastenohjelmia kanavalla ei esitetty lainkaan.

Parhaaseen katselu-aikaan tositelevisio-ohjelmien osuus AVA:n ohjelmistossa korostui entisestään kattaen lähes puolet sen tarjonnasta, kun taas lifestyle-ohjelmien osuus laski voimakkaasti prime time -tunteina. Kanavan esittämät tositelevisio- ja lifestyle-ohjelmat muistuttavat kuitenkin aiheiltaan pitkälti toisistaan, ja siksi näiden kahden ohjelmatyyppin erottaminen toisistaan on paikoin vaikeaa. AVA:n elokuvatarjonta keskittyi pääosin iltai-
aikaan.

Kuvio 3.7

AVA:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2013 (%)

Taulukosta 3.7.1 käy ilmi, että alkuperältään pohjoisamerikkalaisten ohjelmien osuus (55 %) kasvoi selvästi AVA:n tarjonnassa vuonna 2013 muodostaen yli puolet sen vuoro-
kautisesta ohjelmistosta ja noin kaksi kolmannesta prime time -tuntien tarjonnasta. Ke-
hitys on kiinnostavaa siitä näkökulmasta, että kanavan toimilupaehdot edellyttävät sen
ohjelmiston olevan pääosin eurooppalaista. Euroopassa tehtyjen ohjelmien osuus (23 %) kuitenkin laski edellisvuodesta peräti 15 prosenttiyksikköä.

Suomessa tehtyjen ohjelmien osuus (14 %) AVA:n annista oli kaiken kaikkiaan suhteelli-
sen alhainen, joskin parhaaseen katselu-aikaan kotimaisten ohjelmien osuus nousi noin
viidennesekseen. Euroopan ja Pohjois-Amerikan ulkopuolella tehtyjen ohjelmien osuus (4
%) nousi kanavalla tasoihin pohjoismaisten ohjelmien (4 %) kanssa.

Taulukko 3.7.1

AVA:n ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2012 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	2013	2012	2013	2012
Suomi	14	12	21	24
Muut Pohjoismaat	4	3	2	4
Muu Eurooppa	23	38	8	30
Pohjois-Amerikka	55	47	66	43
Muu maailma	4	0	3	-

AVA:n yleisimmistä ohjelmatyypeistä eli tosi-tv-ohjelmista ja ulkomaisesta fiktiosta val-
taosa oli Pohjois-Amerikasta. Myös kanavan elokuvat olivat 90-prosenttisesti amerikka-

laisia. Lifestyle-ohjelmista yli puolet oli eurooppalaista tuotantoa ja noin neljännes kotimaista.

3.8 Nelonen

Nelonen on Suomen toiseksi suurin kaupallinen kanava ja yksi niin sanotuista yleiskana- vista. Sen toimiluvassa on todettu, että kanavan ”tulee ottaa ohjelmistossaan huomioon eri väestöryhmien tarpeet”, minkä lisäksi sen ohjelmiston ”tulee sisältää uutis-, ajankoh- tais- ja ajanvietteohjelmia”.³⁹ Nelonen määrittelee verkkosivuillaan kohderyhmäkseen ”muutosmyönteiset”, jolle se lupaa tarjota ”monipuolisen ja kattavan kotimaisen viihde- sisällön sekä parhaat kansainväliset sarjat ja elokuvat”. Kanavakuvauksen mukaan Ne- losta katsovat eritoten alle 55-vuotiaat. Uutena kanavakuvaukseen on tullut maininta siitä, että sen katsojissa korostuvat lapsiperheet ja kaupunkilaiset.⁴⁰

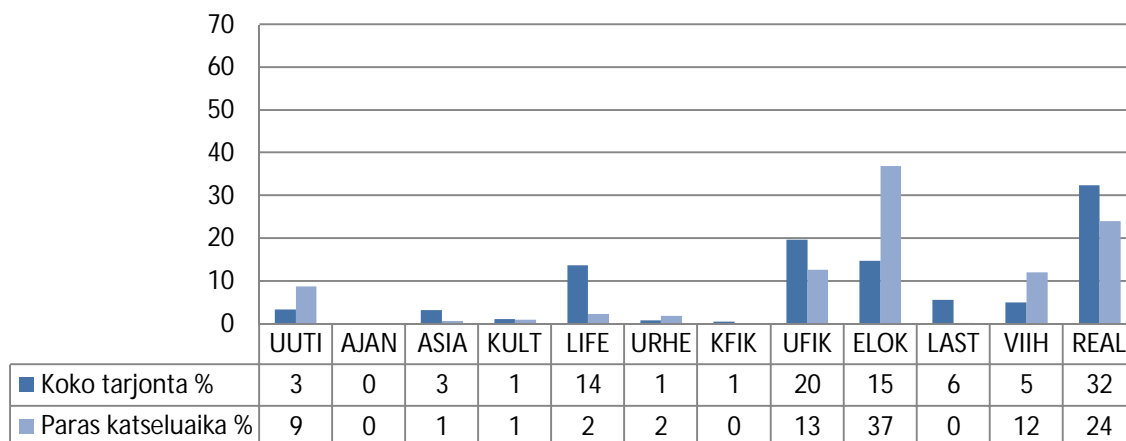
Vuonna 2013 Nelosen ohjelmatarjonta supistui kolmella viikkotunnilla ollen otosviikkoina keskimäärin 119 tuntia eli tasan 17 tuntia vuorokaudessa.

Kuten kuviosta 3.7 käy ilmi, Nelosen kokonaistarjonnasta lähes kolmannes oli tosi-tv- ohjelmia (32 %) ja noin viidennes ulkomaista fiktiota (20 %). Näiden ohjelmityyppien osuuksissa ei tapahtunut mainittavia muutoksia vuoteen 2012 verrattuna. Lifestyle- ohjelmien (15 %) osuus kasvoi viisi prosenttiyksikköä – tasoihin elokuvatarjonnan (15 %) kanssa. Lisäksi kanavan ohjelmistoon kuului lastenohjelmia (6 %), viihdettä (5 %), uutisia (3 %) ja asiaohjelmia (3 %) sekä pieni määrä kulttuuria (1 %), urheilua (1 %) ja kotimaista fiktiota (1 %). Edellisen vuoden tapaan kanava ei esittänyt otosviikkoina lain- kaan ajankohtaisohjelmia huolimatta siitä, että ne on nimenomaisesti mainittu sen toimi- lupaehtoisissa.

Parhaaseen katselu-aikaan Nelonen keskittyi selvästi elokuvatarjontaan, tositelevisioon, ulkomaiseen fiktion ja viihteeseen. Näistä ohjelmityypeistä kaikkien paitsi tosi-tv:n osuus nousi ympärivuorokautiseen tarjontaan verrattuna. Prime time -tunteina Nelonen panosti vielä vuonna 2013 selvästi myös uutisiin.

Kuvio 3.8

Nelosen ohjelmisto ohjelmityypeittäin 2013

³⁹ Nelosen toimilupa televisiotoiminnan harjoittamiseen (ohjelmistolupa) 2010–2016. Luettu 10.3.2014.

⁴⁰ Ks. Nelonen Media: <http://www.nelonenmedia.fi/kanavat-ja-sisalto/nelonen/>. Luettu 10.3.2014.

Nelosen omistava mediakonserni Sanoma ilmoitti lokakuun 2013 lopussa lopettavansa puolituntiset Nelosen uutiset ja korvaavansa ne selvästi lyhyemmällä HS Uutisilla. Nelosen organisaatio oli muuttunut jo edellisen vuoden joulukuussa siten, että kanavan oma uutistoimitus oli yhdistetty *Helsingin Sanomien* toimitukseen. Tammikuussa 2014 toteutetun uudistuksen yhteydessä *Helsingin Sanomien* toimituksesta vähennettiin 54 työtehtävää osana konsernin historian suurimpia säästötoimia. Jo vuoden 2013 viimeisellä otosviikolla (51) Nelosen uutiset olivat lyhentyneet puolesta tunnista 15-minuuttiseksi, ja tammikuussa 2014 ne typistyivät edelleen viiteen minuuttiin.

Taulukon 3.8.1 mukaan valtaosa Nelosen ohjelmista oli aiempien vuosien tapaan pohjoisamerikkalaisia (60 %). Kotimaisen tuotannon osuus (32 %) pysytteli edellisvuotisella tasolla jääden niukasti alle kolmanneksen ympärivuorokautisessa tarjonnassa. Parhaaseen katseluaikaan Nelosen näyttämistä ohjelmista lähes puolet oli suomalaisia. Euroopasta (5 %) ja muualta maailmasta (2 %) hankittujen ohjelmien osuudet laskivat entisestään, ja pohjoismaisen tuotannon osuus (1 %) oli otosviikoilla lähes olematon.

Taulukko 3.8.1

Nelosen ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2013 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	2013	2012	2013	2012
Suomi	32	30	48	48
Muut Pohjoismaat	1	1	1	0
Muu Eurooppa	5	8	7	5
Pohjois-Amerikka	60	58	43	44
Muu maailma	2	3	1	3

Nelosen tositelevisio-ohjelmista yli puolet oli pohjoisamerikkalaisia ja loput pääosin suomalaisia. Kanavan esittämä ulkomainen fiktio oli lähes kokonaan ja elokuvistakin lähes kolme neljänestä amerikkalaista tuotantoa. Myös lastenohjelmia ja asiaohjelmia kanava hankki pääosin Pohjois-Amerikasta. Kotimaisen tuotannon osuus taas oli suuri erityisesti lifestyle-ohjelmissa ja viihteessä.

3.9 Liv

Nelonen Mediaan kuuluva Liv on erityisesti naisille suunnattu tv-kanava, jonka toimiluvassakin todetaan, että sen "ohjelmiston tulee koostua pääasiassa naisille suunnatuista ajanviete- ja viihdeohjelmista".⁴¹ Verkkosivuillaan Liv lupaa tarjota yleisölleen "inspiratiota ja viihdettä" ja olla "lifestyle-ohjelmien monipuolinen suunnannäyttäjä". Lisäksi kanavan kerrotaan tarjoavan "keskustelua herättäviä ja viihteellisiä reality-ohjelmia naisia kiinnostavista aiheista" sekä erityisesti "naisten suosikkielokuvia".⁴²

Vuonna 2013 Livin ohjelmatarjonnan määrä kasvoi 12 viikkotunnilla eli enemmän kuin minkään muun raportissa tarkastellun kanavan. Liv lähetti ohjelmaa otosviikkoina keskimäärin 119 tuntia viikossa eli 17 tuntia vuorokaudessa.

Kuviosta 3.9 näkyy, että Livin ohjelmistosta huomattavan suuri osa (70 %), koostui tosi-tv-ohjelmista, joiden osuus kasvoi edellisestä vuodesta kahdeksan prosenttiyksikköä. Kanavakuvauksessa erityisesti esiin nostettujen lifestyle-ohjelmien osuus (17 %) puoles-

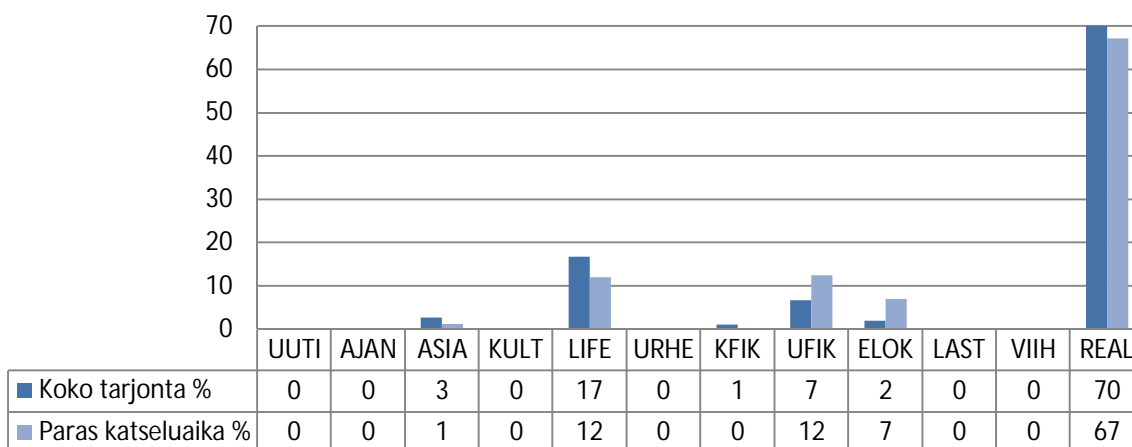
⁴¹ Livin toimilupa televisiotoiminnan harjoittamiseen (ohjelmistolupa) 2012–2016. Luettu 10.3.2014.

⁴² Ks. Nelonen Media: <http://www.nelonenmedia.fi/kanavat-ja-sisalto/liv/>. Luettu 10.3.2014.

taan laski jopa 11 prosenttiyksikköä. Myös ulkomaisen fiktion osuus (7 %) nousi Livillä. Asiaohjelmien (3 %), elokuvien (2 %) ja kotimaisen fiktion (1 %) osuudet olivat kanavalla muutaman prosentin luokkaa, viihteen osuuden jäädessä alle puolen prosentin. Uutisia, ajankohtais- ja kulttuuriohjelmia, urheilua tai lastenohjelmia Livillä ei nähty otosviikkoina lainkaan.

Parhaaseen katselu-aikaan ulkomaisen fiktion ja elokuvien osuudet kasvoivat kanavan tarjonnassa viiden prosenttiyksikön verran, kun taas lifestyle-ohjelmien osuus vastaavasti laski.

Kuvio 3.9
Livin ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2013

Vuonna 2013 pohjoisamerikkalaisten (49 %) ohjelmien osuus oli Livin ohjelmistosta noin puolet, eurooppalaisten (24 %) noin neljänneksen ja kotimaisten (19 %) noin viidenneksen. Pohjoismaista (5 %) ja muualta maailmasta (3 %) hankittujen ohjelmien osuus oli vähäinen, kuten edellisenäkin vuonna.

Taulukko 3.9.1

Livin ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2013 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	2013	2012	2013	2012
Suomi	19	22	30	38
Muut Pohjoismaat	5	5	6	5
Muu Eurooppa	24	29	13	27
Pohjois-Amerikka	49	42	50	30
Muu maailma	3	2	2	1

Livillä otosviikkoina esitetyistä tosi-tv-ohjelmista yli puolet oli pohjoisamerikkalaisia, kuudennes kotimaisia ja loput pääosin muualta Euroopasta. Lifestyle-ohjelmista lähes puolet oli suomalaista tuotantoa, kun taas kanavalla nähdyt elokuvat ja ulkomaiset fiktio-ohjelmat olivat kaikki Yhdysvalloista. Kanavan vähäinen asiaohjelmatarjonta oli pääsääntöisesti tuotettu Pohjoismaiden ulkopuolisessa Euroopassa.

3.10 JIM

Jimin toimiluvassa todetaan, että kanavan ohjelmiston tulee koostua pääasiassa ajanviete- ja viihdeohjelmista.⁴³ Kanavan verkkosivujen mukaan se on ”helposti lähestyttävä viihdekanava, joka tarjoaa hauskaa ja mutkatonta viihdettä aikuisille naisille ja miehille”. Kanavakuvauksessa Jimin ohjelmistosta on nostettu erityisesti esiin dokumentit ja ”dokusop”-ohjelmat sekä ruoka- ja matkailuohjelmat. Jimin kerrotaan hakeneen vuoden 2013 aikana kasvua vahvistamalla naisten osuutta katsojissaan. Kanavan katsojaprofiiliin kerrotaan tasaantuneen vuoden aikana siten, että kanavan katsojista puolet on naisia ja puolet miehiä.⁴⁴

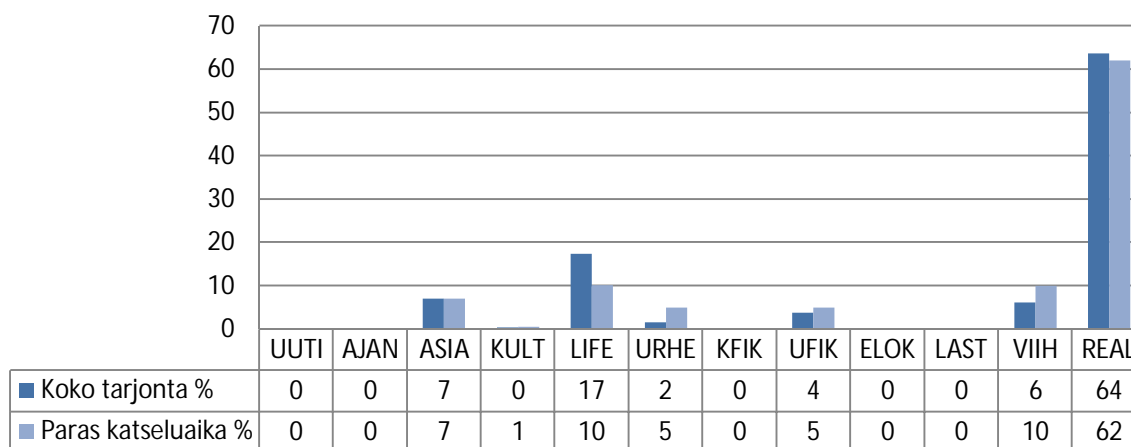
Vuonna 2013 Jimin ohjelmatarjonta oli 108 tuntia viikossa eli lähes 15,5 tuntia päivässä.

Kuvio 3.10 osoittaa, että Jimin ohjelmisto koostui pääosin tositelevisio-ohjelmista (64 %). Näiden osuus oli noussut vuodessa jopa 14 prosenttiyksikköä. Lifestyle-ohjelmien osuus oli noin kuudenneksen (17 %), kun taas asiaohjelmien osuus (7 %) laski alle puoleen edelliseen vuoteen verrattuna. Lisäksi Jimin ohjelmistoon kuului viihdettä (6 %), ulkomaista fiktiota (4 %) ja urheilua (2 %) sekä muutama kulttuuriksi tai kotimaiseksi fiktioksi luokiteltava ohjelma. Uutisia, ajankohtaisohjelmia, elokuvia tai lastenohjelmia kanavalla ei esitetty otosviikkoina.

Parhaaseen katseluaikaan viihteen ja urheilun osuudet Jimin tarjonnassa nousivat hieman vuorokautiseen keskiarvoon nähden.

Kuvio 3.10

Jimin ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2013

Yli puolet (53 %) Jimin otosviikkoina tarjoamista ohjelmista oli vuonna 2013 alkuperältään pohjoisamerikkalaisia. Näiden ohjelmien osuus nousi viisi prosenttiyksikköä vuodesta 2012. Vastaavasti kotimaisten (21 %), pohjoismaisten (4 %) ja muualta Euroopasta (14 %) peräisin olevien ohjelmien osuudet laskivat hieman. Kuten aiempinakin vuosina, Euroopan ja Pohjois-Amerikan ulkopuolella tuotettujen ohjelmien osuus (9 %) oli Jimillä huomattavasti korkeampi kuin monella muulla kanavalla, mikä johtuu ennen muuta siitä, että Jimin ohjelmistoon kuului useita australialaisia tosi-tv-sarjoja.

Jimin suurimmasta ohjelmatyypistä eli tositelevisio-ohjelmista yli puolet oli peräisin Pohjois-Amerikasta, lopun jakautuessa suhteellisen tasaisesti kotimaisten, australialaisten ja

⁴³ Jimin toimilupa televisiotoiminnan harjoittamiseen (ohjelmistolupa) 2012–2016. Luettu 10.3.2014.

⁴⁴ Ks. Nelonen Media: <http://www.nelonenmedia.fi/kanavat-ja-sisalto/jim/>. Luettu 10.3.2014..

muualla Euroopassa tai Pohjoismaissa tuotettujen ohjelmien kesken. Kanavalla nähdystä lifestyle-ohjelmista noin kolmannes oli kotimaisia, toinen kolmannes eurooppalaisia ja loput pohjoisamerikkalaisia. Asiaohjelmia ja fiktiota kanava hankki pääosin Yhdysvalloista, kun taas viihteestä kaksi viidesosaa oli suomalaisia ohjelmia, loput eurooppalaisia tai yhdysvaltalaisia.

Taulukko 3.10.1

Jimin ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2013 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	2013	2012	2013	2012
Suomi	21	22	34	32
Muut Pohjoismaat	4	5	3	4
Muu Eurooppa	14	16	8	13
Pohjois-Amerikka	53	48	49	45
Muu maailma	9	9	6	5

3.11 Kutonen

SBS Discovery Televisionin toinen kanava, Kutonen, aloitti toimintansa 1.9.2012. Kanavalle asetettujen toimilupaehtojen mukaan sen ohjelmasisällön tulisi koostua "monipuolisesti koti- ja ulkomaisista musiikkivideoista, toimitetusta kotimaisesta sisällöstä ja muista musiikkiin ja musiikkiviihteeseen liittyvistä ohjelmista".⁴⁵ Oman kuvauksensa mukaan Kutonen on "nuorekkaalle yleisölle suunnattu viihdekanava", jonka ohjelmisto koostuu "monipuolisista popkulttuurin ilmiöitä kuvaavista sarjoista, musiikkiaiheisista elokuvista sekä 6D-dokumenteista". Pääkohderyhmäkseen kanava määrittelee 15–44-vuotiaat, "hieman miesyleisöön painottuen". Kutosen näkyvyysalue kattaa noin 90 prosenttia Suomen antenni- ja kaapelitalouksista.⁴⁶

Vuonna 2013 Kutonen tarjosi keskimäärin 147 tuntia ohjelmaa viikossa eli 21 tuntia vuorokaudessa. Tämä on täsmälleen saman verran kuin kahtena edellisenäkin vuonna ja samalla enemmän kuin millään muulla raportissa tarkastellulla kanavalla.

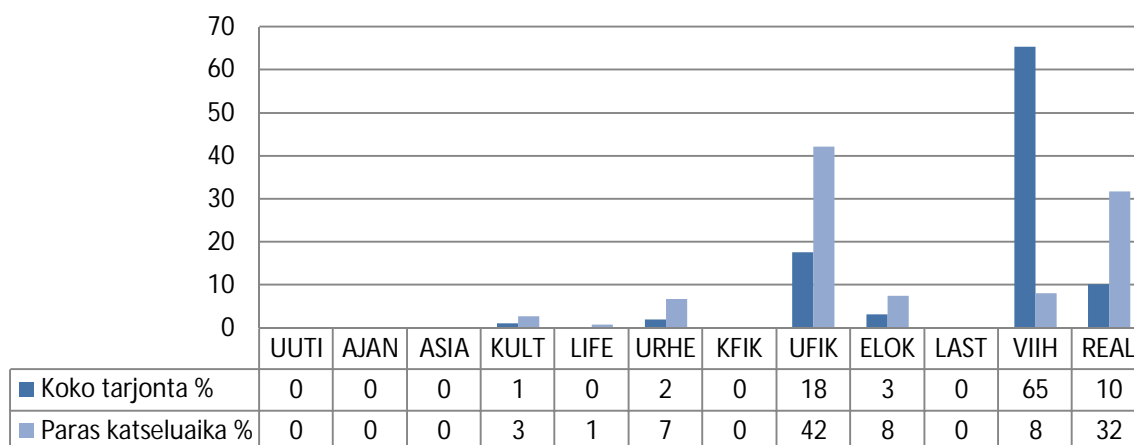
Kuten kuviosta 3.11 nähdään, Kutosen ohjelmatarjonta oli varsin keskittynyttä. Ylivertaisesti suurin osa (65 %) kanavalla nähdystä ohjelmista sijoittui viihde- ja kevyt-musiikki -luokkaan. Edelliseen vuoteen verrattuna ohjelmatyypin osuus kuitenkin laski 12 prosenttiyksikköä, mikä selittyy pitkälti musiikkivideo-ohjelmien määrän laskulla. Tosi-tv-ohjelmien (10 %) osuus puolestaan nousi seitsemän prosenttiyksikköä. Myös ulkomaisella fiktiolla (18 %) oli kanavan tarjonnassa keskeinen sija. Uutena ohjelmatyypinä kanavalla nähtiin urheilua (2 %), jonka tarjonta koostui Veikkausliigan peleistä ja entiseltä SuomiTV:ltä Kutoselle siirtyneistä ravilähetyksistä. Lisäksi kanavan tarjontaan kuului elokuvia (3 %) sekä joitakin kulttuuriohjelmia (1 %), jollaisiksi luokiteltiin konserttitaltioinnit ja artisteista kertovat dokumentit. Otosviikkoaineistoon osui myös muutama asia- ja lifestyle-ohjelma, joiden prosentuaalinen osuus pyöristyy nolnaan. Uutiset, ajankohtaisohjelmat ja lastenohjelmat puuttuivat kokonaan kanavan tarjonnasta.

⁴⁵ The Voicen toimilupa televisiotoiminnan harjoittamiseen (ohjelmistolupa) 2010–2016. 10.3.2014.

⁴⁶ Ks. SBS Discovery TV Oy: <http://www.kutonen.fi/yritys>. Luettu 10.3.2014. Kanavakuvausta on muutettu jonkin verran sen jälkeen, kun Kutonen sai Viestintävirastolta huomautuksen toimilupaehtojen vastaisista ohjelmasisällöistä heinäkuussa 2013. Aiemmin kanavan ohjelmistoon kerrottiin kuuluvan myös urheilua, ja muiden ohjelmatyypien osalta musiikki- ja popkulttuuri-painotteisuutta korostettiin vähemmän.

Kun huomio kohdennetaan parhaaseen katseluaikaan, kuva Kutosen ohjelmarakenteesta muuttuu voimakkaasti. Prime time -tunteina yhteensä peräti kolme neljäsosaa kanavan tarjonnasta koostui ulkomaisesta fiktiosta ja tosi-tv-ohjelmista. Viihde ja kevyt musiikki -ohjelmien osuus puolestaan laski alle kymmenesosaan eli samalle tasolle kanavan elokuva- ja urheilutarjonnan kanssa.

Kuvio 3.11
Kutosen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2013

Kutonen on saanut viime vuosina useita huomautuksia toimiluvan vastaisista ohjelmasisällöistä. Ensimmäinen näistä annettiin marraskuussa 2012, jolloin tv-sisältöjä valvova Viestintävirasto totesi, että kanavauudistuksen jälkeen merkittävä osa Kutosen tarjonnasta koostui ulkomaisista tv-sarjoista, elokuvista ja urheilusta. Kanavalle annettiin vaihtoehtoiksi joko korjata ohjelmistonsa toimiluvan mukaisiksi tai hakea valtioneuvostolta muutosta lupaehtoihinsa. SBS toivoi toimilupaansa laajennettavan siten, että se sallisi myös muut kuin nykyisessä toimiluvassa mainitut tv-viihdesisällöt. Valtioneuvosto kuitenkin hylkäsi yhtiön hakemuksen huhtikuussa 2013 ja antoi tälle 60 päivää aikaa korjata Kutosen sisällöt toimiluvan mukaisiksi. Heinäkuussa 2013 Viestintävirasto katsoi, ettei kanava ollut ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin, ja uusi vaatimuksensa tehostaen tätä 50 000 euron uhkasakolla. Kanava lupasi tehdä ohjelmistonsa muutoksia syksyn 2013 mittaan vaiheittain siten, että viimeistään 3.10.2013 mennessä sen ohjelmistosta olisi poistettu kaikki sellaiset ohjelmat, jotka viestintävirasto on tulkinnut toimilupaehtojen vastaisiksi. Tästä johtuen tarkastelemme seuraavassa hieman sitä, miten Kutosen ohjelmisto kehittyi eri otosviikkoina.

Ajallisiin vertailuihin vaikuttaa Kutosen osalta olennaisesti se, että vuoden 2012 viidestä otosviikoista kolme osui ajalle ennen nimenmuutosta The Voicesta Kutoseksi. Uudistuksen yhteydessä kanavan tarjonnassa tapahtui selvä muutos, jonka myötä ulkomaisen fiktion osuus kanavalla yli kaksinkertaistui ja tosi-tv-sarjat sekä elokuvat ilmestyivät sen ohjelmistoon. Jos Kutosen ohjelmatarjonnan kehitystä tarkastellaan lähemmin otosviikoittain, on nähtävissä, että vuoden 2013 mittaan ohjelmarakennetta muokattiin edelleen.

Vuoden 2013 kahdella viimeisellä otosviikolla (42 ja 51) ulkomaisen fiktion määrä laski keskimäärin noin neljänneksen tuntumasta alle seitsemään prosenttiin. Toisaalta samaan aikaan tositelevision osuus kanavalla kasvoi noin kymmenellä prosenttiyksiköllä kattaen loppuvuodesta noin kuudenneksen Kutosen tarjonnasta. Viihde ja kevyt musiikki -ohjelmien osuus oli laskenut vuonna 2012 nimenmuutoksen jälkeen lähes 90 prosentin tuntumasta reiluun 60 prosenttiin. Vuoden 2013 mittaan ohjelmatyyppien osuus nousi jälleen jonkin verran ollen vuoden viimeisellä otosviikolla 70 prosenttia kanavan tarjonnas-

ta. Tästä noin viisi prosenttiyksikköä oli varsinaisia viihdeohjelmia, loput musiikkivideoita. Kanavauudistuksen yhteydessä Kutosen ohjelmistoon otettujen elokuvien määrä on pysynyt jotakuinkin vakaana. Urheilun osuudessa taas näkyi piikki vuoden 2013 keskimäisellä otosviikolla (31), jolloin kanavalla nähtiin kanavan säännöllisesti lähettämien Vermon ravilähetysten lisäksi Veikkausliigan peli IFK Mariehamn – TPS.

Taulukon 3.11.1 mukaan kotimaisen tuotannon osuus (67 %) laski Kutosella kymmenen prosenttiyksikköä edelliseen vuoteen verrattuna, mutta oli silti edelleen korkeampi kuin millään muulla raportissa tarkastellulla kanavalla. Tämä johtuu kuitenkin pitkälti tutkimuksen luokittelutavasta: kaikki kanavan esittämät musiikkivideo-ohjelmat on määritelty tutkimuksessa suomalaisiksi, vaikka esitetyistä videoista suuri osa saattoi olla ulkomaisia. Yksittäisten musiikkivideoiden alkuperän määrittäminen olisi kuitenkin ollut käytettävissä olevan aineiston perusteella mahdotonta.

Viiden otosviikon perusteella tarkasteltuna pohjoisamerikkalaisten (30 %) ohjelmien osuus nousi Kutosen kanavapaikalla lähes kolmanneksella. Parhaaseen katseluaikaan Kutonen lähetti kanavauudistuksen jälkeen lähes 80-prosenttisesti amerikkalaista ohjelmaa. Euroopassa (1 %) ja muualla maailmassa (1 %) tuotettujen ohjelmien osuus oli aiempien vuosien tapaan Kutosella lähes olematon. Suurimmat muutokset alkuperäkenteessä tapahtuivat jo vuoden 2012 lopulla The Voicen vaihdettua nimensä Kutoseksi.

Taulukko 3.11.1

Kutosen ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2013 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	2013	2012	2013	2012
Suomi	67	77	12	34
Muut Pohjoismaat	0	-	1	-
Muu Eurooppa	1	2	4	5
Pohjois-Amerikka	30	21	79	59
Muu maailma	1	0	4	2

Kutosella otosviikkoina näytetyt fiktio-ohjelmat ja elokuvat olivat lähes kokonaan peräisin Yhdysvalloista. Myös kanavan tosi-tv-ohjelmat olivat pääosin pohjoisamerikkalaisia lukuun ottamatta noin kymmenesosaa, joka oli Australiasta.

3.12 TV5

SBS Discovery Television -kanavaperheeseen kuuluvan TV5:n toimilupa edellyttää, että sen ohjelmiston tulee koostua pääasiassa nuorisolle suunnatuista ohjelmista.⁴⁷ Kanavan oman määritelmän mukaan se on "täyden palvelun viihdekanava", jonka pääkohderyhmää ovat 15–44-vuotiaat. Kanavalla nähdyn ohjelmiston kerrotaan koostuvan "runsaasta elokuvatarjonnasta, monipuolisista kotimaisista ja ulkomaisista sarjoista sekä 5D-dokumenteista".⁴⁸

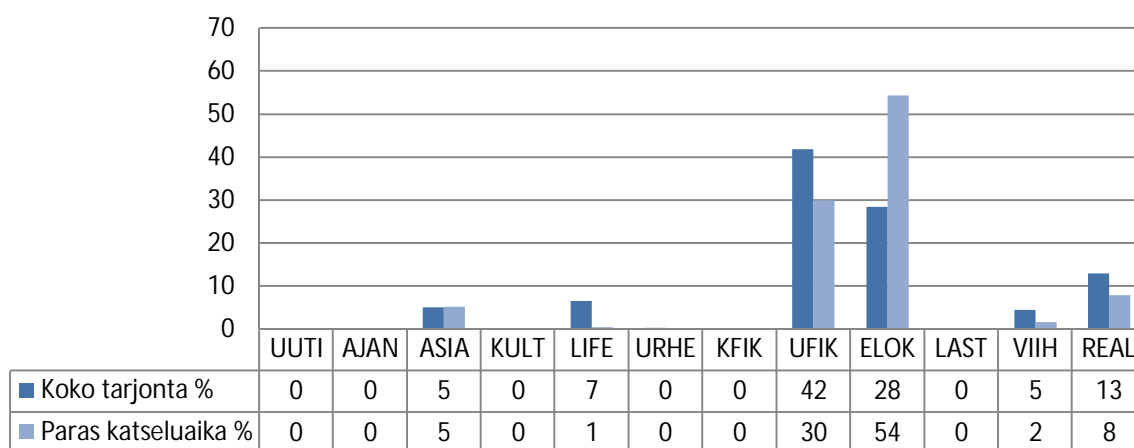
TV5 lähetti vuonna 2013 otosviikkoina keskimäärin 131 tuntia ohjelmaa viikossa eli lähes 19 tuntia päivässä. Tarjonta kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna keskimäärin kahdella viikkotunnilla.

⁴⁷ TV5:n toimilupa televisiotoiminnan harjoittamiseen (ohjelmistolupa) 2010–2016. Luettu 10.3.2014.

⁴⁸ Ks. SBS Discovery TV Oy: <http://www.tv5.fi/yritys>. Luettu 10.3.2014.

Kuviosta 3.12 on selvästi nähtävissä, että TV5:n ohjelmisto nojasi merkittävältä osin ulkomaiseen fiktion (42 %), jonka osuus oli kasvanut edellisvuodesta kymmenen prosenttiyksikköä. Lisäksi kanavan ohjelmisto koostui elokuvista (28 %), tositelevisio-ohjelmista (13 %), lifestyle-ohjelmista (7 %), viihteestä (5 %) ja asiaohjelmista (5 %). Otosviikkoina kanavalla nähtiin myös yksi urheiluohjelmaksi luokiteltu Veikkausliigan peli. Uutisia sekä ajankohtais-, kulttuuri- tai lastenohjelmia ei kuulunut otosviikoilla kanavan tarjontaan. Parhaaseen katseluaikaan yli puolet kanavan näyttämistä ohjelmista oli elokuvia, kun taas kaikkien muiden ohjelmatyyppien osuudet laskivat.

Kuvio 3.12
TV5:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2013

Taulukko 3.12.1 osoittaa, että alkuperältään pohjoisamerikkalaisten ohjelmien osuus (80 %) TV5:n tarjonnasta oli kasvanut entisestään kattaen nyt jo neljä viidennestä sen tarjonnasta. Kaikkien muiden alkuperäluokkien osuudet olivat laskeneet. Muualla Euroopassa (11 %) tuotettujen ohjelmien osuus oli niukasti yli kymmenesosa, ja kotimaisen ohjelmiston osuus (6 %) oli TV5:llä huomattavan alhainen. Muissa Pohjoismaissa (2 %) ja muualla maailmassa (1 %) tehtyjä ohjelmia kanavan ohjelmistossa oli otosviikkoina vain muutama.

Taulukko 3.12.1

TV5:n ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2013 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	2013	2012	2013	2012
Suomi	6	8	6	6
Muut Pohjoismaat	2	6	2	3
Muu Eurooppa	11	18	6	5
Pohjois-Amerikka	80	66	85	84
Muu maailma	1	2	1	1

TV5:n esittämä ulkomainen fiktion ja elokuvat olivat yli 90-prosenttisesti yhdysvaltalaisista tuotantoa. Myös kanavalla nähdystä tositelevisio-, lifestyle- ja viihdeohjelmista yli puolet oli pohjoisamerikkalaisia. Asiaohjelmista taas pääosa oli eurooppalaisia. TV5:n kotimainen tarjonta koostui enimmäkseen tositelevisiosta ja lifestylesta.

3.13 FOX

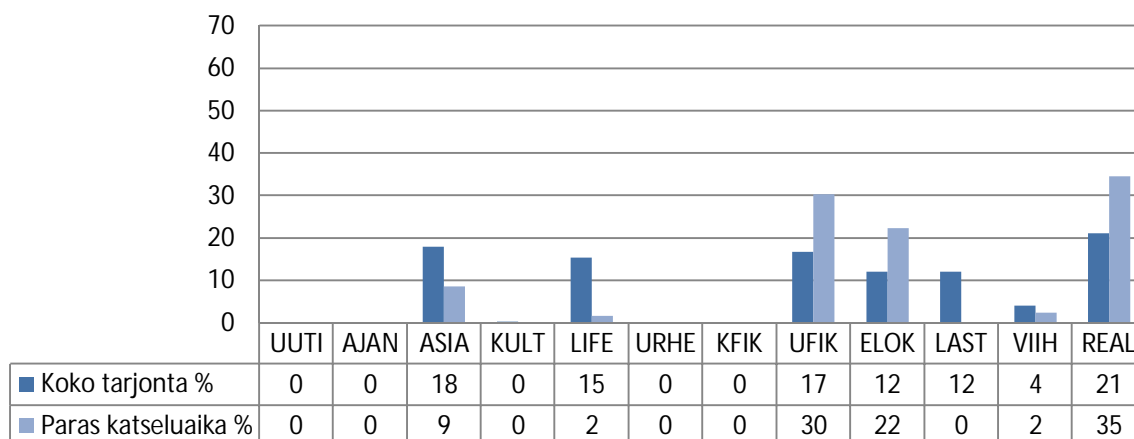
FOX on yksi kolmesta niin sanotusta yleiskanavasta, ja siten sen toimiluvassa edellytetään, että "lähetettävässä ohjelmistossa tulee ottaa huomioon eri väestöryhmien ja erityisesti perheiden tarpeet". Lupaehdoissa todetaan myös, että "ohjelmistoon tulee sisältyä säännöllisesti päivittäin suomenkielisiä ohjelmia, ja sen tulee olla laadukasta ja monipuolista sekä sisältää uutis-, ajankohtais- ja ajanvietteohjelmia."⁴⁹ FOX International Channelsin omistama kanava lupaa olla "vaihtoehto niille, jotka kaipaavat televisioonsa sisältöä uudella, raikkaalla tavalla". Kanavan oman kuvauksen mukaan sen ohjelmistoon kuuluu "laaja valikoima korkeatasoisia koti- ja ulkomaisia sarjoja ja elokuvia, dokumentteja, lifestyle-ohjelmia ja uutisia", minkä lisäksi kanavalla nähdään "lukuisia huippusarjoja" sekä aamuisin lastenohjelmia. Kanavan tärkeimpiin sisältökumppaneihin lukeutuvat 20th Century Fox, National Geographic ja Disney.⁵⁰ FOX aloitti lähetyksensä SuomiTV:n entisellä kanavapaikalla huhtikuussa 2012.

Vuonna 2013 FOX lähetti ohjelmaa keskimäärin 144 tuntia viikossa, mikä tarkoittaa lähes 21 tuntia vuorokaudessa. Edelliseen vuoteen verrattuna kanavan keskimääräinen lähetysaika kasvoi peräti viisi tuntia päivässä.

Kuvio 3.13 osoittaa, että FOX:n tarjontaan kuului ohjelmaa suhteellisen monipuolisesti eri ohjelmatyypeistä. Sen suurin ohjelmaluokka oli tositelevisio (21 %). Seuraavaksi eniten kanavalla esitettiin asiaohjelmia (18 %), joiden osuus oli laskenut noin seitsemän prosenttiyksikköä, sekä ulkomaista fiktiota (17 %), jonka osuus oli säilynyt jotakuinkin ennallaan. Lifestyle-ohjelmien (15 %) osuus nousi edellisvuodesta kuusi prosenttiyksikköä ja lastenohjelmien (12 %) viisi prosenttiyksikköä tasoihin elokuvien (12 %) kanssa. Lisäksi kanavan tarjontaan kuului pieni määrä viihdettä (4 %). Kanavan toimilupaehdoissa asetettujen vaatimusten mukaisesti FOX:n tarjontaan kuului pieni määrä lyhyitä STT-Lehtikuvan tuottamia uutislähetyksiä, joiden osuus kanavan kokonaisuudesta jäi kuitenkin pieneksi (0,2 %). Ajankohtaisohjelmia FOX:lla ei edelleenkään esitetty lainkaan. Kulttuuriohjelmiksi luokiteltavia ohjelmia kanavalla oli otosviikkoina vain muutama, urheilu oli poistunut kokonaan sen valikoimasta, eikä myöskään kotimainen fiktio kuulunut sen ohjelmistoon.

Kuvio 3.13

FOX:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2013

⁴⁹ FOX:n toimilupa televisiotoiminnan harjoittamiseen (ohjelmistolupa) 2010–2016. Luettu 10.3.2014.

⁵⁰ Ks. FOX International Channels Oy. Facebook-sivu: <https://www.facebook.com/foxfinland/info>. Luettu 10.3.2014.

Parhaaseen katseluaikaan FOX keskittyi edellisvuotista enemmän tositelevisioon ja ulkomaiseen fiktion, kun taas elokuvien ja etenkin asiaohjelmien osuudet kanavan prime time -tarjonnasta laskivat selvästi.

Taulukosta 3.13.1 nähdään, että FOX:n ohjelmistosta suuri osa oli pohjoisamerikkalaisia (73 %), joskin vuoteen 2012 verrattuna niin kotimaisten (15 %), eurooppalaisten (11 %) kuin muualla maailmassa tehtyjen ohjelmien (2 %) osuudet olivat nousseet hieman.

Useimmat FOX:lla esitetyt ohjelmatyypit olivat pääosin tai kokonaan Yhdysvalloista: fiktio- ja asiaohjelmista amerikkalaisia olivat lähes kaikki, elokuvista yli 90 prosenttia, lastenohjelmista ja viihteestä noin kolme neljänestä ja tosi-tv-ohjelmistakin noin 70 prosenttia. Kotimaisten ohjelmien osuus oli selvästi korkein lifestyle-genressä, josta lähes kolme viidesosaa oli tehty Suomessa ja loput pääosin Euroopassa. Lifestylen ohella kanavan kotimainen tarjonta koostui etupäässä tositelevisiosta.

Taulukko 3.13.1

FOX:n ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2013 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	2013	2012*	2013	2012*
Suomi	15	10	7	11
Muut Pohjoismaat	-	-	0	-
Muu Eurooppa	11	8	5	2
Pohjois-Amerikka	73	82	88	87
Muu maailma	2	-	0	-

* Vuotta 2012 koskevat luvut pohjaavat kolmen otosviikon aineistoon.

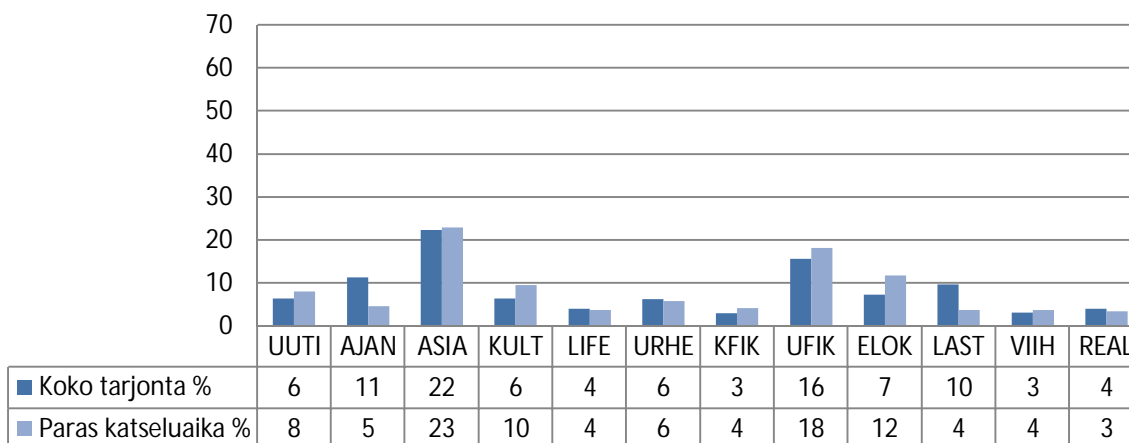
4. Julkisen palvelun ohjelmatarjonnan ominaisuuksia

Tässä luvussa tarkastellaan erikseen julkisen palvelun televisiotarjontaa eli Yleisradion neljän kanavan (Yle TV1, Yle TV2, Yle Fem ja Yle Teema) ohjelmistoa kokonaisuutena. Kanavakohtaiset kuvaukset löytyvät luvusta kolme, minkä lisäksi kanavien monipuolisuutta käsitellään tarkemmin luvussa viisi.

Ylen julkisen palvelun tehtävät on määritelty laissa Yleisradio Oy:stä, jonka 7 §:ssä yleisradioyhtiölle on asetettu joukko erityistehtäviä.⁵¹ Yle-laissa on seitsemänkohtainen lista julkisen palvelun yleisradioyhtiön tehtävistä. Ohjelmatoiminnassaan yhtiön tulee muun muassa "tukea kansanvaltaa ja jokaisen osallistumismahdollisuuksia tarjoamalla monipuolisia tietoja, mielipiteitä ja keskusteluja sekä vuorovaikutusmahdollisuuksia". Kun Yle-lakia päivitettiin vuonna 2012, Ylen tehtävänasetteluun tehtiin muutamia muokkauksia. Yksi keskeisimmistä lisäyksistä on, että nykyisissä myös *nuoret* on määritelty lasten ohella yhdeksi Ylen keskeisistä kohderyhmistä. Yle myös veloitettiin paitsi tuottamaan, luomaan ja kehittämään myös *säilyttämään* kotimaista ohjelmatuotantoa. Lisäksi niin vanha kuin uusikin laki edellyttävät muun muassa, että Ylen tulee tarjota hartausohjelmia sekä tuottaa palveluja eri kieliryhmille, vähemmistöille ja erityisryhmille ja ylläpitää ulkomaille suunnattua ohjelmatarjontaa. Lakiin on kirjattu myös Ylen velvoite välittää viranomaistiedotuksia.

Kuvio 4.1

Yleisradion ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2013 (%)

Kuvio 4.1 osoittaa, että kokonaisuutena tarkastellen Yleisradion tv-tarjonta oli varsin monipuolista sisältäen ohjelmaa kaikista ohjelmaluokista. Edelliseen vuoteen verrattuna Ylen kanavien yhteenlaskettu tarjonta oli säilynyt jotakuinkin ennallaan. Eniten Yle tarjosi asiaohjelmia, joiden osuus (22 %) koko tarjonnasta laski kolme prosenttiyksikköä ollen nyt reilun viidenneksen. Kun mukaan lasketaan ajankohtaisohjelmat (11 %), uutiset (6 %) ja kulttuuriohjelmat (6 %), perinteisesti vakaviksi miellettyjen ohjelmatyyppien yhteenlaskettu osuus Ylen tarjonnasta oli 45 prosenttia.

Jotakuinkin yhtä suuri osuus julkisen palvelun tarjonnasta koostui selvemmin viihdepainotteisiksi mielletävistä ohjelmatyypeistä eli koti- (3 %) ja ulkomaisesta (16 %) fiktiossa, elokuvista (7 %), urheilusta (6 %), lifestyle-ohjelmista (4 %), tositelevisiosta (4 %) ja viihdestä (3 %). Loput ohjelma-ajasta oli varattu lastenohjelmille (10 %), joiden

⁵¹ Laki Yleisradio Oy:stä, 1380/1993, 7 §, ks. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931380>. Luettu 13.3.2014.

suomenkielinen tarjonta keskittyi kokonaan TV2:lle ja ruotsinkielinen tarjonta puolestaan Yle Femille.

Tarkastelun kohdentaminen parhaaseen katselu aikaan ei tuo Ylen ohjelmapainotuksiin yllättäviä muutoksia. Prime time -tunteina ajankohtaisohjelmien ja lastenohjelmien osuudet laskivat alle puoleen, kun taas tarjontaa keskitettiin selvemmin elokuvaan, uutisiin ja kulttuuriin.

Taulukon 4.1.1 mukaan Ylen ohjelmatarjonnan alkuperässä ei tapahtunut juurikaan muutoksia vuoden 2013 aikana. Hieman yli puolet julkisen palvelun kanavien yhteenlasketusta tarjonnasta oli suomalaista. Pohjoismaisten ohjelmien osuus oli edellisvuosien tapaan reilun kymmenesosan, muualla Euroopassa tuotettujen ohjelmien noin neljänneksen ja pohjoisamerikkalaisten ohjelmien kymmenyksen. Muissa maanosissa tuotettujen ohjelmien osuus oli vähäinen (3 %).

Parhaaseen katselu aikaan ulkomaisten ohjelmien osuus kohosi mutta vain hieman ympärivuorokautiseen tarjontaan verrattuna.

Taulukko 4.1.1

Ylen ohjelmarakenne alkuperämaan mukaan 2013 (%)

	KOKO TARJONTA		PARAS KATSELUAIKA	
	2013	2012	2013	2012
Suomi	51	52	46	49
Pohjoismaat	11	11	13	12
Eurooppa	24	25	26	27
Pohjois-Amerikka	10	9	11	11
Muu maailma	3	3	4	2

5. Ohjelmiston monipuolisuus

Tässä luvussa tarkastellaan suomalaisen tv-tarjonnan monipuolisuutta erilaisten indeksilukujen avulla. Monipuolisuuden arviointi pohjaa tässä ohjelmaluokkien määrälliseen tarkasteluun. Tämä on toteutettu viiden viikon otanta-aineiston perusteella, 12-luokkaista jäsenyrunkoa hyödyntäen kuten raportin muutkin luvut.⁵² Vertailukelpoisten aikasarjojen mahdollistamiseksi kuvioissa 5.2 ja 5.3 on kuitenkin hyödynnetty vuotta 2012 edeltäneissä raporteissa käytettyä tapaa noudattaen niin sanottua kokonaisaineistoa, joka kattaa maksuttomien kanavien koko vuoden tv-tarjonnan niiden itsensä luokitteluina.

Kanavien ohjelmatarjonnan monipuolisuutta tarkastellaan ensin suhteellisen entropian matemaattisella mittarilla (H), joka on yleisesti käytetty menetelmä viestintäsisältöjen diversiteetin mittaamiseksi. Mittari heijastaa sekä käytössä olevien ohjelmaluokkien määrää että sitä, miten tasaisesti ohjelmat jakautuvat ohjelmaluokkien kesken. Lisäksi kaikkien kanavien yhteenlaskettua tarjontaa kuvataan niin kutsutulla Herfindahl–Hirschman-indeksillä (HHI). Tätä on käytetty kansainvälisesti erityisesti mediamarkkinoiden omistuksen keskittymisen mittaamiseen. Indeksia voidaan kuitenkin soveltaa myös arvioitaessa, missä määrin tietyt ohjelmatyypit hallitsevat ohjelmistoa. HHI-indeksi kertoo muun muassa siitä, keskittyykö suomalainen tv-ohjelmatarjonta kokonaisuutena arvioituna tiettyihin ohjelmatyyppeihin, kun temaattisten kanavien määrä kasvaa ja kanavat pyrkivät profiloitumaan yhä selkeämmin omille osayleisöilleen.⁵³ Käytetyt mittarit ja menetelmät on kuvattu tarkemmin liitteessä 2.

5.1 Monipuolisuus

Kuviossa 5.1 tarkastellaan kaikkien valtakunnallisten vapaasti saatavilla olevien suomalaisten televisiokanavien monipuolisuutta. Tarjonnan monipuolisuuden arvioimiseksi tässä käytetty suhteellisen entropian indeksi eli ”Shannonin H” (H) kuvaa eri ohjelmatyypien esiintymistä ohjelmistossa. Mittarin arvoja tulkitaan siten, että 0,00–0,34 edustaa erittäin vähäistä monipuolisuutta, 0,35–0,54 vähäistä, 0,55–0,69 keskimääräistä, 0,70–0,79 suurta ja 0,80–1,00 erittäin suurta monipuolisuutta. Indeksiluku on siis sitä suurempi, mitä useampia ohjelmatyyppejä on tarjolla ja mitä tasaisemmin ohjelmisto jakautuu niihin. Mittari käyttäytyy logaritmisesti, mikä tarkoittaa, että monipuolisuuden lisääminen vaikeutuu sitä mukaa kun indeksiluku kasvaa.⁵⁴

Indikaattori osoittaa, että vuoden 2013 otosviikkojen ohjelmiston perusteella monipuolisinta ohjelmatarjonta oli edellisvuoden tapaan TV2:lla, MTV3:lla ja Yle Femillä. Yllä esitettyjen raja-arvojen perusteella näiden tarjonnan voidaan katsoa olevan erittäin monipuolista. Nelosella, FOX:lla ja TV1:llä monipuolisuus oli koko vuorokauden tarjonnan perusteella suurta ja Teemalla, AVA:lla, TV5:llä ja Subilla keskimääräistä. Jimillä, Kutosella ja Livillä monipuolisuutta voitaisiin luonnehtia vähäiseksi. Kokonaisuutena arvioiden julkisen palvelun tarjonta oli erittäin monipuolista.

Kapeammin profiloituneilla temaattisilla kanavilla tarjonta oli siis odotetusti vähemmän monipuolista kuin niin sanotuilla yleiskanavilla, joilla ohjelmatyyppeiden kirjo oli suurempi. Tuloksia tulkittaessa on kuitenkin syytä muistaa, että muiden monipuolisuusmittarien

⁵² Otanta-aineiston käyttöä voidaan pitää perusteltuna, koska näin saatava tieto on tarkempaa ja luotettavampaa kuin kanavien itsensä Finnpanelille toimittama tieto. Ensinnäkään kanavien omat luokitukset eivät ole keskenään yhdenmukaisia, minkä lisäksi luokituksissa on todettu suuria puutteita, virheitä ja epä johdonmukaisuuksia. Lisäksi tässä raportissa käytetty 12-luokkainen (muut ohjelmat mukaan luettuna 13-luokkainen) jäsenyys antaa eritellymmän kuvan kanavien monipuolisuudesta kuin entinen ylimalkaisempi luokitustapa.

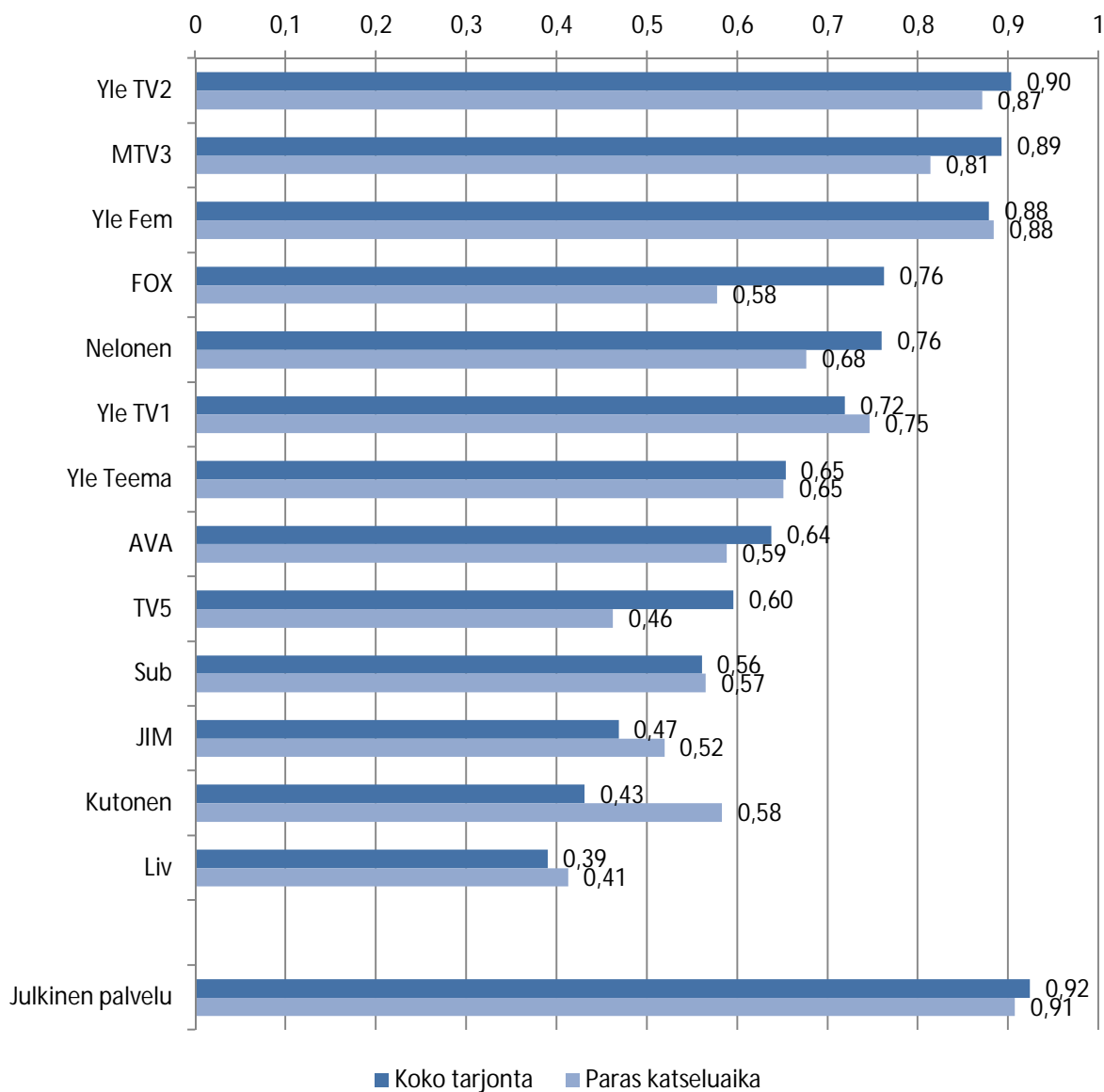
⁵³ Esim. Aslama et al. 2009.

⁵⁴ Esim. Hillve et al. 1997, 298; Hellman 2001, 191–192; Council of Europe 2009, 11.

tavoin suhteellisen entropian indeksi soveltuu parhaiten niin sanottujen yleiskanavien vertailuun, kun taas temaattisten kanavien ei ole tarkoituskaan olla monipuolisia mittarin osoittamassa merkityksessä.⁵⁵

Kuvio 5.1.

Ohjelmiston monipuolisuus koko tarjonnassa 2013 (H)

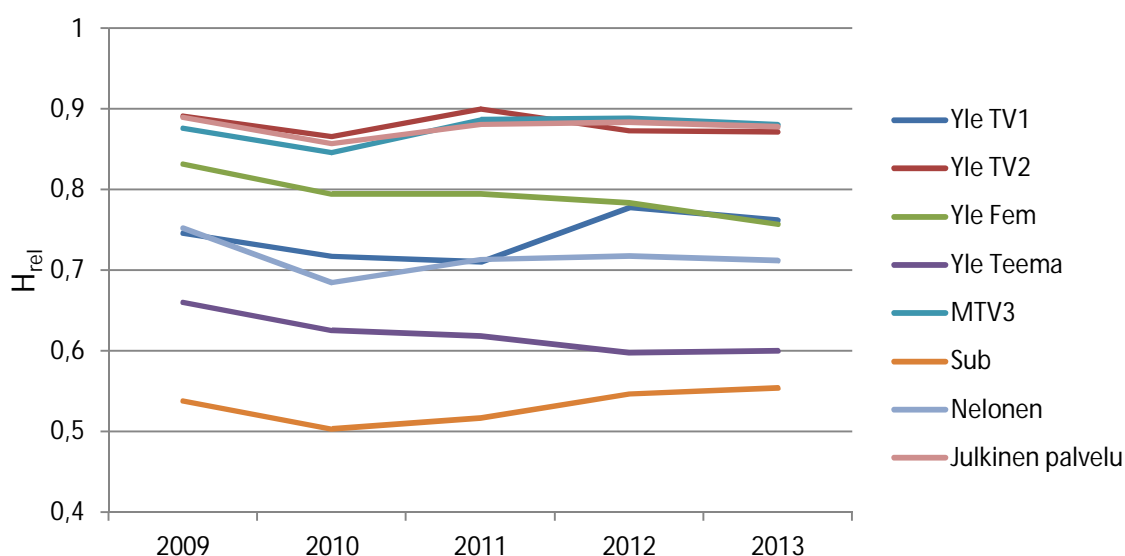
Kun tarkastelu kohdennetaan parhaaseen katselu aikaan, kanavien monipuolisuudessa voidaan havaita joitakin pienehköjä muutoksia. Yleisradion kanavista TV2:lla tarjonta oli prime time -tunteina jonkin verran vähemmän monipuolista ja TV1:llä puolestaan hieman monipuolisempaa kuin keskimäärin, kun taas Teemalla ja Yle Femillä parhaan katseluajan ja ympärivuorokautisen keskiarvon välillä ei ollut eroa.

⁵⁵ "Temaattisena" voidaan pitää kanavaa, jonka ohjelmisto painottuu pääosin yhteen tai muutamaankin ohjelmatyyppiin tai joka on suunnattu selvästi tietyille kohderyhmille. "Yleiskanavan" profiili puolestaan on yleensä laiveampi. Määritelmät eivät ole kuitenkaan täysin selvärajaisia, eikä jako temaattisiin ja yleiskanaviin ole siten yksiselitteinen. Ks. myös Aslama et al. 2009, 30 ja 45.

Kaupallisista kanavista osalla tarjonnan monipuolisuus kasvoi parhaaseen katseluaikaan, osalla puolestaan laski. FOX:lla, MTV3:lla, Nelosella, TV5:llä ja AVA:lla tarjonta oli prime time -tunteina yksipuolisempaa kuin muuten. Kutosen, Jimin ja Livin tarjonta taas oli suosituimpina tv-tunteina keskimääräistä monipuolisempaa. Subilla monipuolisuudessa ei tapahtunut ohjelmatyyppien perusteella arvioituna juurikaan muutosta.

Kuviossa 5.2 tarkastellaan ohjelmiston monipuolisuuden kehitystä vuosina 2009–2013 niiden kanavien osalta, joista on saatavilla vertailukelpoista tietoa koko tarkastelujaksolta. Tässä aineistona on käytetty koko vuotta kuvaavia, kanavien itsensä Finnpanelille toimittamia tietoja.⁵⁶

Kuvio 5.2.
Koko ohjelmiston monipuolisuus 2009–2013 (H)

Tarkastelu osoittaa, että kanavien monipuolisuudessa tapahtuneet muutokset ovat viiden vuoden aikajänteellä tarkasteltuna varsin pieniä. Yle TV2 ja MTV3 ovat säilyttäneet vuodesta toiseen asemansa tarjonnaltaan monipuolisimpina kanavina. Vuonna 2013 monipuolisuus näyttäisi olleen niin julkisen palvelun kanavilla kuin kaupallisillakin kanavilla loivassa laskussa lukuun ottamatta Subia ja Yle Teemaa.

Kuvion 5.2 mukaan kanavat sijoittuisivat monipuolisuudessa hieman toisenlaiseen järjestykseen kuin kuviossa 5.1 esitettiin: MTV3:n ja Yle TV2:n keskinäinen järjestys vaihtuisi, ja TV1 asettuisi Yle Femin ja Nelosen edelle monipuolisuudessa. Tämä johtuu ennen muuta aineistoon ja varsinkin sen luokitustapaan liittyvistä eroista: aiemmin käytössä ollut karkeampi, 10-luokkainen luokitusrunko ei ole yhtä erottelukykyinen kuin nykyinen 12-luokkainen jäsenyys. Sanallisesti arvioituna luokitustavan vaikutukset ovat kuitenkin suhteellisen pieniä monipuolisuuden arvioinnin kannalta. Edellä annettujen raja-arvojen perusteella ainoastaan Yle Femin monipuolisuus muuttuisi luokitustapaa vaihdettaessa laskien erittäin suuresta suureen.

⁵⁶ Vuosia 2009–2011 kuvaavat luvut on poimittu vuoden 2011 *Suomalainen televisiotarjonta* -raportista (ks. Koskeniemi et al. 2012, 79). Parhaan katseluajan monipuolisuutta ei ole tarkasteltu tässä erikseen, koska vuoden 2009 ja tätä edeltävien vuosien kokonaisaineistoista ei ole saatavissa prime time -tuntien tietoja.

Mittarin arvoja tulkittaessa on otettava huomioon, että asteikon yläpäässä pienetkin mittarin arvon muutokset voivat olla merkittäviä, kun taas asteikon alapäässä isokin muutos on vähemmän dramaattinen.

5.2 Ohjelmiston keskittyneisyys

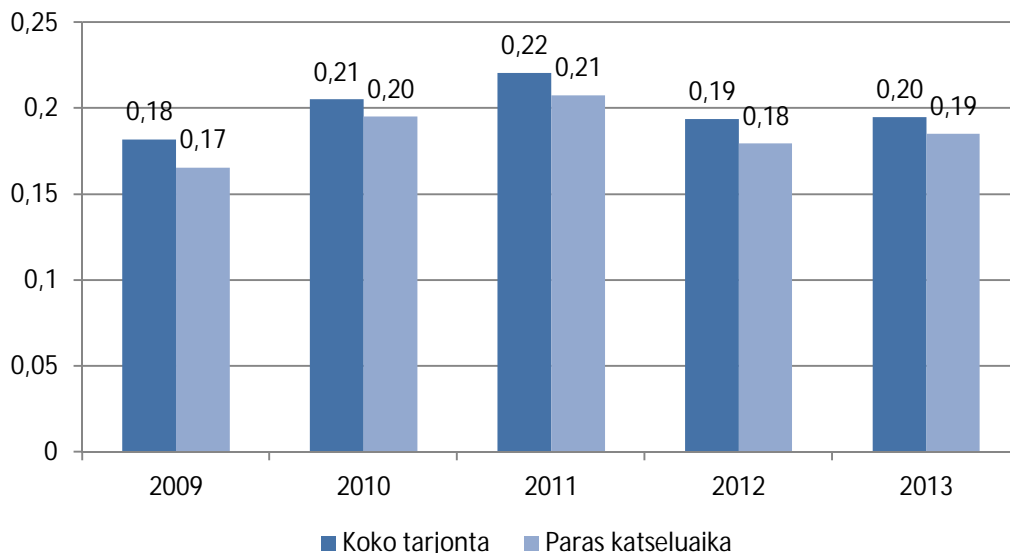
Suomalainen televisiotarjonta -raporteissa ohjelmiston monipuolisuutta on ollut tapana arvioida myös horisontaalisesti niin sanotulla Herfindahl–Hirschman-indeksillä (HHI). Tämä mittaa sitä, kuinka keskittyneyttä ohjelmisto on tiettyihin ohjelmatyyppeihin.

Koko ohjelmiston keskittyneisyyttä kuvaavaa HHI-indeksiä luetaan käänteisesti verrattuna suhteellisen entropian indeksiin. Siinä missä suhteellisen entropian mittarissa korkeat arvot merkitsevät suurta monipuolisuutta ja pienet arvot yksipuolisuutta, HHI-mittarissa pieni indeksiluku tarkoittaa suurta monipuolisuutta ja korkea indeksiluku puolestaan suurta keskittyneisyyttä.⁵⁷ Indeksia tulkitaan siten, että 0,00–0,10 tarkoittaa ohjelmiston vähäistä keskittyneisyyttä, 0,11–0,18 keskimääräistä keskittyneisyyttä ja 0,19–1,00 suurta keskittyneisyyttä. HHI-indeksin minimiarvo on $1/N$.

Kuviossa 5.3 esitetyt luvut perustuvat tv-yhtiöiden Finnpanelille toimittamiin koko vuotta kuvaaviin ohjelmaluokkatietoihin. Vuonna 2013 HHI-indeksi oli kokonaisaineiston perusteella mitattuna 0,20 eli ohjelmiston keskittyneisyyden voidaan tulkita olleen suurta. Kun tarkastelu rajataan parhaaseen katseluaikaan, indeksiluvuksi saadaan 0,19, mikä ei muuta keskittyneisyyden sanallista arviota. Vuodesta 2009 vuoteen 2011 saakka ohjelmiston keskittyneisyys oli tasaisen loivassa kasvussa. Vuonna 2012 kehitys taittui, mutta vuonna 2013 keskittyneisyys lisääntyi jälleen hieman. Vuosittainen vaihtelu on kuitenkin varsin pientä.

Kuvio 5.3

Ohjelmiston keskittyneisyys koko tarjonnassa ja parhaaseen katseluaikaan 2009–2013

⁵⁷ Ks. Litman ja Hasegawa 1996; Hellman 2001, 192.

Monipuolisuutta tai keskittyneisyyttä kuvaavia tuloksia tulkitessa on syytä pitää mielessä, että valittu luokitustapa ja mittari vaikuttavat aina väistämättä analyysin tuloksiin. HHI-indeksiä on arvosteltu siitä, että se on riippuvaisempi valitusta luokitustavasta kuin esimerkiksi yllä esitelty suhteellisen entropian mittari sekä muutamat muut ohjelmiston monipuolisuuden mittaamisessa käytetyt menetelmät.⁵⁸ Otanta-aineiston perusteella ja nykyistä 12-luokkaista jäsennostapaa soveltaen HHI-indeksiksi saataisiin 0,15 (parhaaseen katseluaikaan 0,17) eli keskittyneisyyden tulkittaisiin olleen vuonna 2013 keskimääräistä. Vuonna 2011 tehdyssä ja sitä edeltävissä televisiotarjontaraporteissa oli tulkittu, että maksuttomien suomalaisten tv-kanavien ohjelmisto olisi ”hiljalleen kehittynyt kohti suurempaa keskittyneisyyttä”.⁵⁹ Vanhalla 10-luokkaisella jäsennyksellä saatu korkea indeksiluku näyttäisi kuitenkin kielivän myös luokittelutavan heikosta erottelukyvystä, eikä se siten välttämättä kuvaa ohjelmiston keskittyneisyyden todellista kehitystä.

Kullakin monipuolisuusmittarilla on omat etunsa ja puutteensa. Monipuolisuuden mittaaminen on ylipäätään mielekäästä niin sanottujen yleiskanavien osalta, kun taas yksittäisten teemakanavien tarkasteluun ne soveltuvat huonosti. Lisäksi ohjelmatyyppien jakautumiseen pohjaavan monipuolisuuden mittaamisen perinnettä on arvosteltu yleisemmin siitä, että monipuolisuus samaistetaan valittavissa olevien vaihtoehtojen määrään, joka on vain yksi viestinnän monimuotoisuuden ulottuvuuksista.⁶⁰ Ohjelmatyyppien kirjon tarkastelemisen sijaan huomio voitaisiin kohdentaa esimerkiksi erilaisiin demografisiin muuttujiin tai ohjelmissa esitettyjen ajatusten ja näkökulmien moninaisuuteen.⁶¹ Toisaalta sisältöjen monipuolisuuden asemesta voitaisiin myös arvioida esimerkiksi lähteiden tai omistuksen moninaisuutta tai vastaanoton monipuolisuutta.⁶²

⁵⁸ Ks. esim. Hellman 2001, 192; myös Kambara 1992.

⁵⁹ Ks. Koskeniemi et al. 2012, 81.

⁶⁰ Ks. Karpinen 2005.

⁶¹ Esim. Herkman 2006; Jääsaari et al. 2005.

⁶² Hellman 2009, 45 ja 50; myös Napoli 1997.

6. Tarkastelua ohjelmatyypeittäin

Tässä luvussa vuoden 2013 televisiotarjontaa tarkastellaan tarkemmin ohjelmatyypeittäin. Raportissa avataan nyt ensimmäistä kertaa yksityiskohtaisemmin kaikkien luokitukseen kuuluvien ohjelmatyyppien koostumusta ja erityispiirteitä.

Ohjelmaluokitusta uudistettiin vuoden 2012 raporttiin siten, että jäsenitys on nykyisin entistä tarkempi. Aiemmin sovelletun luokitustavan ongelmaksi koettiin, ettei se ollut riittävän erottelukykyinen, vaan valtaosa ohjelmista sijoittui kahteen suureen ja sisäisesti hajanaiseen luokkaan: asia- ja viihdeohjelmiin. Samaan aikaan, kun nämä sisälsivät monenkirjavan joukon varsin erityyppisiä ohjelmia, luokat eivät olleet keskenään riittävän selvärajaisia tai toisensa poissulkevia. Uuden luokituksen tavoitteena oli mahdollistaa entistä yksityiskohtaisempi analyysi ja kuvata aiempaa paremmin nykyisiä tv-ohjelmasisältöjä. Muun muassa tositelevisio-ohjelmat huomioitiin vuoden 2012 raportissa ensi kertaa omana ohjelmatyyppinä.⁶³

Raportissa sovelletut luokittelukriteerit on pyritty kuvaamaan mahdollisimman täsmällisesti liitteessä 1. Tuloksia tulkittaessa on kuitenkin syytä pitää mielessä, ettei luokittelu perustu esimerkiksi yksityiskohtaisemman tarkastelun mahdollistavaan sisällölliseen analyysiin. Yksittäisten ohjelmien luokitusta on kuitenkin harkittu tapauskohtaisesti ohjelmatietojen ja muiden saatavilla olleiden lähteiden varassa. Luokkajaon tulkinta on myös väistämättä jossain määrin subjektiivista, vaikka luokitus sinällään olisi selkeä ja systemaattinen. Luokitustavan läpinäkyvyyden lisäämiseksi seuraavissa alaluvuissa on annettu runsaasti esimerkkejä kuhunkin alaluokkaan kuuluvista ohjelmista.

Oman haasteensa luokittelulle aiheuttaa se, ettei jäsenityksen pohjana käytetty Finnpanel-luokitus ole puhtaasti aihepiirien tai ohjelmagenrejen mukainen. Tästä johtuen luokkien rajapinnat eivät ole kaikin osin yksiselitteisiä. Muun muassa lifestyle-ohjelmat ja tosi-tv-ohjelmat, samoin kuin kulttuuri- ja viihdeohjelmat, saattavat käsitellä keskenään samankaltaisia aiheita. Toisaalta esimerkiksi tiettyä aihepiiriä käsittelevä dokumentti voi olla lähestymistavaltaan hyvinkin ”viihteellinen” tai ”vakava”. Näin ollen samaan luokkaan sijoitetut ohjelmat saattavat poiketa jossain määrin toisistaan.

6.1 Uutiset

Vuonna 2013 uutisten osuus maksuttomien kanavien ohjelmistosta oli kolme prosenttia. Uutistarjonta keskittyi monella kanavalla etupäässä parhaaseen katselu-aikaan, jolloin uutisten osuus kasvoi prosenttiyksiköllä vuorokautiseen keskiarvoon nähden.

Ohjelmatyyppiin kuuluviksi on luettu tässä raportissa varsinaisten uutislähetysten ohella myös säälähetykset, joiden osuus oli ohjelmatyypistä vajaa viidennes. Kaikki uutislähetykset olivat kotimaisia, ja näistä valtaosa oli suomenkielisiä (86 %). Lisäksi kanavien uutistarjontaan kuului ruotsinkielisiä (8 %) ja saamenkielisiä (5 %) uutisia sekä vuoden kolmannesta otosviikosta lukien myös venäjänkielisiä (1 %) uutisia.⁶⁴

⁶³ Vuoden 2012 raportissa tarkasteltiin lähemmin niitä ohjelmatyyppejä, jotka oli aiemmin sisällytetty asia- ja viihdeohjelmiin. Silloisen raportin luku kuusi keskittyi asia-, kulttuuri-, lifestyle- ja tositelevisio-ohjelmiin sekä viihteeseen ja kevyeen musiikkiin. Tänä vuonna tarkastelu kohdistuu myös jäljelle jääneisiin ohjelmaluokkiin eli uutisiin, ajankohtaisohjelmiin, urheiluun, kotimaiseen ja ulkomaiseen fiktion sekä elokuviin. Myös lastenohjelmat on sisällytetty osaksi luvun kuusi tarkastelua.

⁶⁴ Journalisti 2013: Novosti Yle kertoo Suomesta venäjäksi. <http://www.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2013/09/artikkelit/novosti-yle-kertoo-suomesta-vena/>. Luettu 27.3.2014. Yleisradio Oy: http://yle.fi/uutiset/ylen_venajankielinen_toimitus/6585161. Luettu 27.3.2014

Kuvio 6.1.1 kuvaa uutistarjonnan jakautumista eri kanaville. Uutisia esittivät Yleisradion kanavista Yle TV1, Yle TV2 ja Yle Fem sekä kaupallisista toimijoista yleiskanavat MTV3, Nelonen ja FOX.

MTV3:n osuus (28 %) uutistarjonnasta oli kanavittain tarkasteltuna suurin.

Yhteensä noin kolme viidesosaa uutistarjonnasta esitettiin Yleisradion kanavilla niin, että TV1:n ja TV2:n kummankin osuus oli noin neljännes ja ruotsinkielisen Yle Femin vajaa kymmenesosa.

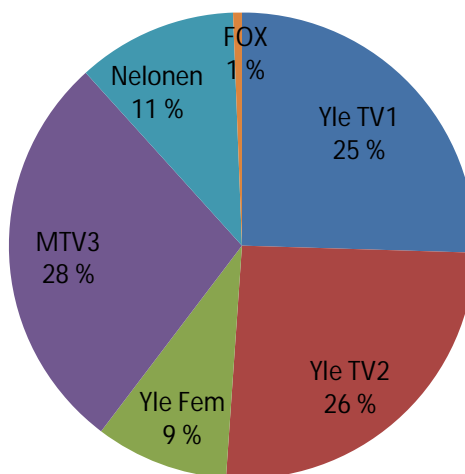
Perinteisten uutislähetysten lisäksi Yleisradio esitti uutistuotannoksi laskettavaa *Suora linja* -ohjelmaa arki-iltaisina TV2:lla. Ohjelma on Yleisradion mukaan vuorovaikutteinen uutislähetys, johon katsojilla on mahdollisuus ottaa osaa muun muassa sosiaalisen median tai puhelimen välityksellä.⁶⁵ Lisäksi Yleisradio esitti arkipäivisin valtakunnallisten uutislähetysten ohella alueellisia uutislähetystyksiä, jotka uusittiin seuraavana aamupäivänä valtakunnallisesti.⁶⁶

Vuonna 2013 Nelosen osuus kanavien yhteenlasketusta uutistarjonnasta oli vielä reilu kymmenesosa. Mediakonserni Sanoma ilmoitti kuitenkin vuoden loppupuolella lopettavansa Nelosen uutiset vuoden 2014 alusta. Kanavan uutislähetykset lyhenivät ensin 15-minuuttisiksi marraskuussa 2013, eli muutoksella on vaikutusta vain viimeisen otosviikon lukuihin. Tammikuussa 2014 Nelosen uutiset korvattiin viiden minuutin mittaisilla HS Uutisilla.

Myös FOX:n toimilupa velvoittaa kanavan sisällyttämään ohjelmatarjontaansa uutislähetystyksiä. Vuonna 2013 FOX:n osuus kanavien yhteenlasketusta uutistarjonnasta oli alle prosentin. FOX esitti arkipäivisin STT–Lehtikuvan 2–4 minuutin mittaisia uutislähetystyksiä, jotka nähtiin kolmella ensimmäisellä otosviikolla noin puoli kuudelta ja kahdella jälkimmäisellä otosviikolla kello kolmelta.

Perinteisten uutislähetysten lisäksi sekä FOX:n että Yleisradion kanavien tarjontaan kuului myös sellaisia uutispalveluita, jotka on luokiteltu tässä raportissa muuksi ohjelmatarjonnaksi. Tällaisia olivat Yleisradion *Uutisikkuna* ja *Textnytt* -ohjelmat sekä FOX:lla aamuisin esitetty kaksi tuntia kestävä englanninkielinen *Sky News* -lähetys, joka on poimitu suoraan kansainvälisen *Sky News* -uutiskanavan tarjonnasta.

Kuvio 6.1.1
Uutisten jakautuminen kanaville 2013 (%)

⁶⁵ Yleisradio Oy: Suora Linja: http://yle.fi/uutiset/suora_linja/. Luettu 27.3.2014.

Yleisradio Oy 2012: Näin osallistut lähetykseen. 19.4.2012. http://yle.fi/uutiset/nain_osallistut_lahetykseen_-_ota_yhteytta_suoraan_linjaan/5853443. Luettu 27.3.2014.

⁶⁶ Mediaviikko 2013: Yle aloittaa TV:n alueuutisten aamulähetykset. 11.12.2013.

<http://mediaviikko.fi/aiheet/media/uutinen/yle-aloittaa-tvn-alueuutisten-aamulahetykset.html>. Luettu 13.3.2014.

6.2 Ajankohtaisohjelmat

Ajankohtaisohjelmiksi luokiteltiin kolme prosenttia otosviikkojen ohjelmistosta. Parhaaseen katselu-aikaan ajankohtaisohjelmien osuus oli prosenttiyksikön alhaisempi.

Ajankohtaisohjelmiksi laskettiin säännölliset ajankohtaismakasiinit ja -keskustelut, aamu-televisiolähetykset sekä yksittäiset ajankohtaisia asioita käsittelevät ohjelmat, kuten eduskunnan kyselytunnit.

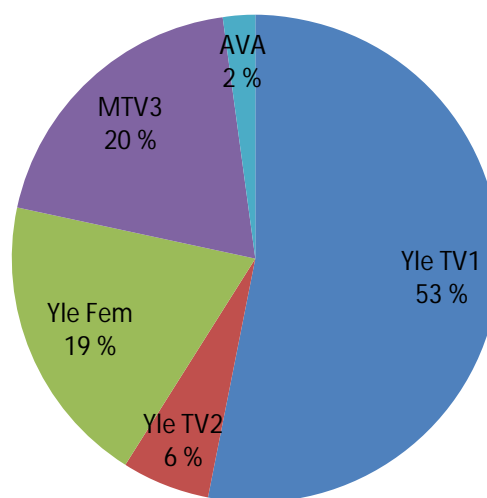
Kuvion 6.2.1 mukaan ohjelmatyyppeä esittivät kaikki Yleisradion kanavat Yle Teemaa lukuun ottamatta sekä MTV Median kanavista MTV3 ja AVA. Nelosella ja FOX:lla ei ollut otosviikoilla lainkaan ajankohtaisohjelmia, vaikka niiden toimiluvat sitä edellyttävätkin.

Kaikki ajankohtaisohjelmat olivat kotimaisia. Noin neljä viidesosaa ohjelmista oli suomenkielisiä, loput ruotsikielisiä.

Lähes neljä viidesosaa ajankohtaisohjelmista esitettiin Yleisradion kanavilla. Yle TV1:n osuus koko tarjonnasta oli yli puolet, Yle Femin ruotsinkielinen tarjonta vajaan viidesosan ja Yle TV2:n vajaa kuusi prosenttia. Vuoden 2013 loppupuolella Yle ilmoitti aloittavansa *Ajankohtaisen kakkosen* päivittäiset lähetykset ja siirtävänsä samalla osaksi ohjelmaa aiemmin asiaohjelmiin kuuluneen *Silminnäkijän*. Muutokset astuvat kuitenkin voimaan vasta syksyllä 2014.⁶⁷

Kaupallisten kanavien ajankohtaistarjonnasta vastasi pääosin MTV3, jonka osuus ohjelmatyypistä oli vielä vuonna 2013 viidennes. MTV Media ilmoitti kuitenkin vuoden 2013 loppupuolella lopettavansa lähes kahden vuosikymmenen ajan tuotetun *45 minuuttia* -ohjelman, jonka viimeinen jakso nähtiin joulukuussa. Lisäksi yhtiö kertoi ulkoistavansa aamu-tv-ohjelmiinsa kuuluvan *Huomenta Suomen* alihankkijalle.⁶⁸ Viimeksi mainittua ei esitetty vuonna 2013 kuin kolmella viidestä otosviikosta, mikä vaikuttaa osaltaan MTV3:n osuuteen vuoden 2013 ajankohtaisohjelmatarjonnasta. Samaan kanavaperheeseen kuuluvan AVA:n osuus kaikista ajankohtaisohjelmista oli noin kaksi prosenttia. Tämä muodostui *Huomenta Suomen parhaat* -lähetyksistä, jotka on koostettu MTV3:n aamu-tv-tarjonnasta.

Kuvio 6.2.1
Ajankohtaisohjelmien
jakautuminen kanaville 2013 (%)

⁶⁷ Mediaviikko 2013: Yle aloittaa TV:n alueuutisten aamulähetykset. 11.12.2013. <http://mediaviikko.fi/aiheet/media/uutinen/yle-aloittaa-tvn-alueuutisten-aamulahetykset.html>. Luettu 13.3.2014.

⁶⁸ Kauppalehti 2013: MTV3: 45 minuuttia loppuu, Huomenta Suomi ulkoistetaan. 23.10.2013. <http://www.kauppalehti.fi/etusivu/mtv3+45+minuuttia+loppuu,+huomenta+suomi+ulkoistetaan/201310541223>. Luettu 27.3.2014. Iltasanomat 2013: Illalla televisiossa: Tänään nähdään viimeinen 45 minuuttia -ohjelma. 18.12.2013. <http://www.iltasanomat.fi/viihde/art-1288633360195.html>. Luettu 27.3.2014.

Esimerkkejä ajankohtaisohjelmista

Ajankohtaisohjelmiksi luettiin kaikki ajankohtaisia aiheita käsittelevät keskusteluohjelmat (esim. Yle TV1:llä *A-Studio*, Yle TV2:lla *A2 Teema* ja Yle Femillä *Obs debatt*) sekä ajankohtaisia reportaaseja esittävät ohjelmat (esim. Yle Femillä *Närbild*, Yle TV2:lla *Ajankoh-tainen kakkonen* ja MTV3:lla *45 minuuttia*).

Lisäksi ajankohtaistarjontaan kuului eri kanavien aamu-tv-lähetyksiä (esim. Yle TV1:llä *Ykkösaamu* ja *Ylen aamu-tv*, Yle Femillä *Min Morgon* ja MTV3:lla *Huomenta Suomi*) sekä aamu-tv:n parhaita paloja koostavat ohjelmat (esim. Yle Femillä *Aamusta iltaan* ja AVA:lla *Huomenta Suomen parhaat*). Myös muun muassa viikon uutistarjontaa kriittisesti arvioiva Yle TV2:n *Pressiklubi* luokiteltiin ajankohtaisohjelmaksi.

6.3 Asiaohjelmat

Vuonna 2013 yhteensä noin yhdeksän prosenttia otosviikkojen televisio-ohjelmistosta luokiteltiin asiaohjelmiksi niin ympärivuorokautisesti kuin parhaaseen katselu-aikaan.

Asiaohjelmien luokkaan kuului muun muassa dokumentteja, reportaaseja, henkilökuvia sekä keskustelu- ja makasiiniohjelmia. Ohjelmien aihekirjo vaihteli ihmisten arkeen liittyvistä kysymyksistä yhteiskunnallisiin teemoihin. Monet asiaohjelmiksi luokitelluista ohjelmista olivat käsitteilytavaltaan niin sanotusti ”vakavia”, mutta joukkoon mahtui myös otteeltaan viihteellisempiä ohjelmia. Muun muassa lähes kaikki dokumentit on luokiteltu tässä tutkimuksessa asiaohjelmiksi ohjelman sävystä riippumatta.

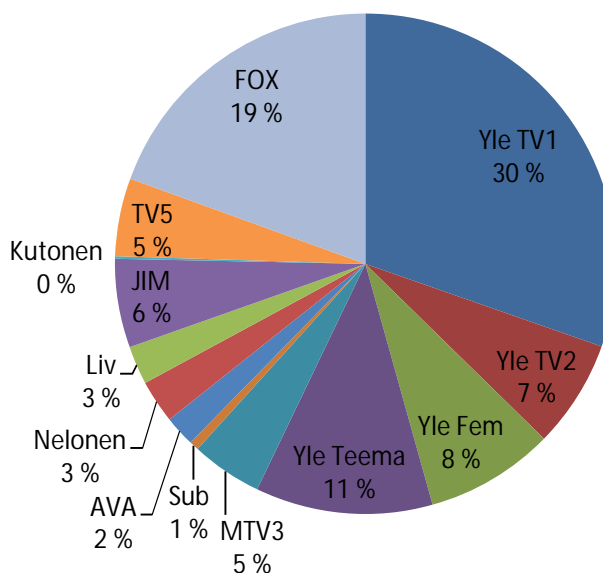
Kuvio 6.3.1 osoittaa, että kaikki kanavat esittivät otosviikkoina jonkin verran asiaohjelmia. Eniten niitä oli Yle TV1:llä, jonka osuus ohjelmatyypistä oli lähes kolmannes. Myös omaan tarjontaansa suhteutettuna kanava esitti eniten asiaohjelmia, ja parhaaseen katselu-aikaan asiaohjelmien osuus jopa nousi kanavalla, kun useimmilla kanavilla kehitys oli päinvastaista.

Yle Teemalla asiaohjelmien osuus oli hieman yli ja Yle Femillä sekä TV2:lla hieman alle kymmenesosa. Yhteensä julkisen palvelun kanavat kattoivat asiaohjelmatarjonnasta yli puolet.

Kaupallisista kanavista selvästi eniten asiaohjelmia oli FOX:lla, jonka osuus ohjelmatyypistä oli noin viidennes. Kaikkien muiden kaupallisten kanavien osuus asiaohjelmatarjonnasta jäi viiden prosentin tuntumaan tai alle. Kutosella asiaohjelmien osuus jäi otosviikoilla alle puoleen tuntiin viikossa ja pyöristyi siksi nolnaan.

Asiaohjelmista kolmannes oli peräisin Pohjois-Amerikasta, hieman vajaa kolmannes Suomesta, vajaa neljännes pohjolan ulkopuolisesta Euroopasta ja reilu kymmenesosa

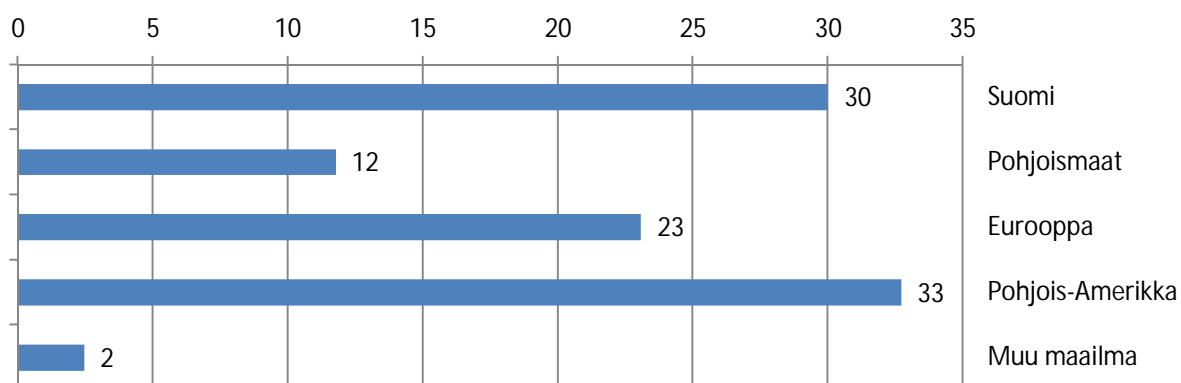
Kuvio 6.3.1
Asiaohjelmien jakautuminen
kanaville 2013 (%)

Pohjoismaista. Otosviikoilla esitettiin myös joitakin Euroopan ja Pohjois-Amerikan ulkopuolella tuotettuja asiaohjelmia.

Yle TV1:llä ja MTV3:lla yli puolet asiaohjelmista oli kotimaisia. Kotimaista ja pohjoismaista tuotantoa esitti paljon myös Yle TV2, kun taas Yle Femillä luonnollisesti korostui pohjoismaainen tuotanto. Yle Teema oli ainoa kanava, joka esitti asiaohjelmia kaikista alkuperämaaluokista. FOX:n asiaohjelmat olivat puolestaan lähes täysin (97 %) pohjoisamerikkalaisia, ja Nelosen ohjelmistosta näitä oli yhdeksän kymmenesosaa. Myös JIM (85 %) ja Sub (80 %) esittivät pääosin pohjoisamerikkalaisia asiaohjelmia.

Kuvio 6.3.2 Asiaohjelmien alkuperämaat 2013 (%)

Esimerkkejä asiaohjelmista

Valtaosa otosviikkoina esitetyistä asiaohjelmista oli dokumentteja kaikilla muilla kanavilla paitsi MTV3:lla, jonka asiaohjelmatarjontaa hallitsivat keskusteluohjelmat.

Yleisradion kanavilla nähtiin useita dokumenttisarjoja, joissa käsiteltiin muun muassa luontoa (esim. *Avara luonto*, *Luontohetki*, *Luontoretkellä* ja *Ulos luontoon*), maantiedettä (esim. *Kiehtova maailma* ja *Euroopan yllä*), sääilmiötä (*Sään armoilla*), historiaa (esim. *Historiaa*, *Muisti* ja *Arkistosta revittyä*), uskontoa (esim. *Taivastiellä*), kansainvälisiä asioita (esim. *Ulkolinja*) ja erilaisia yhteiskunnallisia aiheita (esim. *Silminnäkijä* ja *Spotlight*). Teemalla esitettiin erityisesti tiededokumentteja (esim. *Se siitä! Teoriat testissä*, *Tiededokumentti*, *Avaruuskansiot* ja *Prisma Studio*), kun taas Yle TV2 esitti rikoksiin ja onnettomuuksiin keskittyviä asiaohjelmia (esim. *Toistaiseksi tuntemattomasta syyistä* ja *Poliisi-tv*). Toisaalta Ylen dokumenteissa käsiteltiin myös yksilön arkeen liittyviä teemoja, kuten ihmissuhteita ja ihmiskohtaloita (esim. *Minä ja mun äiti*, *Hullu juttu*, *Seportaasi* ja *Tarinatelttä*) tai terveyttä (*Veitsen terällä* ja *Akuutti*).

Asiaohjelmien puolella vuoden puhutuin tulokas oli TV2:n ohjelmistoon kuulunut *Docventures*-sarja, jossa juontajat Riku Rantala ja Tuomas Milonoff keskustelevat esitetyistä dokumenttielokuvista asiantuntijavieraidensa kanssa. Vaihtuva-aiheisia dokumenttielokuvasarjoja kuului myös TV1:n (esim. *Dokumenttiprojekti* ja *Ykkösdokumentti*) sekä Yle Femien (esim. *Dok*-sarja) ohjelmistoon. Lisäksi Ylen asiaohjelmistoon kuului henkilökuvia (esim. *Päivän kasvo*, *Muotokuvassa*, *Vaikuttaja* ja *Tekijänä*), keskustelu- ja haastatteluoohjelmia (esim. *Arto Nyberg*, *Avec Tastula*, *Bettina* ja *Puoli seitsemän*) sekä erilaisia makasiiniohjelmia ja tutkivia ohjelmia (esim. *Kuningaskuluttaja*, *Akuutti*, *Prisma Studio* ja *MOT*).

FOX:n asiaohjelmatarjonta koostui pääosin dokumenttisarjoista, joissa käsiteltiin muun muassa rikollisuutta ja onnettomuuksia (esim. *Hetki ennen tuhoa*, *Amerikan kovimmat*

vankilat, Huumebisnes oy ja Lentoturmatutkinta), rakentamista ja tekniikkaa (esim. Jättimäiset rakennusurakat, Maailman kovimmat korjaushankkeet ja Supertehtaat) sekä erilaisia keksintöjä ja mysteerejä (esim. Hullut tiedemiehet ja Totta vai tarua?).

Muista kaupallisista kanavista poiketen MTV3:n asiaohjelmiksi luokiteltava tarjonta koostui pääosin koti- ja ulkomaisista keskustelu- ja haastatteluohjelmista (esim. Studio55, Lääkärit ja Hjalliksen kanssa) sekä henkilökuvista (esim. Neljä keskustelua Jörn Donnerin kanssa).

6.4 Kulttuuriohjelmat

Kulttuuriohjelmien osuus oli vuonna 2013 kaksi prosenttia kanavien koko ohjelmatarjonnasta ja kolme prosenttia parhaan katseluajan tarjonnasta.

Tässä raportissa kulttuuriohjelmiksi on määritelty lähtökohtaisesti kaikki aihealuetta käsittelevät ohjelmat kulttuuri- tai taidemuodosta tai -tyylistä riippumatta. Myös populaarikulttuuria käsittelevät ohjelmat on pääsääntöisesti sisällytetty tähän luokkaan lukuun ottamatta musiikkivideoita ja muutamia musiikkiaiheisia visailuohjelmia, jotka on sijoitettu Finnpanel-luokitusta mukaillen viihde ja kevyt musiikki -kategoriaan.

Kaikki kanavat Liviä ja TV5:ä lukuun ottamatta esittivät otosviikoilla jonkin verran kulttuuriohjelmia.

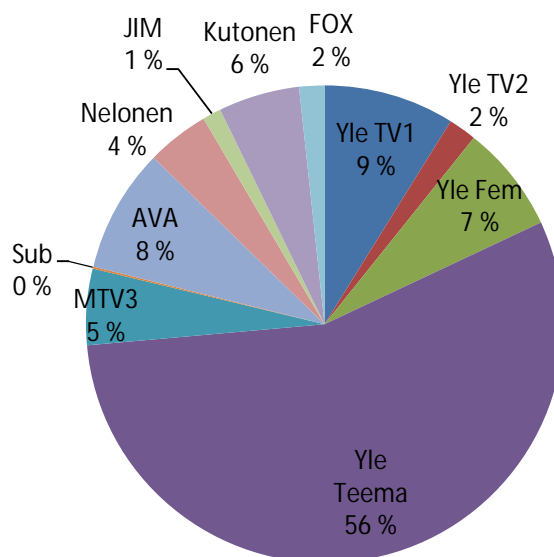
Noin kolme neljäsosaa otosviikkojen kulttuuritarjonnasta esitettiin Yleisradion kanavilla, eritoten Yle Teemalla, jonka osuus ohjelmatyypistä oli otosviikkoina reilusti yli puolet. Kanavan omaan tarjontaan suhteutettuna kulttuuriohjelmien osuus olikin Teemalla lähes kolmasosa, kun muilla kanavilla ohjelmatyypin osuus oli korkeintaan muutaman prosentin luokkaa. Yle TV1:n osuus kanavien yhteenlasketusta kulttuuritarjonnasta oli vajaa kymmenesosa ja Yle Femmin muutaman prosenttiyksikön vähemmän. Selvästi vähiten kulttuuritarjontaa oli julkisen palvelun kanavista TV2:lla.

Kaupallisista kanavista eniten kulttuuriohjelmaksi laskettavaa tarjontaa oli AVA:lla ja Kutosella. Kaikkien muiden kanavien osuus kulttuuritarjonnasta jäi viiteen prosenttiin tai alle.

Otosviikkoina esitetyistä kulttuuriohjelmista lähes puolet oli kotimaisia, neljäsosaa pohjois-Euroopasta ja noin neljäsosaa Pohjois-Amerikasta. Pohjoismaisia kulttuuriohjelmia esittivät vain Yleisradion kanavat, ja niitä oli selvästi alle kymmenesosa tarjonnasta. Otosjaksolla ei esitetty lainkaan Euroopan ja Pohjois-Amerikan ulkopuolella tuotettuja kulttuuriohjelmia.

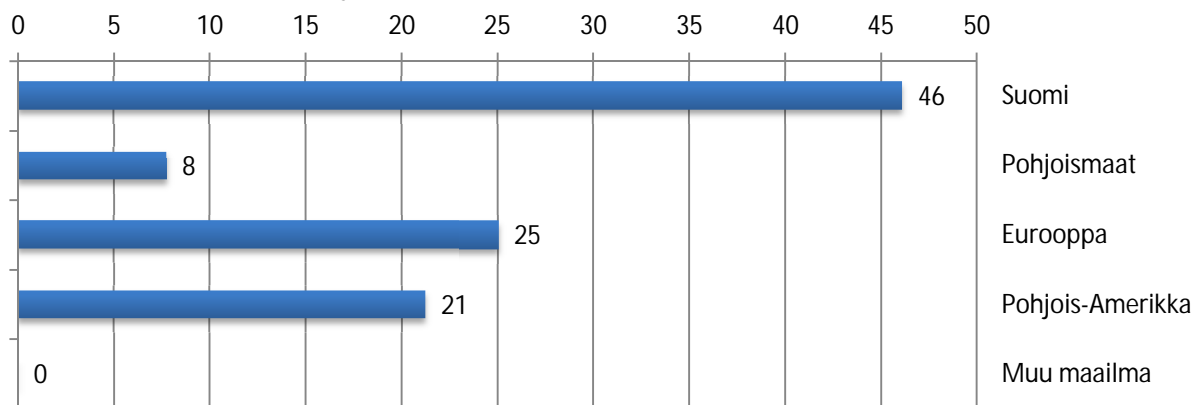
Eniten kotimaisia kulttuuriohjelmia esitti tuntimääräisesti Yle Teema, jolla ohjelmatyypistä reilu kolmannes oli alkuperältään suomalaista. Seuraavaksi eniten kotimaisia kulttuu-

Kuvio 6.4.1
Kulttuuriohjelmien jakautuminen kanaville 2013 (%)

riohjelmia esitettiin Yle TV1:llä ja Yle Femillä, AVA:lla ja MTV3:lla. Yle Teeman ohjelmistossa oli paljon myös eurooppalaisia kulttuuriohjelmia.

Kuvio 6.4.2 Kulttuuriohjelmien alkuperämaat 2013 (%)

Esimerkkejä kulttuuriohjelmista

Noin kaksi viidesosaa kulttuuriohjelmista oli dokumentteja ja vajaa kolmasosa erilaisia konsertti- ja teatteritaltiointeja. Näiden lisäksi otosviikoilla esitettiin muun muassa kulttuurihenkilöiden henkilökuvia, kulttuuriaiheisia keskusteluohjelmia sekä joitakin makasiiniohjelmia.

Ylen kanavilla otosviikkoina nähdyissä kulttuuriaiheisissa dokumenttisarjoissa käsiteltiin monipuolisesti niin elokuvaa, teatteria, kirjallisuutta, eri musiikkityylejä, kuvataiteita kuin kulttuurihistoriaa (esim. *Bergmanin videot*, *Kirjaohjelma*, *Iskelmä-Suomi* ja *Taidetutkimukset*). Konsertti-, ooppera- ja teatteritaltioinnit keskittyivät pääosin Yle Teemalle (esim. *Kausikortti*- ja *Yle-live*-sarjat, *Lentävä hollantilainen* ja *Hamlet*). Lisäksi julkisen palvelun kulttuuriohjelmistoon kuului eri alojen taiteilijoiden henkilökuvia (esim. *Henning Mankell lähikuvassa*, *Gorkyn abstrakti elämä* ja *Tanssi sydämessä – Aira Samulin*), keskusteluohjelmia (esim. *10 kirjaa* ja *Pixel*) ja makasiiniohjelmia (esim. *Strada* ja *Kirjakausi*).

AVA:n ja MTV3:n kulttuuriohjelmistot koostuivat etupäässä keskusteluohjelmista (esim. *Kirjapiiri* ja *Tähdet kertovat*), kun Kutonen ja Nelonen puolestaan näyttivät keikkataltiointeja (esim. *The Voice: PMMP* ja *KidsRock 2013*). Jimin ja Subin vähäinen kulttuuritarjonta koostui kokonaan henkilökuvista, kun taas FOX esitteli Suomessa ensi-iltansa saavia elokuvia. Lisäksi eri kanavilla esiteltiin muun muassa elokuvien ja tv-ohjelmasarjojen tekoa (esim. *Näin tehtiin BBC:n Afrikka-sarja*, *Näin tehtiin Hobitti – Odottamaton matka*, ja *Näin tehtiin elokuva Ainoat oikeat*).

6.5 Lifestyle-ohjelmat

Noin yhdeksän prosenttia kanavien ohjelmatarjonnasta luokiteltiin vuonna 2013 lifestyle-ohjelmiksi. Parhaaseen katseluaikaan ohjelmatyypin osuus laski viiteen prosenttiin.

Lifestyle-ohjelmat koostuvat englanninkielisen nimensä mukaisesti pääosin elämäntapoihin liittyvistä ohjelmista. Luokkaan kuuluu muun muassa erilaisia makasiiniohjelmia, joiden aiheet liittyvät usein vapaa-aikaan, kotiin ja harrastuksiin. Aihepiirien puolesta lifestyle-ohjelmat saattavat muistuttaa läheisesti sekä asiaohjelmia että tositelevisio-ohjelmia, mikä tekee näiden ohjelmatyypin välisestä rajasta paikoin vaikeasti määrittävän.⁶⁹

Kuviosta 6.5.1 nähdään, että kaikilla kanavilla oli jonkin verran lifestyle-ohjelmia. Ohjelmat jakautuivat suhteellisen tasaisesti kaupallisten kanavien kesken. Eniten lifestyle-ohjelmia esittivät FOX, AVA Liv ja JIM, joilla kullakin ohjelmatyypin osuus oli noin kuudennes. Nelosen osuus oli reilu kymmenesosa, MTV3:n ja TV5:n noin kuusi prosenttia ja Subin puolet tästä.

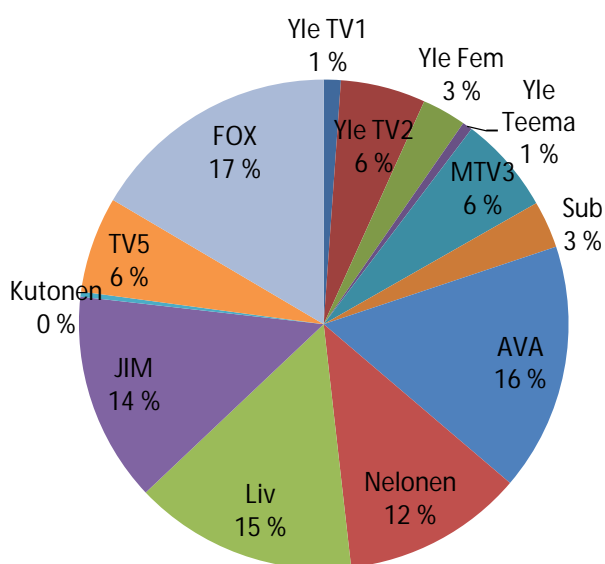
Yleisradion kanavien yhteenlaskettu osuus lifestyle-tarjonnasta oli yhteensä noin kymmenesosa. Tästä yli puolet esitettiin Yle TV2:lla.

Lifestyle-ohjelmien osuus ohjelmatarjonnasta putosi parhaaseen katseluaikaan lähes kaikilla kanavilla. Suurinta pudotus oli AVA:lla, jolla lifestyle-ohjelmien osuus puolittui prime time -tunteina laskien reilusta viidesosasta noin kymmenesosaan.

Kuviosta 6.5.2 käy ilmi, että reilu 40 prosenttia lifestyle-ohjelmista oli kotimaista tuotantoa. Kutosella, FOX:lla ja Nelosella ohjelmatyypistä yli puolet oli suomalaista.

Eurooppalaisia oli lifestyle-ohjelmista vajaa kolmannes. Näiden osuus oli selvästi korkein MTV Median kanavilla. Pohjoisamerikkalaisen tuotannon osuus oli lifestyle-ohjelmista noin kuudennes, ja pohjoismaisen tuotannon osuus vajaa kymmenesosa. Pohjoismaisia ohjelmia esitettiin määrällisesti eniten Yle TV2:lla ja Yle Femillä.

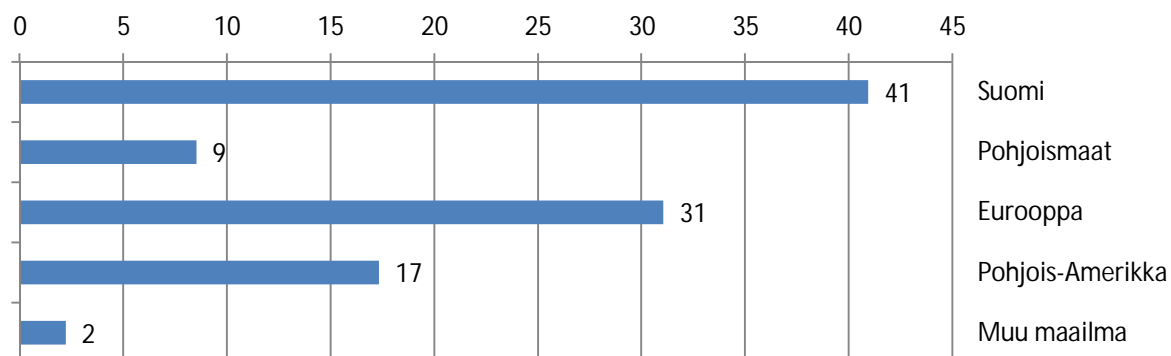
Kuvio 6.5.1
Lifestyle-ohjelmien jakautuminen kanaville 2013 (%)

⁶⁹ Erotuksena asiaohjelmiin nähden lifestyle-ohjelmat eivät yleensä ole otteeltaan dokumentaarisia, vaikkakin näiden ohjelmatyypin käsittelemät aihepiirit saattavat toisinaan olla samankaltaisia. Esimerkiksi kulttuuriin ja maantieteeseen liittyvät ohjelmat on luettu pääsääntöisesti asiaohjelmiksi, vapaa-ajan matkailuun liittyvät ohjelmat puolestaan lifestyle-ohjelmiksi.

Toisaalta myös lifestyle-ohjelmien ja tosi-tv-ohjelmien aiheet ovat usein varsin lähellä toisiaan. Tässä raportissa erottelu on tehty muun muassa aiheen käsittelytavan ja ohjelman fokuksen perusteella. Siinä missä lifestyle-ohjelmat ovat yleensä selvästi toimitettuja ja asiantuntijavetoisia, esimerkiksi dokumentaariset tosi-tv-ohjelmat pyrkivät seuraamaan niissä esiintyvien ihmisten elämää mahdollisimman "autenttisesti". Lisäksi lifestyle-ohjelmissa huomion kohteena on tavallisesti tietty tarkoin rajattu teema, kun taas samoja aihepiirejä käsittelevissä tosi-tv-ohjelmissä keskiössä ovat usein ohjelmassa esiintyvät yksilöt.

Kuvio 6.5.2 Lifestyle-ohjelmien alkuperämaat 2013 (%)

Esimerkkejä lifestyle-ohjelmista

Temaattisesti tarkasteltuna lifestyle-ohjelmatarjonta oli useimmilla kanavilla varsin samankaltaista. Selvästi yleisin lifestyle-ohjelmien aihe oli ruoanlaitto, jota käsitteli noin puolet luokan ohjelmista. Tuntimääräisesti (n. 18 h/vko) eniten ruokaohjelmia tarjosi FOX, jonka lifestyle-ohjelmistosta näiden osuus oli neljä viidesosaa (esim. *24 Kitchen*). Myös Jimin lifestyle-ohjelmista valtaosa liittyi ruokaan (esim. *Gordon Ramsay – Pannu kuumana* ja *Tomin keittiö*), ja AVA:lla (esim. *Market Kitchen*) ja Livilläkin (esim. *Sikke – Ruokaa rakkaudella*) ruokaohjelmia esitettiin lähes 10 tuntia viikossa.

Toiseksi yleisin lifestyle-ohjelmien aihe oli sisustus ja remontointi. Myös tätä aihepiiriä käsitteleviä ohjelmia esitettiin erityisesti AVA:lla, jonka tarjonta keskittyi ennen muuta eurooppalaiseen tuotantoon (esim. *Grand Designs* ja *Britannian kauneimmat kodit*), sekä Livillä, joka esitti pääosin suomalaisia sisustussarjoja (esim. Neloselta tutut *Inno* ja *Unelmien talo*). Useilla muillakin kanavilla nähtiin otosviikkoina runsaasti sisustusohjelmia, joista osa oli ensiesityksiä ja osa uusintoja. MTV3 ja AVA kierrättivät keskenään osin samoja suomalaisia sisustusohjelmia (esim. *Pientä pintaremonttia* ja *Suomen kaunein koti*), samoin Nelonen ja Jim (esim. *Huvila & Huussi*). Kotimaista remontointi- ja sisustusohjelmaa lähetti myös FOX (esim. *Ari ja Kirsi: kotirempat*). Puutarhaohjelmia osui otosviikoille selvästi vähemmän kuin vuonna 2012. Tällaisia esitettiin erityisesti Livillä (esim. *Juhlat puutarhassa*) sekä Ylen kanavilla (esim. *Puutarhurin maailma*, *Piha kuntoon* ja *Puutarhakeski*).

Julkisen palvelun kanavilla yleisin lifestyle-ohjelmien aihe oli kuitenkin matkailu. Tätä aihepiiriä käsitteleviä ohjelmia nähtiin erityisesti Yle TV2:lla, jonka tarjontaan kuului Pohjoismaissa ja muualla Euroopassa tuotettuja ohjelmia (esim. *Ääliö ulkomailla* ja *Tanska-laista viiniä*). Viikkotuntimäärissä mitattuna eniten matkailuohjelmia esitti JIM, jolla aihepiirin tarjontaa hallitsi ruokakulttuuria ja matkailua yhdistävä amerikkalaisohjelma *Anthony Bourdain maailmalla*. Kaikkiaan reilu kolmasosa kanavien matkailuohjelmista oli kotimaisia. Suomalaiseen matkailuohjelmatarjontaan panostivat muun muassa Nelonen ja Liv ohjelmallaan *Lauran matkakuvia*.

Lifestyle-luokkaan kuuluviksi laskettiin myös joukko terveyttä ja hyvinvointia käsitteleviä ohjelmia, joihin lukeutuivat muun muassa Nelonen Median eri kanavilla esitetty *Jaksa paremmin* ja Yle TV2:lla esitetty *Hehku*. Lisäksi ohjelmatyypin piti sisällään muun muassa kauneuteen ja tyyliin liittyviä ohjelmia, joita esittivät Liv (esim. *Stellan tyyliin*), AVA (*Muotitietoinen*) sekä Kutonen ja TV5 (*Nooran kanssa kaupungilla*).

Lisäksi lifestyle-ohjelmien aihevalikoima kattoi sekalaisen kirjon muun muassa erilaisia harrastuksiin liittyviä aiheita. Omat alaryhmänsä muodostivat esimerkiksi erilaiset autoi-

hin ja veneilyyn liittyvät ohjelmat (esim. Yle TV2:lla *Ihanat autot* ja Nelosella *Start!*), "tuunaukseen" keskittyvät ohjelmat (esim. Yle Femin *Strömsö*), sekä antiikkiohjelmat (esim. Yle TV1:llä *Antiikkia, antiikkia*). Lifestyle-ohjelmiksi luokiteltiin myös muun muassa eränkävyn ja kalastukseen keskittyviä ohjelmia, joita oli Jimin (esim. *Arktiset vedet*), Yle TV2:n (esim. *Erätulilla* ja *Peltsin lappi*), Yle Femin (esim. *Riistametsällä Pohjo-lassa*) sekä FOX:n (esim. *Jahtikuningatar Marjaana*) ohjelmistoissa.

Muita lifestyle-ohjelmien aiheita olivat muun muassa liikunta (esim. Nelosella *Elixir* ja AVA:lla *Namaste jooga*) ja pelit (esim. Jimillä *Tilt* ja TV5:lla *Score*). Vapaa-aikaan liittyvien aiheiden lisäksi lifestyle-ohjelmiksi luokiteltiin myös pienehkö joukko muun muassa lapsia ja perhettä (esim. Nelosella ja Livillä *Vanessa ja pikkuväki*) sekä seksiä ja parisuhdetta käsitteleviä ohjelmia (esim. TV5:llä *Kysy seksistä*). Lisäksi ohjelmatyyppeihin kuului erilaisia lemmikkeihin liittyviä ohjelmia, joita esitettiin otosviikkoina Nelosella (esim. *Koirakouluttaja Tanja Karpela*), Livillä (esim. *Liv & Learn: Tanjan koiranhoitovinkit*), AVA:lla (*Koiran elämää*) ja TV5:llä (esim. *Rakastan kissoja*).

6.6 Urheilu

Urheilun osuus oli vuonna 2013 noin kaksi prosenttia kanavien koko ohjelmatarjonnasta ja noin kolme prosenttia parhaan katseluajan tarjonnasta.

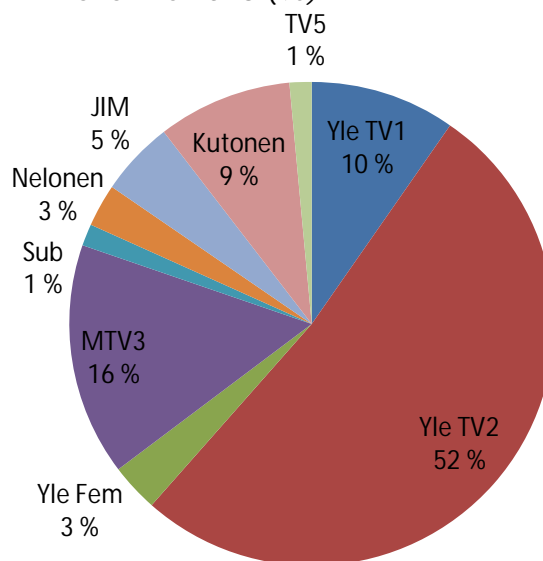
Kuviosta 6.6 nähdään, että otosviikkojen urheiluohjelmista yli puolet esitettiin Yle TV2:lla. Kanavan omaan tarjontaan suhteutettuna urheilun osuus oli noin kuudennes. Urheilun suhteellisen korkeaan osuuteen kanavalla vaikuttaa se, että otosviikoille osui useita kansainvälisiä kilpailuja. Viikolla kahdeksan TV2:lla seurattiin hiihdon MM-kilpailuja ja viikolla 31 uinnin MM-kilpailuja. Kun mukaan lasketaan myös muiden Yleisradion kanavien ohjelmatarjonta, julkisen palvelun yhteenlaskettu osuus maksuttomilla kanavilla nähdystä urheiluohjelmista oli noin kaksi kolmasosaa.

Kaupallisista kanavista selvästi suurin urheilun tarjoaja oli MTV3, jonka osuus maksuttomasta urheilutarjonnasta oli noin kuudennes. Lähes joka kymmenes urheiluohjelma nähtiin otosviikkoina Kutosella, jonka urheilutarjonta koostui pääosin parhaaseen katselu-aikaan esitetyistä raviohjelmista, jotka kanava peri aiemmin lopetetulta SuomiTV:ltä.

Kaikkien muiden kanavien osuudet ohjelmatyypistä jäivät viiteen prosenttiin tai sen alle. Yle Teemalla, AVA:lla, Livillä ja FOX:lla urheilua ei ollut lainkaan.

Urheiluohjelmien alkuperämaatietoja ei tarkastella tässä yksityiskohtaisemmin, koska näiden jäljittäminen ja järkevä luokittelu on vaikeaa. Esimerkiksi urheilukilpailut on koodattu tässä raportissa niiden kuvauspaikan mukaan.

Kuvio 6.6
Urheiluohjelmien jakautuminen kanaville 2013 (%)

Esimerkkejä urheiluohjelmista

Erilaiset urheilukilpailut kattoivat lähes kaksi kolmasosaa ohjelmatyypistä. Lisäksi kanavien urheiluohjelmatarjontaan kuului noin kuudenneksen verran urheilu-uutisia (esim. MTV3:lla *Tulosruutu* sekä Yle TV1:llä ja TV2:lla *Urheiluruutu*). Jäljelle jäävä viidennes koostui muun muassa erilaisista kisatunnelmia ja huippuhetkiä käsittelevistä ohjelmista (esim. Yle TV2:lla *Keskiviikon ravisuora*, MTV3:lla *Formula 1: extra*, Nelosella *SM-liigan huippuhetket* ja TV1:llä *Yleisurheilun MM: Ateena 1997*), urheiluaiheisista makasiiniohjelmista (esim. Ylen kanavilla *Sportmagasinet* ja *Urheilukatu 2* sekä Nelosella *SM-liigan viikkomakasiini*) ja muutamista dokumenteista (esim. MTV3:lla *Janne Ahonen – Palaa halusta* ja Yle TV2:lla *Urheilivat norjalaiset*). Otosviikoilla esitettiin myös Suomen Urheilugaalan yleisöäänestys, joka luettiin kuuluvaksi muihin urheiluohjelmiin.

Viime vuosina julkisuudessa on keskusteltu paljon siitä, miten urheiluohjelmat siirtyvät vähitellen maksukanaville. Toisin kuin muun muassa Ruotsissa⁷⁰ ja Norjassa⁷¹, Suomessa Yleisradio on hankkinut esitysoikeudet ainakin vielä vuoden 2016 kesäolympialaisiin.⁷²

6.7 Kotimainen fiktio

Kotimaisen fiktion osuus koko suomalaisesta televisio-ohjelmatarjonnasta oli vuonna 2013 reilun prosentin koko tarjonnasta ja parhaaseen katseluaikaan noin kaksi kertaa tämän.

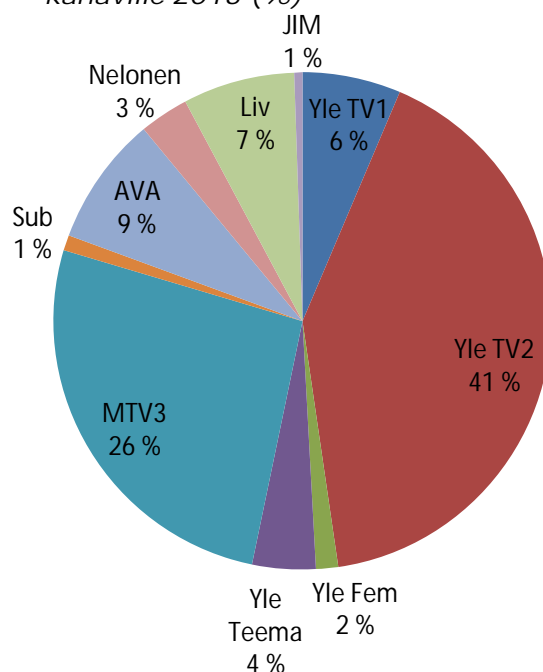
Kanavista kaikilla muilla paitsi Kutosella, TV5:llä ja FOX:lla oli otosviikoilla ohjelmistossaan jonkin verran kotimaista fiktiota. Kuvio 6.7 havainnollistaa ohjelmatyypin jakautumista eri kanaville.

Selvästi eniten suomalaisia fiktio-ohjelmia esitti sekä omaan ohjelmistoonsa että kanavien yhteenlaskettuun tarjontaan nähden Yle TV2, jonka osuus ohjelmatyypistä oli noin kaksi viidesosaa. Muilla Ylen kanavilla kotimaisia fiktio-ohjelmia oli selvästi vähemmän, mutta yhteen lasketusti julkisen palvelun osuus ohjelmatyypistä oli yli puolet.

MTV3:n osuus Suomessa tehdystä fiktiosta oli reilu neljännes, AVA:n ja Livin vajaa kymmenesosa ja muiden kanavien varsin vähäinen.

Osuuksia tulkittaessa on otettava huomioon, että kotimaista fiktiota oli otosviikkojen ohjelmistossa ylipäätään hyvin vähän, vain va-

Kuvio 6.7
Kotimaisen fiktion jakautuminen kanaville 2013 (%)

⁷⁰ Ks. SvD Sport (5.11.2013): www.svd.se/sport/svt-och-tv4-portas-fran-os-8692156.svd. Luettu 21.3.2014.

⁷¹ Ks. VG Sport (15.6.2011): <http://www.vg.no/sport/ol-2014/tv-2-snyter-nrk-for-ol-rettighetene/a/10087243/>. Luettu 21.3.2014.

⁷² Ks. Yleisradio (17.11.2011): <http://yle.fi/yleisradio/ajankohtaista/lontoo-2012-sotshi-2014-rio-de-janeiro-2016-yle-esittaa-kolmet-seuraavat-olympialaiset>. Luettu 21.3.2014.

jaat 20 tuntia viikossa, minkä takia pienetkin muutokset ohjelmakentässä voivat vaikuttaa prosenttiosuuksiin selvästi.

Esimerkkejä kotimaisesta fiktiosta

Kotimaisesta fiktiosta noin 85 prosenttia oli draamaa ja loput pääosin komediaa tai lyhytelokuvia. Lisäksi otosviikoilla esitettiin joitakin suomalaisia animaatioita ja rikossarjoja sekä yksi trilleri.⁷³

Valtaosan otosviikkoina esitetystä kotimaisesta draamatuotannosta muodostivat kaksi saippuasarjaa, TV2:n *Uusi päivä* ja MTV3:n *Salatut elämät*. Lisäksi Ylen kanavilla nähtiin uutta suomalaista draamaa (esim. *Pirunpelto*, *Taivaan tulet* ja *Kansan mies*) ja komediaa (*Mun ainoot 30 minsaa*). Kaupalliset kanavat puolestaan keskittyivät otosviikoilla suosittujen draama- ja komediasarjojen uusintoihin (esim. Livillä *Käenpesä*, MTV3:lla *Sydänjää*, Nelosella *Pulkkinen*, Subilla *Roba*, Nelosella *Villa Helena* ja Jimillä *Isänmaan toivot*.)

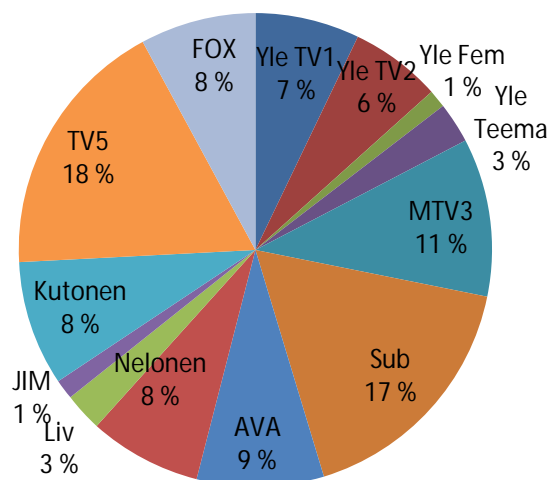
Yleisradion kanavilla nähtiin lisäksi kotimaisia lyhytelokuvia, joita näytettiin erityisesti Yle Teemalla lyhytelokuvien teemapäivänä 21.12.2013 (esim. *Poliisi selvittää*, *Uroot* ja *Pitääkö mun kaikki hoitaa?*). Lisäksi Ylellä nähtiin kotimaisia animaatioita (esim. *Pasila ja Raiku* ja *Raihu: Orpopoikien jouluaatto*).

6.8 Ulkomainen fiktio

Ulkomaisen fiktion osuus oli 21 prosenttia vuoden 2013 otosviikkojen ohjelmatarjonnasta. Parhaaseen katseluaikaan ohjelmatyyppin osuus kasvoi muutaman prosenttiyksikön.

Kuvio 6.8.1 havainnollistaa ulkomaisen fiktion jakautumista eri kanaville. Yli neljä viidesosaa ohjelmatyypistä esitettiin kaupallisilla kanavilla. Suurimmat ulkomaisen fiktion tarjoajat olivat TV5 ja Sub, joista kummankin osuus oli reilu kuudennes. Seuraavaksi eniten Suomen ulkopuolella tuotettuja fiktio-ohjelmia esittivät MTV3 ja AVA, joiden kummankin osuudet ohjelmatyypistä olivat noin kymmenesosa, ja myös Nelosella, Kutosella ja FOX:lla ulko-

Kuvio 6.8.1
Ulkomaisen fiktion jakautuminen kanaville 2013 (%)

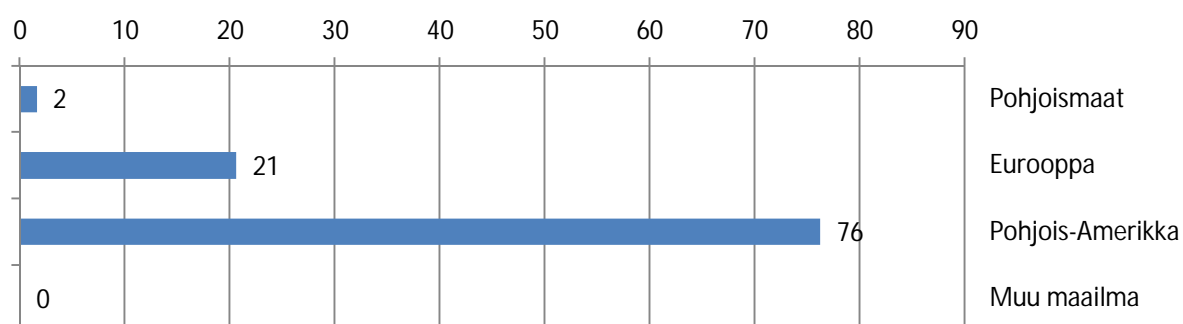
⁷³ Perinteisesti fiktiota ja elokuvia on luokiteltu niin esitystavan (esim. draama, komedia), aihepiirin (esim. rikos, romantiikka) kuin kohdeyleisön (esim. lastenelokuvat tai perhe-elokuvat) perusteella. Yhtä yleisesti hyväksyttyä luokitustapaa ei kuitenkaan ole olemassa. Vaikka useimmilla elokuvan alagenreillä on omat vakiintuneet konventionensa, usein niitä on helpompi tunnistaa kuin määritellä täsmällisesti. Luokat eivät myöskään ole toisensa poissulkevia, vaan tietty ohjelma tai elokuva voi usein edustaa samanaikaisesti useampaa kuin yhtä alagenreä. Tässä raportissa tarkastelun apuna on käytetty muun muassa internetin elokuva- ja televisio-ohjelmatietokantoja, kuten kansainvälistä IMDB:tä ja kotimaista Telsua sekä elokuva-arvostelusivustoja, kuten suomalaista Leffatykkiä ja kansainvälistä Filmsite:a. Näiden perusteella tarkasteltuja lajityyppejä ovat animaatio, draama, fantasia, kauhu, komedia, musikaali/tanssi, rikos ja gangsterit, scifi, seikkailu, sota, toiminta ja trilleri. Lajityyppiluokitus on karkea ja sen tavoitteena on tässä ennen kaikkea tukea ohjelmatyyppin kuvailussa. Fiktiiviset lyhytelokuvat on aiempien *Suomalainen televisiotarjonta* -raporttien käytäntöä noudattaen luokiteltu alkuperämaasta riippuen joko koti- tai ulkomaiseen fiktion.

maista fiktiota oli lähes yhtä paljon. Kaupallisista kanavista selvästi vähiten fiktiota näyttivät Liv ja JIM.

Yleisradion kanavien yhteenlaskettu osuus kaikista maksuttomilla kanavilla esitetyistä ulkomaisista fiktio-ohjelmista oli reilu kuudesosa. Tästä suurin osa jakautui TV1:lle ja TV2:lle, kun taas Teemalla ja etenkin Yle Femillä fiktiota oli selvästi vähemmän.

Ulkomaisesta fiktiosta yli kolme neljäsosaa oli pohjoisamerikkalaista tuotantoa. Vain vajaat kaksi prosenttia ulkomaisesta fiktio-ohjelmistosta oli Pohjoismaista ja muualta Euroopasta reilu viidennes. Muualta maailmalta tuodun tuotannon osuus oli alle puoli prosenttia koko ulkomaisen fiktion tarjonnasta, mikä vastaa vajaata viittä tuntia viikossa.

Kuvio 6.8.2 Ulkomaisen fiktion alkuperämaat 2013 (%)

Esimerkkejä ulkomaisesta fiktiosta

Ulkomaisesta fiktiosta noin kolmasosaa voitaisiin luonnehtia draamasarjoiksi. Ylivoimaisesti suurin osa kanavilla nähdystä draamatuotannosta koostui niin sanotuista saippuasarjoista, joita esittivät MTV3 (esim. *Emmerdale*, *Kauniit ja rohkeat* sekä *Tunteita ja tuoksuja*), Sub (esim. *Lemmen viemää*) ja AVA (esim. *Eastenders* ja *Dallas*).

Yleisradion kanavilla nähtiin lukuisia historiallisia draamoja, joista osa ajoittui 1000–1500-luvuille (esim. *Taivaan pilarit*, *Maailma vailla loppua*, *Borgiat*, *maan ja taivaan valtiat*), osa 1800- ja 1900-luvulle (esim. *Candlefordin postineiti* ja *Downton Abbey*) ja tuoreimmat viime vuosikymmenille (esim. *Hakekaa kättilö!*). Myös Nelosen ohjelmistossa oli joitakin eri aikakausiin sijoittuvia historiallisia draamoja (esim. *Tudors* ja *Mad Men*).

Nykykaan sijoittuvien draamasarjojen aiheet vaihtelivat erilaisten perheiden arjesta (esim. Nelosella *Big Love*, Yle TV2:lla *McLeodin tyttäret*, Yle TV1:llä *Tohtori Kleistin perhe* sekä Subilla *Vauvaonnea*) musiikkibisnekseen (esim. Nelosella *Nashville* ja MTV3:lla *Smash*), politiikkaan (esim. Ylellä *Boss*, *Vallan linnake* ja Livillä *Good Wife*) ja sotavankeuden aiheuttamiin traumoihin (Ylellä *Sodan vangit* ja MTV3:lla saman sarjan amerikkalaisversio *Isänmaan puolesta*). Osa ulkomaisista draamasarjoista oli suunnattu selvästi nuorille (esim. TV5:llä *Dawson's Creek*, Nelosella *90210* sekä Subilla ja AVA:lla *Gossip Girl*). Oman draamatyyppinsä muodostivat sairaalamaailmaan sijoittuvia sarjat, jollaisia nähtiin niin MTV Median kanavilla (esim. *House*, *Mercyn sairaala* ja *Miami Medical*), Nelosen Median kanavilla (esim. *Greyn anatomia* ja *Hawthorne*) kuin Ylelläkin (esim. *Sairaan kaunis elämä*).

Kaikkiaan noin neljäsosaa ulkomaisesta fiktiosta muodostui erilaisista rikossarjoista. Rikospaikkatutkintaan keskittyviä sarjoja esitettiin lähes kaikilla kanavilla, ja monet suosituimmista sarjoista kuuluivat useamman eri kanavaperheen ohjelmistoon (esim.

Criminal Minds, *Num3rot*, *Ilman johtolankaa*, *C.S.I.*, *NCIS Los Angeles* ja *NCIS Rikostutkijat*). Yleisradion fiktiotarjontaan kuuluivat muun muassa TV2:lla esitetyt HBO:n menestys-sarjat *Boardwalk Empire* ja *The Wire* sekä palkittu pohjoismainen produktio *Silta*, jonka amerikkalaisversio *The Bridge* nähtiin FOX:lla. Valtaosa julkisen palvelun kanavilla nähdystä rikosdraamoista oli kuitenkin tyyliältään vanhahtavia dekkareita tai salapoliisitarinoita (esim. *Hercule Poirot*, *Isä Matteon tutkimuksia*, *Komisario Frost*, *Monk*, *Ylämaan kettu*, *Midsomerin murhat*, ja *Kahden keikka*). Samaa lajityyppiä edusti myös TV5:llä esitetty klassikko *Matlock*.

Monella kanavalla nähtiin myös poliisisarjoja (esim. MTV Median kanavilla *Kovat kaulassa* ja *Aina vaarassa*, SBS Discoveryn kanavilla *Nuoret poliisit*) ja lakidraamaa (esim. *Kova laki* spin-off-sarjoihin Yle TV2:lla ja AVA:lla). Osa poliisisarjoista oli otteeltaan humoristisia (esim. Nelosella *Defenders* ja Yle TV1:llä *Sydämen asialla*). Toisiin puolestaan liittyi yliluonnollisia elementtejä (esim. Yle TV2:lla *Haven*, Livillä *Näkijä*, Kutosella ja TV5:llä *Twin Peaks* ja FOX:lla kanadalaissarja *Endgame*). Löyhästi rikosten ympärille rakentuvissa sarjoissa saatettiin seurata myös muun muassa moottoripyöräjengin elämää (Subilla *Sons of Anarchy*), sarjamurhaajia (Nelosella *Dexter*) tai kasinoelämää (TV5:llä *Las Vegas*).

Reilu neljännes ulkomaisesta fiktiosta oli komediaa. Näistä puolestaan suurin osa oli niin sanottuja tilannekomedioita, joita esitettiin erityisen paljon TV5:llä (esim. *70's show*, *Kellarin kunkku*, *Kolmas kivi auringosta* ja *Pulmuset*). Sitcom-sarjojen määrä oli suuri myös Subilla (esim. *Miehen puolikkaat* ja *Rillit huurussa*), Nelosella (esim. *Frasier*, *Melissa ja Joye*, *Perhe on pahin* ja *Suhdekoukerot*), Kutosella (esim. *Seinfeld*, *NewsRadio* ja *Paparazzi vastoin tahtoaan*) sekä MTV3:lla (esim. *30 Rock*, *Middle* ja *Mike & Molly*). Ohjelmatyyppejä esitettiin jonkin verran myös AVA:lla (esim. *Frendit* ja *Tyhjätaskut*), FOX:lla (esim. *Ensisilmäyksellä* ja *Miehen paikka*) ja Jimillä (*Paluu pulpettiin*) sekä Ylen kanavista eritoten TV1:llä (esim. *Pokka pitää* ja *Panta kaulassa*).

Draaman ja komedian välimaastoon mahtui kirjava joukko erilaisia draamakomedioita ja komediallisia draamoja. Lukuisissa eri kanavilla nähdyissä draamoissa, komedioissa ja draamakomedioissa keskiössä oli värikäs perhe-elämä tai muut ihmissuhteet (esim. Subilla *Hävyttömät*, MTV3:lla ja AVA:lla *Samaa sukua* ja *Moderni perhe*, Nelosella *Weeds*, Livillä *Täydelliset naiset*, TV5:llä *Raftersien perheonnea*, Yle Femillä *Naapureita ja salaisuuksia* sekä Yle TV2:lla *Gilmoren tytöt* ja *Girls*). Romanttisia komedioita ja draamakomedioita oli ohjelmistossa erityisesti Livillä (esim. *Sinkkuelämää* ja sen spin-off-sarja *Carrien päiväkirjat*) sekä AVA:lla (esim. *Lipstick Jungle* ja *Lemmenkipeät*), mutta parisuhdeaiheisia sarjoja esitettiin muillakin kanavilla (esim. MTV3:lla amerikkalaissarja *Erlaisia suhteita*, Subilla *Täydelliset parit* sekä Yle TV1:llä *Vanha suola janottaa* ja Yle Femillä *Dag*).

Kuten draaman myös komedioiden aiheet ja kontekstit vaihtelivat laajasti sairaalaympäristöstä (esim. MTV3:lla *Kallista kipua* ja Nelosella *Nurse Jackie*) lakimaailmaan (esim. FOX:lla *Ally McBeal* ja MTV3:lla *Harryn laki*), elokuvatahtien edesottamuksiin (esim. Subin *Entourage*), opiskelija-arkeen (esim. Yle TV2:lla *Fresh Meat*) ja yrittäjyyteen (esim. Yle TV2:lla *How to Make it in America* ja Kutosella *Call me Fitz*). Eritoten nuorille suunnattuja high school -hupailuja nähtiin muun muassa Subilla ja AVA:lla (esim. *Hellcats* ja *Glee*) sekä Nelosella (esim. *Teinielämää*). Yle TV2:n ohjelmistoon kuului myös muutamia dokumenttityylinä parodioivia "mokumentteja" (*Angry Boys* ja *Lennetään!*) ja huumorimusiikkiohjelmia (*Flight of the Conchords*).

Otosviikkojen fiktiotarjontaan kuului myös fantasiasarjoja (esim. Yle TV2:lla *Game of Thrones*, Subilla *Grimm* ja Nelosella *Olipa kerran*) ja scifi-sarjoja (Subilla *Eureka*, *Event* ja *Fringe – rajamailla* ja Kutosella *Star Trek: New Generation*). Monilla kanavilla nähtiin myös erilaisia seikkailusarjoja (esim. Kutosella *Ihmemies MacGyver*, Nelosella *Lost*, TV5:llä *Tarzan*, Subilla *Smallville* sekä Yle Teemalla *Pyhimys*) ja toimintasarjoja (esim.

Yle TV2:lla *Strike Back*, MTV3:lla *Mr & Mrs Bloom* ja *Tulilinjalla*, Subilla *Arrow* ja *Nikita*, Kutosella ja TV5:lla *Spartacus Gladiaattori* ja *Tarkka-ampujat*).

Myös ulkomaisia trillereitä mahtui runsaasti monen kanavan tarjontaan (esim. MTV3:lla *Kosto*, *Panttivangit* ja *Valitut*, Subilla *Alcatraz* ja *Valehtelevat viettelijät*, AVA:lla *Kosketus*, Nelosella *Breaking Bad* ja *Hannibal* sekä TV5:llä *Kohtalokkaat kaunottaret*. Otosviikojen ohjelmistossa oli myös joitakin kauhusarjoja (esim. FOX:lla *Walking Dead*, Yle TV2:lla *True Blood* ja Subilla *American Horror Story*).

Myös aikuisille suunnatut animaatiot on laskettu tässä raportissa osaksi ulkomaista fiktiota (esim. Yle TV2:lla *Pat & Stan* ja *Wallace & Gromit: Väärät housut*, Yle Teemalla lyhyt-animaatiot *Kaunis luontomme* ja *Uusi Kino: Ritari*, Subilla *Cleveland Show* ja *Simpsonit*, Jimillä *South Park*, FOX:lla *American Dad*, *Family Guy* ja *Futurama* sekä Nelosella *Turpa rullalle*).

6.9 Elokuvat

Elokuvien osuus ohjelmatarjonnasta oli vuonna 2013 yhdeksän prosenttia. Parhaaseen katseluaikaan elokuvien osuus kaksinkertaistui koko tarjontaan nähden.

Sekä suhteellisesti että absoluuttisesti eniten elokuvia esitti TV5, jonka osuus kaikkien kanavien yhteenlasketusta elokuvatarjonnasta oli lähes 30 prosenttia. Parhaaseen katseluaikaan TV5:n ohjelmistosta yli puolet oli elokuvia.

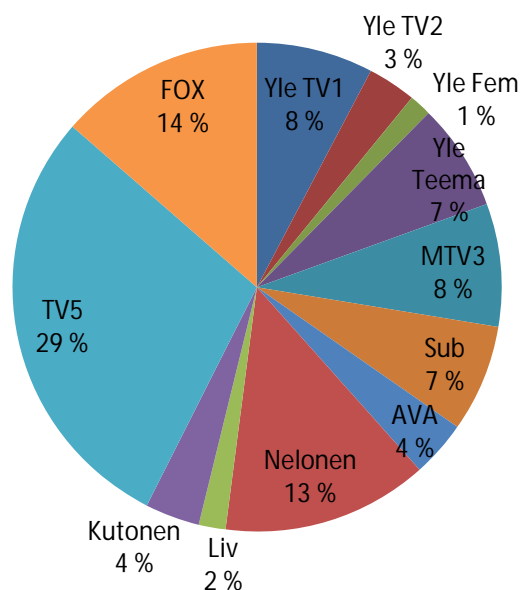
Seuraavaksi eniten elokuvia nähtiin FOX:lla ja Nelosella, joista kummankin osuus oli hieman alle kuudesosa koko tarjonnasta. MTV3:n ja Subin osuudet ohjelmatyypistä jäivät alle kymmenen prosentin ja AVA:n ja Livin alle viiden prosentin. Jimillä elokuvia ei nähty lainkaan.

Julkisen palvelun kanavista eniten elokuvia näyttivät TV1 ja Teema, joista jälkimmäisellä elokuvien osuus oli kaikista kanavista toiseksi korkein sen omaan tarjontaan suhteutettuna. Ylen kanavien yhteenlaskettu osuus kaikista otosviikkoina esitetyistä elokuvista oli lähes viidennes.

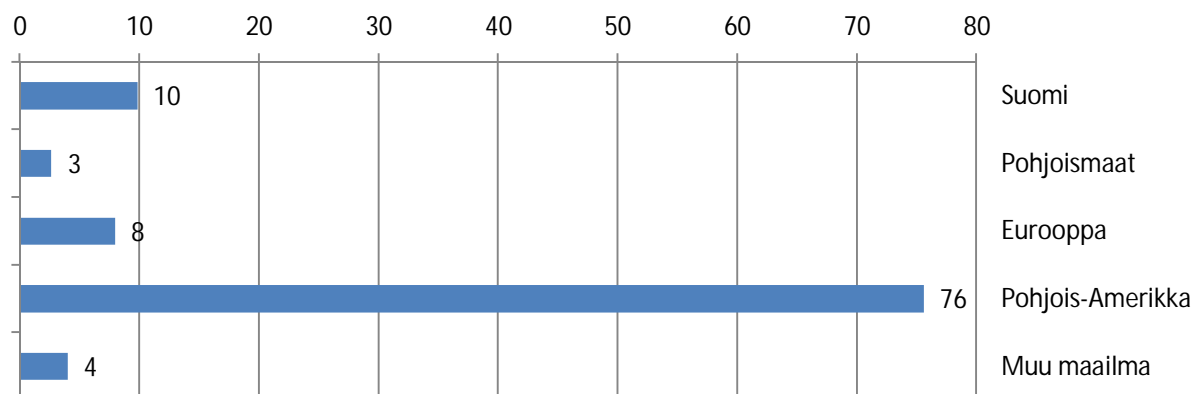
Elokuvista kolme neljäsosaa oli peräisin Pohjois-Amerikasta eli muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta Yhdysvalloista. Noin joka kymmenes elokuva oli kotimainen ja lähes yhtä moni eurooppalaista tuotantoa. Pohjoismaisia ja muualla maailmassa tuotettuja elokuvia otosviikoilla nähtiin melko vähän.

Livin elokuvatarjonta koostui yksinomaan pohjoisamerikkalaisista elokuvista, ja myös TV5:llä, Kutosella ja AVA:lla niiden osuus oli yli 90 prosenttia. FOX:lla, Subilla, MTV3:lla ja Yle TV2:lla yli kolme neljästä elokuvasta oli peräisin Pohjois-Amerikasta. Kotimaisten elokuvien osuus puolestaan oli korkein Yle TV1:llä, jonka esittämistä elokuvista yli neljä viidesosaa oli suomalaisia. Yle Fem puolestaan esitti otosviikkoina pelkästään pohjoismaisia elokuvia.

Kuvio 6.9.1
Elokuvien jakautuminen
kanaville 2013 (%)

Kuvio 6.9.2 Elokuvi-alkuperämaat 2013 (%)

Esimerkkejä elokuvista

Myös elokuvatarjontaa jaotellaan tässä raportissa ensi kertaa tarkemmin alagenreittäin.⁷⁴ Vajaa kolmasosa kaikista otosviikkoina esitetyistä elokuvista oli komedioita. Puhtaimmillaan lajityyppiä edustivat sellaiset elokuvat, joita voitaisiin luonnehtia komedioiksi ilman toisiin alagenreihin liittyviä lisämääreitä (esim. TV5:llä *Bean – Äärimmäinen katastrofielokuva* ja MTV3:lla *Uno Turhapuro* -elokuvat). Usein komedialliset elementit sotkeutuivat muihin elokuvan alalajeihin siten, että voidaan puhua esimerkiksi draamakomedioidista (esim. FOX:lla *Ruusujen sota*, FOX:lla *Soitellaan* ja Nelosella *Imagine that – Onnen ennusmerkit*), seikkailukomedioidista (esim. Subilla *Yö museossa 2*), toimintakomedioidista (esim. MTV3:lla *Miss FBI – Aseistettu ja ihana* ja Nelosella *Mies ja alaston ase 2 ½*), kauhukomedioidista (esim. TV5:llä *Dracula – Verevä vainaja*), rikoskomedioidista (esim. TV5:llä *Taalat taskuun Dick & Jane*) tai sotakomedioidista (esim. FOX:lla *War Inc.* ja TV2:lla *Vuohia tuijottavat miehet*). Komedioiden yleisimmän alalajin muodostivat kuitenkin niin sanotut romanttiset komediat, jollaisiksi voitaisiin luonnehtia lähes joka kolmatta tämän lajityypin edustajista (esim. MTV3:lla *Kreikkalainen romanssi*, Subilla *Polly tuli kuvioihin*, AVA:lla *Jotain annettavaa* ja Nelosella *Etusivun rakkaustarina*).

Vajaa viidennes otosviikkojen elokuvatarjonnasta voidaan luokitella perinteiseksi draamaksi. Tällaisten elokuvien joukossa oli niin ulkomaisia (esim. AVA:lla *American Beauty*) kuin kotimaisia tuotantoja (esim. Yle TV1:llä *Kielletty hedelmä* ja *Skavabölen pojat*). Romantiikalla oli usein keskeinen sija myös draamaelokuvissa, jotka saattoivat sijoittua niin nykypäivään, viime vuosisadalle (esim. Subilla *Revolutionary Road*) kuin kauemmas historiaan (esim. FOX:lla *Anna ja Kuningas* ja TV5:llä *Viattomuuden aika*). Draaman teemoina saattoivat olla myös jännitys (esim. FOX:lla *Flight 93*), politiikka (esim. Yle TV1:llä *Liittolaiset* ja *Talousmahti murtuu*), historialliset tapahtumat (esim. Yle Teemalla *Mongoli* ja *Kapinakonsuli Aristides de Sousa Mendes*), erotiikka (esim. Yle Teemalla *Sixtynine*) tai urheilu (esim. FOX:lla *Mustat donkkaa tykimmin*). Otosviikoilla esitettiin myös muutama episodielokuva (FOX:lla *Crash* ja Yle TV1:llä *Kolmiapila*).

Noin kymmenesosa otosviikkoina esitetyistä elokuvista oli toimintaelokuvia, joiden joukkoon mahtui niin vanhoja Bond-klassikoita (esim. Nelosella *007 – Hänen majesteettinsa salaisessa palveluksessa*), 1980- ja 1990-lukujen toimintaelokuvia (esim. Kutosella *Kickboxer*, ja *Kahleissa*, Nelosella *Dark Angel – Musta enkeli* ja Subilla *Die Hard 2*) kuin 2000-luvun toimintatrillereitä (esim. FOX:lla *Hitman*, Nelosella *Rogue Assassin* ja TV5:llä *Once Upon a Time in Mexico*). Läheisesti toimintaelokuvia muistuttaviksi seikkailuelokuviksi

⁷⁴ Luokitteluperusteet on kuvattu tarkemmin fiktion yhteydessä sivulla 75.

luokiteltiin noin viisi prosenttia elokuvaohjelmistosta (esim. Nelosella *Krokotiilimies* ja *Ihmies MacGyver: Tuomiopäivä*).

Otosviikkojen elokuvatarjontaan kuului keskeisesti myös jännitystä ja trillereitä (esim. Livillä *Kohtalokas syrjähyppy*, TV5:llä *Basic Instinct – vaiston varassa* ja *Vaara hiljaisuudessa* sekä FOX:lla *Pelon hetket*) sekä vampyyrielokuvia (esim. Nelosella *30 päivää kaamosta* ja TV5:llä *Pimeyden syleily*). Temaattisesti suurehkon oman kokonaisuutensa muodostivat myös erilaiset rikosaiheiset elokuvat, joiden joukossa oli trillereiden ohella myös pohjoismaisia nykydekkareita (esim. Nelosella *Beck: Asianajaja* ja MTV3:lla *Waller-lander*-elokuvat).

Myös sota oli yleinen elokuvien teema (esim. Yle TV2:lla *Nanjingin verilöyly*, Subilla *Tulikokeessa*, AVA:lla *Operaatio Valkyrie*, TV5:llä *Isku Mogadishuun* ja *Tears of the Sun*, FOX:lla *Kadonnut pataljoona*).

Scifiksi eli tieteisfiksiksi ensisijaisesti luokiteltuja elokuvia oli otosviikoilla reilu kahdeskymmenesosa elokuvatarjonnasta (esim. MTV3:lla *Matrix* ja *Waterworld*, Subilla *Minority Report*, TV5:llä *Absolon* ja Nelosella *Ihmisen pojat*). Fantasiagenreä puolestaan edustivat muun muassa erilaiset koko perheen fantasiaseikkailut (esim. Subilla *Harry Potter ja puoliverinen prinssi* ja Nelosella *Narnian tarinat: Prinssi Kaspien*). Alagenrejen välimaastoon sijoittui muun muassa erilaisia fantasiatoimintaseikkailuja (esim. FOX:lla *Herrasmiesliiga* ja *Fantastic Four*) tai fantasia-scifi-seikkailuja (esim. Subilla *Avatar*).

Lisäksi elokuvatarjontaan kuului musikaaleja (esim. AVA:lla *Kaikki sanovat I Love You*, TV5:llä *Burleski* ja *Cry baby – Itkupilli*, Yle Teemalla *Iskelmäprinssi*) ja tanssielokuvia (esim. Kutosella *Stomp the Yard* ja Yle TV1:llä *Pessi ja Illusia*).

Lapsille ja koko perheelle suunnatuiksi luokiteltiin noin viisi prosenttia kaikesta elokuvatarjonnasta. Tästä suuri osa koostui animaatioista (esim. MTV3:lla *Mehiläisen elokuva* ja *Pelastuspartio Bernard ja Bianca*, Nelosella *Kaksin karkuteillä*), mutta joukkoon mahtui myös muutama koko perheen komedia (esim. MTV3:lla *Beethoven*, FOX:lla *Yksin kotona 2*) sekä lasten- tai nuorten draamaelokuva (esim. TV5:llä *Tyttö ja villihanhet* sekä *Sarvipäinen ystävä*).

Julkisen palvelun kanavien tarjontaan kuului edellä jo käsiteltyjen elokuvatyyppeiden lisäksi muun muassa Yle TV1:n esittämiä mustavalkoisia draamafilmejä (esim. *Kulkurin valssi*, *Nina ja Erik* ja *Poika eli kesäänsä*) sekä vanhoja kotimaisia komedioita (esim. *Alaston malli karkuteillä*, *Kyökin puolella* ja *Rovaniemen markkinoilla*). Teema puolestaan esitti muun muassa vanhoja ulkomaisia kinoklassikoita (esim. *Komedia meistä ihmisistä* ja *Rakkaani, antaudun*) sekä modernisoituja Shakespeare-elokuvia (esim. *Hamlet liikemaa-ilmassa* ja *Macbeth*), mutta myös viime vuosina kansainvälisissä elokuvakilpailuissa palkittuja indie-elokuvia (esim. *Iltapäivä Toscanassa* ja *Lähtöjä*). Lisäksi Ylen kanavilla nähtiin elämäkertaelokuvia (esim. Yle TV1:llä *Hemingway & Gellhorn* ja Yle Teemalla *Kunnian mies*).

6.10 Lastenohjelmat

Vuonna 2013 maksuttomilla kanavilla esitettyjen lastenohjelmien määrä oli yhteensä keskimäärin 69 viikkotuntia eli hieman alle kymmenen tuntia päivässä. Lastenohjelmien tarjonta kasvoi lähes kahdella tunnilla päivässä vuoteen 2012 verrattuna.

Vuodesta 2012 lastenohjelmiin on laskettu kuuluviksi tässä raportissa myös sellaisia nuorille suunnattuja ohjelmia, jollaiset kanavat itsekin määrittelevät osaksi lastenohjelmatarjontaansa.

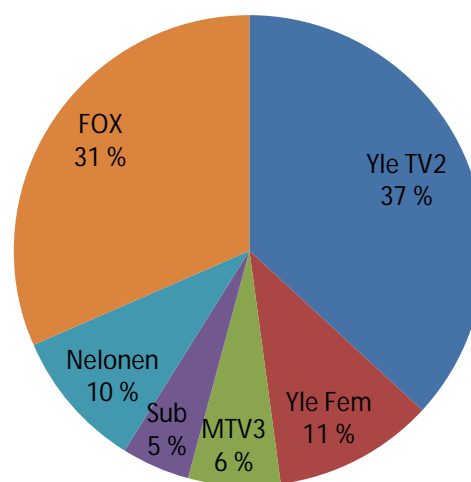
Kuvio 10.6.1 havainnollistaa lastenohjelmien jakautumista eri kanaville. Kuten aiempinakin vuosina, eniten lastenohjelmia tarjosi Yle TV2 (37 %). Kun mukaan lasketaan ruotsinkielisen Yle Femmin (11 %) tarjonta, Yleisradion osuus vapaasti saatavilla olevien kanavien lasten- ja nuortenohjelmista oli lähes puolet. Julkisen palvelun osuus kaikkien ilmaiskanavien lastenohjelmatarjonnasta oli kuitenkin laskenut aiempiin vuosiin verrattuna.

Kaupallisista kanavista selvästi eniten lapsille suunnattua ohjelmaa esitti FOX (31 %), jonka osuus kanavien yhteenlasketusta tarjonnasta kaksinkertaistui vuoteen 2012 verrattuna kattaen nyt lähes kolmanneksen kaikista lastenohjelmista. Sekä Nelosella (10 %) että MTV3:lla (6 %) lastenohjelmien määrä laski viikkotunteina hieman edellisvuodesta.

Kuviossa 6.10.2 on eritelty lastenohjelmia alkuperämaittain. Aiemmissä raporteissa on todettu, että kanavien yhteenlasketun lastenohjelmatarjonnasta on jatkuvasti laskenut.⁷⁵ Myös vuonna 2013 kotimaisten ohjelmien osuus kaikesta lastenohjelmatuotannosta laski kaksi prosenttiyksikköä edelliseen vuoteen nähden kattaen nyt reilun neljänneksen ohjelmatyypistä. Tuntimääräisesti tarkasteltuna kotimaisten lastenohjelmien määrä ei kuitenkaan vähentynyt vaan päinvastoin kasvoi reilulla tunnilla päivässä. Lastenohjelmien alkuperää arvioitaessa on myös huomattava, että tarkasteltavat viikkotuntimäärät ovat pieniä ja siten alkuperämaiden prosentuaaliselle tarkastelulle ei tule muutenkaan antaa kovin suurta painoarvoa.

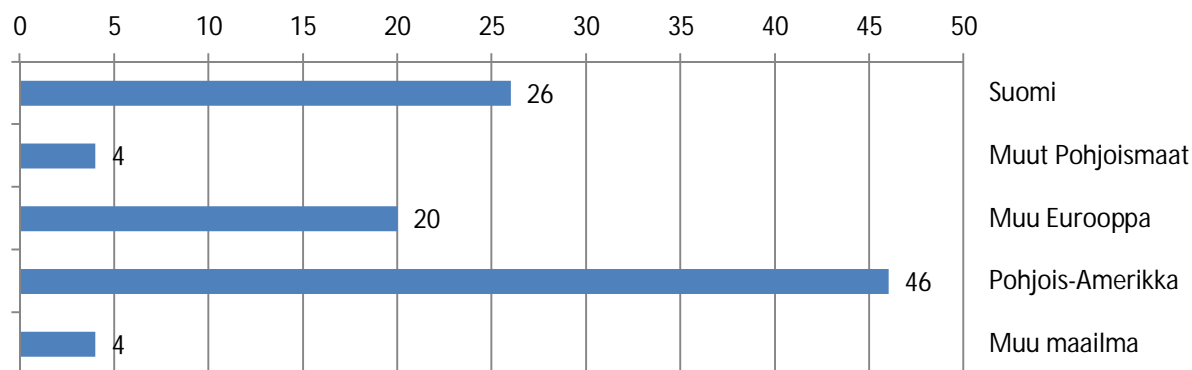
Siinä missä molemmilla Yleisradion kanavilla lähes puolet lastenohjelmista oli kotimaisia, kaupallisten kanavien lastenohjelmatarjonta koostui lähes kokonaan ulkomaisista ohjelmista. Nelosen lastenohjelmat olivat otosviikkoina yhtä poikkeusta lukuun ottamatta amerikkalaisia, ja myös FOX:lla ja Subilla neljä viidesosaa ohjelmista oli Pohjois-Amerikasta. Subia lukuun ottamatta kaikilla kaupallisillakin kanavilla oli kuitenkin jonkin verran myös kotimaisia lastenohjelmia, ja kaikilla paitsi Nelosella myös eurooppalaista tuotantoa. Tasaisimmin tarjonta jakautui eri alkuperäluokkien kesken MTV3:lla, jonka ohjelmistoon kuului lähes neljänneksen verran myös muita kuin eurooppalaisia tai amerikkalaisia lastenohjelmia. Ruotsinkielisen Ylen ohjelmistoon kuului keskeisesti myös pohjoismaisia lastensarjoja, joiden osuus oli sillä yli kolmannes.

Kuvio 6.10.1
Lastenohjelmien jakautuminen
kanaville 2013 (%)

⁷⁵ Ks. esim. Juntunen & Koskenniemi 2013, 37; Koskenniemi et al. 2012, 37.

Kuvio 6.10.2 Lastenohjelmien alkuperämaat 2013 (%)

Esimerkkejä lastenohjelmista

Yleisradion kanavilla nähtiin monipuolisesti niin pienemmille lapsille tarkoitettuja animaatioita (esim. *Babar ja Badun seikkailut*, *Oktonautit*) ja makasiinityyppisiä lastenohjelmia (esim. *Pikku Kakkonen*, *Buu-klubben*) kuin kouluikäisille tai nuorille suunnattuja ohjelmia (esim. *Galaxi*, *Summeri*, *Teinidracula*, *Haaste* ja *#lovemilla*). Yle TV2:lla lastenohjelmatarjontaa oli sekä aamuisin että alkuillasta, kun taas Yle Femmin tarjonta ajoittui pitkälti prime time -tunteihin.

FOX:lla lapsille suunnattua tarjontaa oli yksinomaan aamuisin, jolloin kanava näytti ennen muuta piirrettyjä (esim. *Prätkähiiret*, *Avatar* ja *Transformers*). Nelosen ohjelmitoon kuului keskeisesti Disneyn tuotantoja ja muita ulko- ja kotimaisia lasten piirrossarjoja (esim. *Aku ja kumppanit*, *My Little Pony*) sekä joitakin isommille lapsille tai varhaisnuorille suunnattuja ohjelmia (esim. *Waverly Placen velhot*). MTV3 esitti etupäässä aamuisin ja aamupäivisin animaatio-sarjoja (esim. *Looney Tunes show* ja *Pokémon*), kun taas Sub puolestaan keskitti lapsille suunnatut ohjelmansa ilta-päiviin (esim. *Madagascarin pingviinit* ja *Nakke Nakuttaja*).

6.11 Viihde ja kevyt musiikki

Kanavien yhteenlasketusta ohjelmatarjonnasta laskettiin kuuluvaksi luokkaan viihde ja kevyt musiikki kaikkiaan noin 10 prosenttia, mikä puolittui parhaaseen katselu-aikaan viihteen prosenttiin. Ohjelmatyypistä yli 60 prosenttia oli kuitenkin musiikkivideoita⁷⁶, joita esitettiin lähes yksinomaan Kutosella. Jos musiikkivideot jätetään laskuista, viihteen ja kevyen musiikin osuus kanavien yhteenlasketusta ohjelmatarjonnasta oli noin neljä prosenttia.

Viihdeohjelmiksi on luettu tässä raportissa kirjava joukko erilaisia viihteellisiä keskustelu- ja haastatteluohjelmia, sketsi- ja stand-up-ohjelmia, visailu- ja kilpailuohjelmia sekä kotivideo- ja piilokameraohjelmia. Joukossa on myös jonkin verran musiikkiviihdettä.

⁷⁶ Kuten jo kulttuuriohjelmien yhteydessä kuvattiin (ks. alaluku 6.2), kaikki musiikkivideot on laskettu tässä raportissa kuuluviksi viihde ja kevyt musiikki -kategoriaan, kun taas esimerkiksi kaikki konserttitaltiointit on määritelty kulttuuriohjelmiksi musiikkityylistä riippumatta.

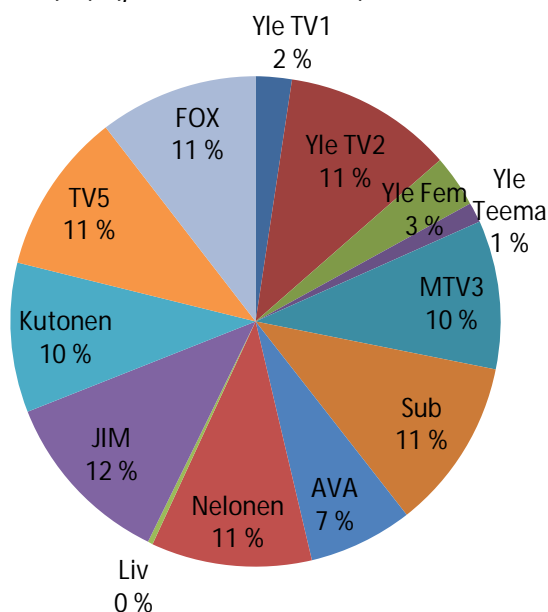
Kuvio 6.11.1 kuvastaa varsinaisten viihdeohjelmien jakautumista eri kanaville ilman musiikkivideoita. Kuten kuviosta nähdään, tarjonta jakautui suhteellisen tasaisesti kaupallisten kanavien kesken. Useimpien kanavien osuus ohjelmatyypistä oli hieman yli tai alle kymmenesosa. Selvästi muita vähemmän viihdetarjontaa oli Livillä sekä kaikilla muilla Ylen kanavilla paitsi TV2:lla, jolle julkisen palvelun viihdetarjonta selvästi keskittyi.

Kuvio 6.11.2 havainnollistaa viihde- ja kevyen musiikin ohjelmien alkuperämaajakaumaa. Musiikkivideo-ohjelmat on jätetty tässä vääristymien välttämiseksi kokonaan pois laskuista, sillä ohjelmissa esitettyjen videoiden alkuperämaat eivät käy ilmi ohjelmakuvauksista.⁷⁷

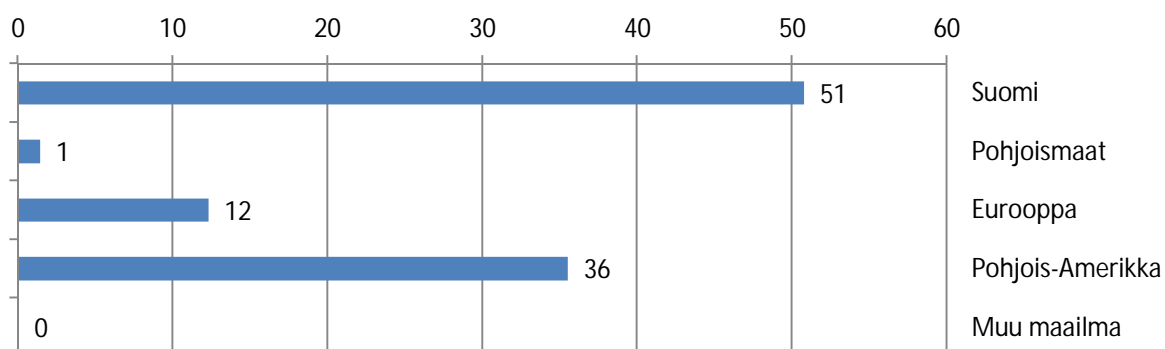
Varsinaisista viihdeohjelmista kaikkiaan noin puolet oli otosviikoilla kotimaista tuotantoa. Reilu kolmasosa ohjelmistosta tuli Pohjois-Amerikasta ja reilu kymmenesosa Pohjolan ulkopuolisesta Euroopasta. Pohjoismaiden osuus viihdeohjelmistosta jäi hyvin pieneksi, eikä Euroopan ja Pohjois-Amerikan ulkopuolella tuotettuja viihdeohjelmia nähty otosviikoilla lainkaan raportissa tarkasteltavilla kanavilla.

Parhaaseen katseluaikaan kotimaisen tuotannon osuus nousi noin kahteen kolmasosaan kanavien yhteenlasketusta viihdetarjonnasta. Kotimaisen tuotannon osuus oli korkein Nelosella, Yleisradion kanavilla sekä MTV3:lla ja Kutosella. Pohjoisamerikkalaisten viihdeohjelmien osuus puolestaan korostui Subilla, AVA:lla sekä FOX:lla, eurooppalaisten taas Livillä ja TV5:llä. Pohjoismaisia ohjelmia esittivät vain Yle Fem ja Kutonen.

Kuvio 6.11.1
Viihteen jakautuminen eri kanaville 2013 (%) (pl. musiikkivideot)

Kuvio 6.11.2 Viihdeohjelmien alkuperämaat 2013 (%) (pl. musiikkivideot)

⁷⁷ Kaiken kaikkiaan Kutosen viihde ja kevyt musiikki -kategoriaan sijoitetuista ohjelmista yli yhdeksän kymmenesosaa oli musiikkivideoita. Muualla raportissa näiden alkuperämaaksi on määritelty ohjelman tuotantomaan mukaan Suomi, vaikka onkin syytä olettaa, että suuri osa ohjelmissa esitetyistä videoista on ulkomaista alkuperää. Tähän ratkaisuun on päädytty osin siksi, että vertailukelpoisuus aiempiin raporteihin nähdessä säilyisi.

Esimerkkejä viihdeohjelmista

Jos musiikkivideot jätetään jälleen laskuista, suurin osa viihde ja kevyt musiikki -luokasta koostui erilaisista viihteellisistä keskustelu- ja haastatteluohjelmista. Näiden osuus oli noin viidesosa koko viihdetarjonnasta. Tuntimääräisesti eniten tällaisia ohjelmia tarjosi AVA (esim. *Korkojen kera* ja *Rachael Ray Show*). Teemaa lukuun ottamatta myös kaikilla Yleisradion kanavilla oli jonkin verran viihteellisiä keskusteluohjelmia (esim. *Uutisvuoto*, *Suorana: Kortesmäki* ja *Jälkivääntö*). Nelonen ja JIM esittivät otosviikoilla viihteellistä paneelikeskusteluohjelmaa *Hyvät ja huonot uutiset* ja Kutonen norjalaista viihdeohjelmaa *Ylvis Show*.

Toiseksi suurimman osan viihdeohjelmatarjonnasta veivät sketsi- ja stand-up-ohjelmat, jotka kattoivat reilun kuudesosan ohjelmatyypistä. Näitä esittivät lähes kaikki kanavat Yle Femä, Nelosta, Liviä ja FOX:ia lukuun ottamatta. Otosviikkojen sketsi- ja stand up -ohjelmista valtaosa oli kotimaisia (esim. Yle TV2:lla *Hymy Pyllyyn* ja *Siskonpeti*, MTV3:lla *Putous* ja *Pulttibois*, Jimillä *Jopet-show* sekä Kutosella ja TV5:llä *Justimus*). Joukkoon mahtui kuitenkin myös joitakin ohjelmia, jotka olivat alkuperältään eurooppalaisia (esim. TV5:llä *Hale ja Pace – hauskat pojat* ja *Harry Enfield -show*) tai kanadalaisia (esim. Yle TV2:lla *Naurupalat* ja TV5:llä *Smile TV*).

Yhteensä reilu viidennes viihdetarjonnasta oli erilaisia kotivideo-, eläinvideo- ja piilokameraohjelmia. Otosviikoilla tällaisia esittivät kaikki kaupalliset kanavat. Tuntimääräisesti eniten video- ja piilokameraohjelmia oli Nelosella (esim. *Amerikan hauskimmat kotivideot* ja *Hauskat eläinvideot*) ja Jimillä (esim. *Alaston piilokamera* ja *Villit nettivideot*), mutta samankaltaisia ohjelmia esittivät myös kaikki MTV Median kanavat (*Pilanpäiten*), TV5 (esim. *Hauska Britannia* ja *Kiikkutuolit kumoon*), Kutonen (*Mobbed*) ja Liv (*Olivian armoilla*).

Otosviikoilla nähtiin myös erilaisia kilpailuja ja visailuja, joista osa oli suomalaisia (esim. MTV3:lla *Minuuttipeliä* ja *Ennätystehdas* ja Nelosella *Ford Boyard – Linnake*) ja osa amerikkalaisia (esim. MTV3:lla ja Subilla *Totuuden hetki*). FOX puolestaan esitti tarkastelujaksolla sekä yhdysvaltalaista *Wipeout*-sarjaa että sen suomalaista versiota.

Lisäksi kanavien viihdeohjelmatarjontaan kuului erilaisia hurjiin temppeihin, testeihin, taikuuteen ja kummallisuuksiin keskittyviä ohjelmia. Näitä esitettiin ylivoimaisesti eniten Subilla (esim. *Myytinmurtajat* ja *Kreisiä menoa*), mutta jonkin verran myös Jimillä (esim. *Outoa vai mitä?*), MTV3:lla (*Myytinmurtajat*), Yle Femillä (*Magnus ja Petski*) ja Yle TV2:lla (*Maailmanmenoa*).

Viihdetarjonnassa oman pienen luokkansa muodostivat myös musiikkiviihdeohjelmat, joita esittivät Kutonen (esim. *Radio City TV*), Yle TV2 (*Tartu mikkiin*), Yle Fem (*Allsång på Skansen*), Yle Teema (*Retrolissun ysärit*) ja MTV3 (*Syksyn sävel -retro*).

6.12 Tositelevisio-ohjelmat

Tositelevision osuus otosviikkojen koko ohjelmatarjonnasta oli 24 prosenttia ja parhaaseen katselu-aikaan muutaman prosenttiyksikön enemmän. Ohjelmatyypin osuus nousi viisi prosenttiyksikköä edellisvuodesta, jolloin tosi-tv-ohjelmia tarkasteltiin ensi kertaa omana luokkana. Samalla ne olivat television suurin yksittäinen ohjelmatyyppe.

Kuvio 6.12.1 havainnollistaa tosi-tv-ohjelmien jakautumista vapaasti vastaanotettaville televisiokanaville.

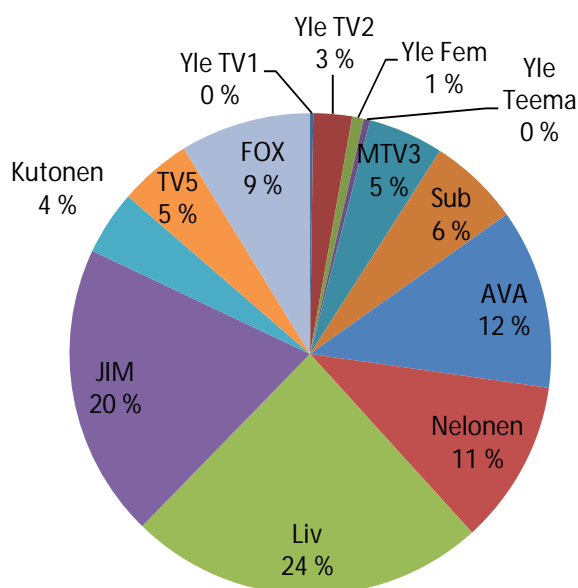
Eniten tositelevisiota oli Livillä, jonka osuus ohjelmatyypin tarjonnasta oli lähes neljäsosaa, sekä Jimillä, jonka osuus oli viidennes. AVA:n ja Nelosen osuudet olivat hieman yli ja FOX:n hieman alle kymmenesosa. Muiden kaupallisten kanavien osuudet tosi-tv-ohjelmista olivat viiden prosentin luokkaa, kun Yleisradion kanavien yhteenlaskettu osuus jäi noin neljään prosenttiin.

Tositelevisio-ohjelmien luokka oli vuonna 2013 kanavien omaan tarjontaan suhteutettuna ohjelmaluokista suurin Livillä (70 %), Jimillä (64 %), AVA:lla (39 %), Nelosella (32 %) ja FOX:lla (21 %).

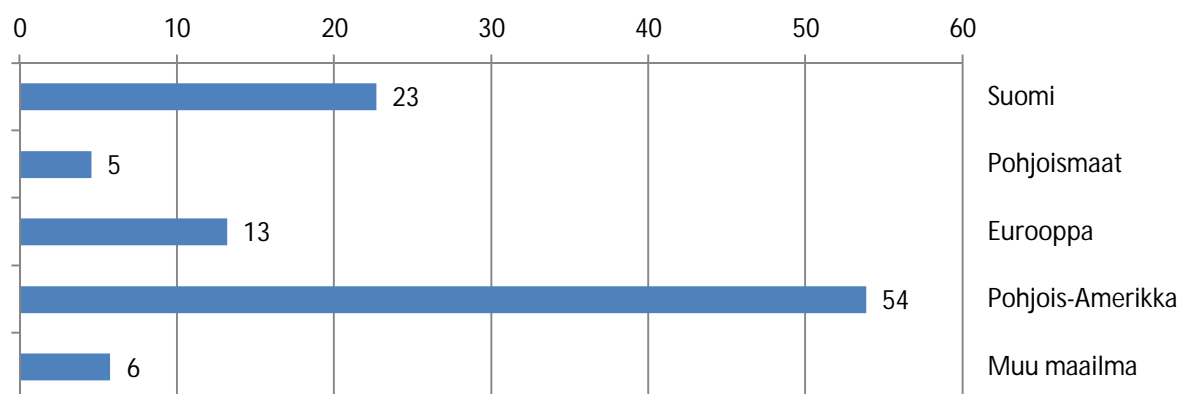
Yli puolet valtakunnallisilla ilmaiskanavilla esitetyistä tosi-tv-sarjoista oli pohjoisamerikkalaisia. Kotimaisen tuotannon osuus ohjelmatyypistä oli vajaa neljäsosaa, kun taas eurooppalaisen tuotannon osuus laski 13 prosenttiin. Lisäksi otosviikoilla esitettiin jonkin verran muissa Pohjoismaissa sekä Euroopan ja Pohjois-Amerikan ulkopuolella tuotettuja tosi-tv-sarjoja.

MTV3:lla ohjelmatyypistä noin kolme viidesosaa oli alkuperältään kotimaista ja Subillakin vajaan kaksi viidesosaa. Kaikilla muilla kaupallisilla kanavilla esitetyistä tosi-tv-sarjoista valtaosa oli pohjoisamerikkalaista tuotantoa. Moni kanava panosti kotimaiseen tosi-tv-tuotantoon erityisesti parhaaseen katseluaikaan, jolloin suomalaisten sarjojen osuus ohjelmatyypistä oli reilu kolmasosa. Yleisradion kanavilla esitetyt tosi-tv-ohjelmat olivat pääosin koti- tai pohjoismaisia.

Kuvio 6.12.1
Reality-ohjelmien jakautuminen kanaville 2013 (%)

Kuvio 6.12.2 Tositelevisio-ohjelmien alkuperämaat 2013 (%)

Esimerkkejä tositelevisio-ohjelmista

Suuri osa otosviikkojen tosi-tv-tarjonnasta perustui kansainvälisiin menestysformaatteihin, ja usein samasta ohjelmasta esitettiin useita versioita eri maista. Tavallista oli myös, että samaa ohjelmaideaa ja -formaattia sovellettiin useampaan taitoalaan. Tarkemmassa temaattisessa jäsennyksessä joukosta erottui karkeasti luonnehdittuna kolmen tyyppisiä tosi-tv-sarjoja.

Vajaa puolet luokan ohjelmista oli luonteeltaan dokumentaarisia. Tyypillisesti näissä seurattiin tiettyä ammattikuntaa, kuten poliiseja, vartijoita ja rajavartijoita (esim. Subilla *Lainvalvojat*, Nelosella *Poliisit*, FOX:lla *Suomen vartijat* ja *Alaskan poliisit*, Jimillä *Täysillä tutkaan* ja *Australian rajalla* ja *Suomen tullit*) tai sairaalahenkilökuntaa (esim. Yle TV2:lla *Kandit* ja MTV3:lla *Pieniä potilaita*). Tosi-tv-sarjoille antoivat aiheen myös eläintenhoito ja -pelastus (esim. Yle TV2:lla *Elämäni eläimet: Eläinsairaalassa*, Nelosella *Eläintarhojen elämää* ja *Eläintenpelastustiimi*), matkailuala (esim. Jimillä *Lentokenttä*, Nelosella *Elämää halpalentoyhtiössä* ja *Matkaoppaat*, MTV3:lla *Riemuloma Kanarialla*) ja erikoisten ammattien harjoittajat kuten tatuointitaiteilijat (esim. Kutosella ja TV5:llä *Tatuointistudio Helsinki* ja Jimillä *Los Angelesin* sekä *New Yorkin Tatuointitarinat*).

Ammattiryhmien ohella dokumentaarisisa tosi-tv-ohjelmissa seurattiin muun muassa pari- ja perhesuhteita elämänkumppanin etsinnästä (esim. Yle TV2:lla *Parittomat* ja *Livillä Sinkkulaiva*) häävalmisteluihin (esim. Nelosella *Häähullut*) ja äitiyteen (esim. Yle TV2:lla *Teiniäidit* ja AVA:lla *Erilaiset äidit*). Myös erilaiset ihmiset ja ihmiskohtalot ja erilaissa elämäntilanteissa olevat ihmiset olivat usein tosi-tv:n aiheena (esim. Yle TV1:llä *Toisenlaiset frendit* ja FOX:lla *Vankilassa ulkomailla*). Monet dokumentaariset tosi-tv-ohjelmat seurasivat myös luksuselämää eri puolilla maailmaa (esim. AVA:lla *Beverly Hillsin*, *New Jersey, NYC:n* ja *OC:n täydelliset naiset* ja Nelosella *Luksusmammat*).

Toisen suuren tosi-tv-alaluokan muodostivat kilpailuelementin sisältävät sarjat, joita oli vajaa 30 prosenttia ohjelmatyypistä. Tällaisten tosi-tv-ohjelmien osuus oli suurin MTV3-kanavalla. Kilpailullisiin tosi-tv-sarjoihin kuului muun muassa kirjava joukko erilaisia kykykilpailuja, joiden suosituin teema oli ruoanlaitto. Muun muassa *MasterChef*-sarjan maaversioita esitettiin otosviikkoina kaikilla Nelonen Median kanavilla ja *Top Chef*-sarjan variaatioita kaikilla MTV Median kanavilla.

Muita suosittuja kykykilpailujen aiheita olivat muun muassa tanssitaidot (esim. Subilla *Tanssien tähtiin* ja MTV3:lla *Tanssii tähtien kanssa*), laulukyvyt (esim. AVA:lla *X Factor USA*, MTV3:lla *Idols* ja Subilla *American Idol*), yleinen lahjakkuus (esim. Jimillä *Talent USA*) sekä vaate- ja sisustussuunnittelu (esim. Subilla ja AVA:lla *Muodin huipulle* ja *Livillä Design Star*). Kykykilpailujen kirjoon kuului kuitenkin varsin monenlaisia aiheita koirantrimmauksesta liikeideoiden esittelyyn. Kilpailun aiheena saattoi olla myös esimerkiksi painonpudotus (esim. MTV3:lla ja AVA:lla *Suurin pudottaja*) tai selviytyminen rankoissa olosuhteissa tai paineen alla (esim. MTV3:lla *Selviytyjät* ja *Amazing race*, Subilla *Viidakon tähtöset*). Lisäksi ohjelmaideoissa saattoi yhdistyä useampi tosi-tv-ohjelmista tuttu teema (esim. Nelosella *Tanssi peppu pieneksi*).

Kolmas tosi-tv-alaluokka koostui erilaisista muodonmuutosohjelmista ja sosiaalisista koikeista, jotka kattoivat yhdessä reilun neljänneksen kanavien tosi-tv-tarjonnasta. Tyypillisesti näissä ratkottiin tavallisten ihmisten ongelmia asiantuntijoiden avustuksella. Muodonmuutosohjelmissa pyrittiin muun muassa kohentamaan ulkonäköä tai päivittämään pukeutumistyyliä (esim. Livillä *Ilme nuoremmaksi*, *Trinny & Susannah*, *Tyylillä treffeille* ja *Äidin stailauspäivä*) tai pääsemään eroon ylimääräisistä kiloista (esim. Subilla *Dieetit vaihtoon!* ja *Rakas, sinusta on tullut pullukka*, Livillä *Olet mitä syöt* ja Nelosella *Hurja painonpudotus*). Osassa muutokseen tähtäävistä ohjelmista paneuduttiin ulkopuolisen auttajan avulla esimerkiksi parinetsintään (esim. Livillä *Lemmi, kosi, vältä* ja TV5:llä

Tough Love) tai jo olemassa olevan parisuhteen ongelmiin (esim. Livillä *Siipan suku on pahin*).

Erilaisissa elämäntaparemonttiohjelmissa pureuduttiin myös rahankäyttöön (esim. Yle TV1:llä *Kukkaron herraksi*, AVA:lla *Hullut hamstraajat* ja Livillä *Kirsi ja himoshoppaajat*), ruokatottumuksiin (esim. MTV3:lla *Kaappaus keittiössä*), lastenkasvatukseen (esim. Livillä *Supernanny*), eläintenhoitoon (esim. Nelosella *Koiralle koti* ja Livillä *Koirakuiskaaja*) sekä kannattamattoman yritystoiminnan ongelmiin (esim. Jimillä *Kuppilat kuntoon Ruotsi* ja Subilla *Kaiken maailman kampaamot*). Monet muodonmuutosohjelmat käsittelevät myös samankaltaisia aiheita kuin lifestyle-ohjelmat, eli esimerkiksi sisustusta tai remontointia (esim. Nelosella ja Livillä *Hurja remontti*).

”Sosiaalisilla kokeilla” viitataan tässä sellaisiin tosi-tv-ohjelmiin, joissa kuvattavat henkilöt esimerkiksi eristetään normaalielämästä tai pistetään tekemään jotain tavallisuudesta poikkeavaa kuvausryhmän luomissa testiolosuhteissa (esim. TV2:lla *Kakola*, AVA:lla *Ko-keilussa perhe-elämä*, Livillä *7 päivää seksiä* ja Jimillä *Pomo piilossa*).

LÄHTEET

Aslama, Minna & Hellman, Heikki & Lehtinen, Pauliina & Sauri, Tuomo (2009): Suomalainen tv-tarjonta -raportin uudistaminen: Selvitys. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 25/2009. Helsinki: LVM. Osoitteessa:

http://www.lvm.fi/c/document_library/get_file?folderId=339549&name=DLFE-7523.pdf&title=Julkaisu%2025-2009. (Luettu 27.3.2013)

Council of Europe (2009): *Methodology for Monitoring Media Concentration and Media Content Diversity*. Report prepared by the Group of Specialists on Media Diversity (MC-SMD), November 2008. Strasbourg: Council of Europe. Osoitteessa:

[http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/Doc/H-Inf\(2009\)9_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/Doc/H-Inf(2009)9_en.pdf). (Luettu 27.3.2013)

Hellman, Heikki (2001): 'Diversity – An End in Itself? Developing Multi-Measure Methodology of Television Programme Variety Studies', *European Journal of Communication* 16:2, 181–208.

Hellman, Heikki (2009): Monipuolisuusmittarien vertailua. Raportissa: Aslama, Minna & Hellman, Heikki & Lehtinen, Pauliina & Sauri, Tuomo (2009): Suomalainen tv-tarjonta -raportin uudistaminen: Selvitys. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 25/2009. Helsinki: LVM. Osoitteessa:

http://www.lvm.fi/c/document_library/get_file?folderId=339549&name=DLFE-7523.pdf&title=Julkaisu%2025-2009. (Luettu 27.3.2013)

Herkman, Juha (2006): No, tuleeeko sieltä tuutista aina sitä samaa? *Helsingin Sanomat* 1.10.2006.

Hillve, Peter & Majanen, Peter & Rosengren, Karl Erik (1997): 'Aspects of Quality in TV Programming: Structural Diversity Compared over Time and Space', *European Journal of Communication* 12:3, 291–318.

Juntunen, Laura & Koskeniemi, Aino (2013): Suomalainen televisiotarjonta 2012. Helsingin yliopiston Viestinnän tutkimuskeskus CRC. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 21/2013.

Jääsaari, Johanna & Kytömäki, Juha & Ruohonen, Erja (2005): *Yleisökertomus 04: monipuolisuus Ylen laatutekijänä*. Helsinki: Yleisradio.

Kambara, Naoyuki (1992): 'Study on Diversity Indices Used for Programming Analysis', *Studies of Broadcasting* 28, 195–206.

Karppinen, Kari (2005): 'Mediadiiversiteetti ja mittaamisen politiikka', *Tiedotustutkimus* 28:2, 28–43.

Koskeniemi, Aino & Shilongo, Pauliina & Poutanen, Petro & Aslama, Minna (2011): Suomalainen televisiotarjonta 2011. Helsingin yliopiston Viestinnän tutkimuskeskus CRC. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 14/2012.

Litman, Barry & Hasegawa, Kazuni (1996): 'Measuring Diversity in US Television Programming: New Evidence'. Teoksessa Sakae Ishikawa (toim.): *Quality Assessment of Television*. Luton: University of Luton Press, 203–230.

Napoli, Philip M. (1997): 'Rethinking Program Diversity Assessment: An Audience-Centered Approach', *Journal of Media Economics* 10:4, 59–74.

Liite 1: Koodausohjeet

Ohjelmaluokat

1. UUTISET (UUTI)

Uutisiksi on luokiteltu kaikki pääuutislähetykset sekä muut säännölliset uutislähetykset. Urheilu-uutiset kuuluvat kuitenkin urheilun luokkaan, kulttuurisuutiset kulttuuriin ja viihdeuutiset viihteeseen.

2. AJANKOHTAISOHJELMAT (AJAN)

Ajankohtaisohjelmia ovat säännölliset ajankohtaismakasiinit ja -keskustelut, aamutelevisiolähetykset sekä yksittäiset ajankohtaista asiaa käsittelevät ohjelmat kuten vaalitentit, ehdokashaastattelut ja eduskunnan kyselytunnit.

3. ASIAOHJELMAT (ASIA)

Asiaohjelmiksi on luettu useimmat dokumentit, dokumenttisarjat, dokumentaariset elokuvat ja reportaasit sekä ei-viihteelliset keskustelu- ja makasiiniohjelmat

Asiaohjelmiksi on luokiteltu myös kaikki henkilökuvat pois lukien ne, jotka kertovat kulttuurivaikuttajista ja kuuluvat siten kulttuuriohjelmiin.

Lisäksi asiaohjelmiin kuuluvat erilaiset reportaasit ja makasiini- sekä keskusteluohjelmat, joissa käsitellään muun muassa sellaisia yleisiä yhteiskuntaan, tieteeseen ja terveyteen liittyviä teemoja, jotka eivät kuulu ajankohtaisohjelmien aihepiiriin. Viihteelliset keskusteluohjelmat kuuluvat viihdeohjelmien luokkaan (ks. kohta 10) ja esimerkiksi kauneudenhoitoa ja ulkonäköä, harrastuksia, remontointia, puutarhanhoitoa yms. teemoja käsittelevät makasiiniohjelmat lifestyle-ohjelmien luokkaan (ks. kohta 5).

Myös muun muassa kielten opetukseen liittyvät opetusohjelmat kuuluvat asiaohjelmien luokkaan.

4. KULTTUURIOHJELMAT (KULT)

Kulttuuriohjelmiksi on luettu nimensä mukaisesti kulttuuria (esim. musiikki, tanssi, kuvataide, valokuvaus, kirjallisuus, elokuvat) käsittelevät dokumentit, dokumenttisarjat ja keskusteluohjelmat sekä kulttuurihenkilöiden henkilökuvat. Ryhmään kuuluvat myös kulttuurin tekemiseen liittyvät dokumentit sekä konsertti-, tanssi-, ooppera- ja teatteritaltiointit.

5. LIFESTYLE-OHJELMAT (LIFE)

Lifestyle-ohjelmat koostuvat pääosin elämäntapoihin liittyvistä ohjelmista, joissa ei ole selkeää dokumentaarista otetta. Ohjelmien aihepiirit liittyvät usein harrastamiseen, kotiin, matkailuun, vapaa-aikaan tai ulkonäköön. Myös muun muassa erilaisia elämäntapavalintoja käsittelevät ohjelmat on luokiteltu pääosin lifestyle-ohjelmiksi. Usein lifestyle-ohjelmien sävy on jollain tavoin katsojaa neuvova tai opastava "näin teet" -hengessä. Erottelu lifestyle- ja tosi-tv-ohjelmien välillä on osaksi vaikeaa, sillä nämä käsittelevät usein samoja aihepiirejä.

6. KOTIMAINEN FIKTIO (KFIK)

Kotimaisen fiktion luokkaan kuuluvat kotimaiset fiktiiviset sarjat sekä alle 60-minuuttiset fiktiiviset lyhytelokuvat. Lisäksi kotimaisen fiktion luokkaan sisältyy aikuisille tarkoitettuja kotimaisia animaatio-sarjatt.

7. ULKOMAINEN FIKTIO (UFIK)

Ulkomaisen fiktion luokitusperuste on muuten sama kuin kotimaisessa fiktiossa, mutta ohjelmat ovat ulkomaista alkuperää.

8. ELOKUVAT (ELOK)

Elokuviksi luetaan kaikki koti- ja ulkomaiset fiktiiviset pitkät elokuvat.

9. VIIHDE JA KEVYT MUSIIKKI (VIIH)

Viihteen ja kevyen musiikin ohjelmaluokka on kirjava. Tähän kuuluviksi on luettu muun muassa joukko sävyltään viihteellisiä keskustelu- ja haastatteluhjelmia sekä kaikki piilokamera-, kotivideo-, sketsi- ja stand up -komikkaohjelmat.

Viihdeohjelmiin kuuluvat myös kaikki perinteiset visailu- ja kilpailuohjelmat, jotka eivät lukeudu tositelevisio-ohjelmien luokkaan. Lisäksi viihdeohjelmiksi on luokiteltu esimerkiksi erikoisia ilmiöitä tai temppuja ja testejä esitteleviä ohjelmia.

Niin yksittäiset musiikkivideot kuin pidemmät musiikkivideo-ohjelmat on luettu kuuluviksi viihteen ja kevyen musiikin luokkaan. Lisäksi viihdeohjelmiin kuuluu sekalainen joukko muita viihteellisiä ohjelmia kuten palkintogaaloja ja missikilpailuja.

10. URHEILU (URHE)

Urheiluohjelmiin kuuluvat kaikki urheilu-uutiset, -kilpailut ja -tapahtumat sekä urheiluaiheiset keskustelu- ja makasiiniohjelmat, joita esitetään lähinnä suurten urheilutapahtumien yhteydessä.

11. LASTENOHJELMAT (LAST)

Lastenohjelmat on luokiteltu kohdeyleisön mukaan. Tähän luokkaan kuuluvat siis kaikki lapsille suunnatut ohjelmat formaatista riippumatta. Luokka sisältää esimerkiksi kaikki lapsille tarkoitetut suomeksi puhutut animaatiot, lasten makasiiniohjelmat sekä selvästi lapsille tarkoitetut faktaohjelmat. Myös selvästi nuorille suunnatut ohjelmat on sisällytetty lastenohjelmatluokkaan.

12. MUUT (MUUT)

Muihin ohjelmiin kuuluvat kaikki täyteohjelmat kuten chatit, deittichatit, www-ohjelmat, uutisikkunat, ruututietokilpailut, ohjelma- ja elokuvaesittelyt sekä ostos-tv:t ja lottoarvonnat.

13. TOSITELEVISIO-OHJELMAT (REAL)

Aiempina vuosina osin asia- ja osin viihdeohjelmiksi luokitellut tosi-tv-ohjelmat on nyt erotettu kokonaan omaksi luokakseen. Luokka kuuluu niin kilpailuelementin sisältäviä tosi-tv-ohjelmia, otteeltaan dokumentaarisia tositelevisio-ohjelmia kuin erilaisia muodonmuutosohjelmia ja sosiaalisia koikeita.

Alkuperämaat

Ohjelmien alkuperämaat on jaettu viihteen luokkaan (Suomi, Pohjoismaat, Eurooppa, Pohjois-Amerikka ja Muu maailma) ohjelmätiedoissa ensimmäisenä mainitun tuotantomaan mukaan. Mm. urheilukilpailujen, teatteri- ja konserttitalvointien alkuperämaaksi on koodattu kuvauspaikka.

Liite 2: Monipuolisuuden mittaaminen ja menetelmät

Ohjelmiston monipuolisuutta on arvioitu tässä selvityksessä käyttämällä niin kutsuttua suhteellisen entropian matemaattista mittaria (H). Indeksiluku saadaan selville laskemalla ensin ohjelmiston niin katsottu absoluuttinen entropia (H_{abs}) seuraavasti:

$$H_{abs} = \sum -p_i \log_2 p_i$$

Tässä p_i tarkoittaa kunkin ohjelmatyyppin osuutta ohjelmistossa. Jos esimerkiksi uutisten osuus tarkastellulla jaksolla on 7,8 prosenttia, ulkomaisen fiktion osuus 20,2 prosenttia jne., absoluuttinen entropia lasketaan seuraavasti: $H_{abs} = -[(0,078 * \log_2 0,078) + (0,202 * \log_2 0,202) + \dots]$.

Suhteellinen entropia puolestaan lasketaan jakamalla saatu H_{abs} :n arvo sen maksimiarvolla ($H_{max} = \log_2 N$) kaavalla

$$H = \frac{H_{abs}}{H_{max} = \log_2 N}$$

jossa N on analyysissa käytettyjen ohjelmaluokkien kokonaislukumäärä.

Suhteellisen entropian minimiarvo on 0 (kaikki ohjelmat yhdessä ohjelmaluokassa) ja maksimiarvo 1 (kaikissa ohjelmaluokissa yhtä paljon ohjelmia). Mittari käyttäytyy logaritmisesti siten, että mitä lähempänä maksimiarvoa ollaan, sitä vaikeampaa on monipuolisuuden lisääminen. Näin ollen muutos 0,80:stä 0,90:een on huomattavasti suurempi kuin 0,40:stä 0,50:een.

Mittarilla laskettavaa tunnuslukua on tulkittu niin, että 0,00–0,34 edustavat erittäin vähäistä monipuolisuutta, 0,35–0,54 vähäistä, 0,55–0,69 keskimääräistä, 0,70–0,79 suurta ja 0,80–1,00 erittäin suurta monipuolisuutta (Aslama et al. 2009, 52–53; ks. myös Hellman 2001; Hillve et al. 1997).

Ohjelmiston keskittymistä mittaava Herfindahl–Hirschman-indeksi (HHI) puolestaan ilmentää sitä, millä todennäköisyydellä kaksi satunnaista ohjelmaa edustavat samaa ohjelmatyyppiä. Indeksillä saadaan summaamalla osuuksien neliöt yhteen:

$$HHI = \sum_{i=1}^n (p_i)^2$$

Kaavassa p on i :nnen ohjelmatyyppin osuus aineistossa, kun ohjelmatyyppejä on n kappaletta. Jos esimerkiksi uutisia on tarkastellulla ajanjaksolla 7,8 prosenttia ohjelmatarjonnasta, ajankohtaisohjelmia 20,2 prosenttia jne., laskutoimitus tapahtuu seuraavasti: $HHI = (0,078^2 + 0,202^2 + \dots)$.

HHI:tä luetaan käänteisesti verrattuna suhteellisen entropian indeksiin. HHI-indeksin minimiarvo on $1/N$. Mittarilla laskettavaa tunnuslukua on tulkittu niin, että 0,00–0,10 merkitsee ohjelmiston vähäistä keskittyneisyyttä, 0,11–0,18 keskimääräistä keskittyneisyyttä ja 0,19–1,00 suurta keskittyneisyyttä (esim. Council of Europe 2009, 11).